

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Andrea Gulová

Zvláštní druhy rozsudků v civilním procesu

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: JUDr. Miroslav Sedláček, Ph.D., LL.M.

Tematický okruh: Občanské právo procesní

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 11. 10. 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 191.970 znaků včetně mezer.

Mgr. Andrea Gulová

V Praze dne 11.10.2021

Poděkování

Ráda bych poděkovala JUDr. Miroslavu Sedláčkovi, Ph.D., LL.M., pověřenému akademickému pracovníkovi, za vedení práce, za vstřícnost při konzultacích a za rychlé reakce při e-mailové komunikaci.

Dále bych ráda poděkovala mému manželovi, mé babičce a mému bratrovi za podporu při psaní práce.

Obsah

Úvod.....	1
1. Zvláštní druhy rozsudků v civilním procesu.....	3
1.1. Rozsudek pro zmeškání	4
1.2. Rozsudek pro uznání.....	6
2. Historický vývoj právní úpravy	9
2.1. Zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní).....	9
2.2. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád	12
2.2.1. Novela provedená zákonem č. 171/1993 Sb.....	12
2.2.2. Novela provedená zákonem č. 30/2000 Sb.....	14
2.2.3. Novela provedená zákonem č. 7/2009 Sb.....	16
2.2.4. Novela provedená zákonem č. 192/2021 Sb.....	16
3. Rozsudek pro zmeškání	17
3.1. Předpoklady vydání	17
3.1.1. Zmeškání žalovaného.....	17
3.1.2. Doručení žaloby do vlastních rukou	19
3.1.3. Doručení předvolání do vlastních rukou.....	20
3.1.4. Poučení o následcích nedostavení se	22
3.1.5. Absence důvodné a včasné omluvy	22
3.1.6. První jednání ve věci.....	26
3.1.7. Návrh žalobce	26
3.1.8. Odůvodněnost žaloby po hmotněprávní stránce	27
3.1.9. Přípustnost.....	29
3.1.10. Neexistence podmínek pro vydání rozsudku pro uznání	31
3.1.11. Úvaha soudu.....	31
3.2. Omluvitelný důvod zmeškání	34
4. Rozsudek pro uznání.....	39
4.1. Výslovné uznání.....	39
4.2. Fikce uznání	41
4.2.1. Nevyjádření se ke kvalifikované výzvě	43
4.2.1.1. Kvalifikovanost vyjádření.....	49
4.2.1.2. Včasnost vyjádření.....	51
4.2.1.3. Vážný důvod	53
4.2.2. Nedostavení se k přípravnému jednání	54
4.3. Předpoklady vydání	56
4.3.1. Výslovné uznání či fikce uznání nároku	57
4.3.2. Přípustnost.....	57
5. Společné znaky rozsudků.....	59
5.1. Odůvodnění.....	59
5.2. Odvolací důvody	59

6. Komparace	61
6.1. Slovensko	61
7. De lege ferenda	64
Závěr	67
Seznam zkratk	71
Seznam použitých zdrojů	72
Abstrakt	83
Abstract	84

Úvod

Rigorózní práce pojednává o rozsudku pro zmeškání a o rozsudku pro uznání, které lze také společně označit za zvláštní druhy rozsudků v civilním procesu. Je tomu tak proto, že se od ostatních rozsudků v mnohém odlišují a platí pro ně jiná pravidla než u rozsudků standardních. Tyto dva rozsudky nejsou pro český právní řád žádnou novinkou, vzhledem k tomu, že byly obsaženy již v ČŘS, následně se však z právní úpravy na nějaký čas vytratily a později se do ní opět vrátily, ač v trochu jiné podobě.

Důvodem, proč jsem si zvolila právě toto téma, je skutečnost, že jsem se v rámci mé koncipientské praxe, která spočívala především v občanském právu procesním a časté účasti na soudních jednáních, s oběma těmito rozsudky poměrně často v praxi setkávala, vydání rozsudku pro zmeškání jsem často navrhovala a mnohdy jsem se také setkala s tím, že řízení skončilo vydáním rozsudku pro uznání, ať už proto, že žalovaný na jednání nárok uznal či v důsledku nastalé fikce uznání. Vždy mě svým způsobem fascinovala právní fikce, v jejímž důsledku může soud žalobě vyhovět, aniž by prováděl podrobné dokazování. Také jsem se setkala s různými přístupy ohledně vydávání především rozsudku pro zmeškání, když někteří soudci tento rozsudek vydávat nechťejí a radši věc projednají, jiní jej vydají na návrh téměř kdykoliv, bez ohledu na případnou procesní aktivitu a někteří podrobně zkoumají vhodnost vydání v daném konkrétním případě. Obdobně je různě přístupováno také k vydávání kvalifikované výzvy. Začala jsem se tedy blíže zajímat o judikaturu k těmto rozsudkům se vztahující, protože mě zajímalo například jak se v konkrétním případě postaví k odvolání žalovaného proti rozsudku pro zmeškání odvolací soud či v jiném případě, kdy mi byl soudem doručen odpor žalovaného, jsem se zamýšlela nad otázkou, zda takový ještě splňuje minimální požadavky pro kvalifikované vyjádření, či nikoliv. Proto jsem se rozhodla v rámci své rigorózní práce se na tyto rozsudky, a především na bohatou judikaturu k nim se vztahující, blíže zaměřit a shrnout vše relevantní vztahující se k projednávanému tématu.

Cílem mojí práce je představit čtenáři současnou právní úpravu rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání, a to především s odkazem na bohatou judikaturu k těmto rozsudkům se vztahující, dále pak současnou právní úpravu zhodnotit a zaměřit se na vhodné návrhy řešení z hlediska *de lege ferenda*. Kladu si otázku, zda je současná právní úprava vyhovující a hledám inspiraci ke změnám právní úpravy, ať už v právních úpravách historických či v právních úpravách jiných států.

Rigorózní práce se skládá ze šesti částí, některé části se dále člení na kapitoly, případně podkapitoly. První část představuje zvláštní druhy rozsudků v obecné rovině. Historický vývoj, kterým rozsudek pro zmeškání a rozsudek pro uznání prošly, je představen v části druhé.

Stěžejními částmi mé práce jsou část třetí a čtvrtá. Třetí část je podrobně věnována rozsudku pro zmeškání, zejména jsou v ní analyzovány jednotlivé předpoklady pro vydání tohoto rozsudku, kterými jsou zmeškání žalovaného, doručení žaloby do vlastních rukou, doručení předvolání do vlastních rukou, poučení o následcích nedostavení se, absence důvodné a včasné omluvy, první jednání ve věci, návrh žalobce, opodstatněnost žaloby, přípustnost, neexistence podmínek pro vydání rozsudku pro uznání a úvaha soudu. Dále jsou v ní podrobně rozebrány i omluvitelné důvody, které umožňují rozsudek pro zmeškání zrušit a dále pak vytyčeny rozdíly mezi návrhem na zrušení rozsudku pro zmeškání a odvoláním proti němu. Rozsudku pro uznání je pak vyhrazena čtvrtá část práce, která pojednává jednak o výslovném uznání žalovaného, jednak o fikci uznání, která nastane v důsledku nevyjádření se žalovaného ke kvalifikované výzvě nebo nedostavení se k přípravnému jednání. Úkolem části páté je rozebrat některé znaky, které mají rozsudek pro zmeškání a rozsudek pro uznání společné. Za tyto považuji především odlišné odvolací důvody a odlišné požadavky na odůvodnění oproti rozsudkům ostatním. Cílem šesté části je přiblížit právní úpravu slovenskou a provést komparaci české právní úpravy se slovenskou. V poslední sedmé části se zamyslím nad návrhy na změny právní úpravy z hlediska *de lege ferenda*.

Použitými metodami jsou metoda popisu, analýzy a komparace. Metodu popisu je možno najít především v první části, která je věnována rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání v obecné rovině a také v části druhé, věnující se historickému vývoji. Metoda analýzy je použita v třetí a čtvrté části práce, jakož i v části sedmé. S metodou komparace se pak setkáme v části druhé, v níž je porovnávána historická právní úprava s právní úpravou současnou a v části šesté, v níž dochází ke komparaci slovenské právní úpravy s právní úpravou českou.

K danému tématu bylo k dispozici dostatečné množství zdrojů. Rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání se věnují jak kapitoly v odborných knihách či komentářích, tak samostatné články v odborných časopisech. Základní právní úpravu rozsudků nalezneme i v právních předpisech, ať už současných či minulých českých, nebo zahraničních. Co se týče judikatury vztahující se k tématu, tato je velmi obsáhlá. K dispozici jsou, ač v menším množství, také internetové zdroje.

1. Zvláštní druhy rozsudků v civilním procesu

Rozsudek je jednou z forem soudních rozhodnutí, jedná se o rozhodnutí meritorní a soud jím rozhoduje ve věci samé.¹ Vydáním rozsudku dochází k naplnění účelu soudního řízení.²

Rozsudek pro zmeškání a rozsudek pro uznání pak představují zvláštní druhy rozsudků, v praxi se poměrně často vyskytující a je jimi taktéž rozhodováno ve věci samé.³ Dalo by se je společně označit také jako tzv. předčasné rozsudky, protože jimi může být řízení meritorně skončeno, aniž by byla věc projednána.⁴ Účelem těchto rozsudků je, aby řízení bylo rychlejší a ekonomičtější, a to v případech, ve kterých je zřejmá pasivita žalované strany.⁵ Oba tyto rozsudky mají společný také svůj sankční charakter.⁶ Někteří autoři se však se sankčním pojetím těchto rozsudků neztotožňují. Tak například Lavický poukazuje na to, že rozsudek pro zmeškání by měl mít motivační, nikoliv sankční funkci.⁷ Rovněž Bezouška na toto poukazuje v případě rozsudku pro uznání vydávaného na základě fikce uznání.⁸

Rozsudky obvykle stojí na zásadě materiální pravdy, která spočívá v rozhodování soudu na základě zjištěného skutkového stavu, ke kterému soud dospěje prováděním důkazů a posuzováním skutkových tvrzení účastníků.⁹ Naproti tomu u rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání se uplatní zásada formální pravdy, tedy soudy nerozhodují na základě zjištěného skutkového stavu, ale na základě toho, co zákon označí za podklad rozhodnutí.¹⁰ Soud tedy v těchto případech nezjišťuje, co odpovídá realitě, nýbrž zákon stanoví, že určitou skutečnost je možné považovat za odpovídající realitě, a to přesto, že tomu tak být nemusí a někdy dokonce není.¹¹ U rozsudku pro zmeškání § 153b odst. 1 OSŘ stanovuje, že za splnění podmínek uvedených v předmětném ustanovení se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkající se sporu, pokládají za nesporná a na jejich základě může soud rozhodnout rozsudkem pro zmeškání. V daném případě tak zákon považuje za nesporná tvrzení účastníků o tom, co je

¹ ŠÍNOVÁ Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 502 s. ISBN 978-80-7400-787-3. s. 323.

² Tamtéž, s. 324.

³ Tamtéž, s. 333.

⁴ Tamtéž, s. 333.

⁵ Tamtéž, s. 333.

⁶ WINTEROVÁ, Alena. Koncentrace civilního soudního řízení. *Bulletin Advokacie*. 2001, 4, 21. ISSN 1210-6348.

⁷ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, 268 s. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 140.

⁸ BEZOUŠKA, Petr. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. *Právní rozhledy*. 2004, 1, 31-35. ISSN 1210-6410.

⁹ ŠÍNOVÁ Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 502 s. ISBN 978-80-7400-787-3. s. 325.

¹⁰ Tamtéž, s. 325.

¹¹ Tamtéž, s. 326.

materiální pravda.¹² Důvodem takového postupu je nadbytečnost provádění dokazování skutečností tvrzených žalobcem v situacích, kdy žalovaní nejsou v procesu nikterak aktivní, žalobou uplatněný nárok nepopírají ani nepředkládají důkazy k vyvrácení žalobcových tvrzení.¹³ Uplatní se fikce nespornosti skutkových tvrzení obsažených v žalobě, která spočívá v tom, že žalovaný svou pasivitou v řízení jako by soudu sděloval, že tvrzení obsažená v žalobě jsou pravdivá.¹⁴ Dle Sedláčka se jedná o subjektivní odpovědnost žalovaného s presumovaným zaviněním.¹⁵ V ideálním případě by tak rozsudek pro zmeškání měl být odrazem skutečného hmotněprávního vztahu a s ním v souladu.¹⁶ Co se rozsudku pro uznání týká, klasický rozsudek pro uznání dle § 153a odst. 1 OSŘ je projevem dispoziční zásady.¹⁷ Rozsudek pro uznání vydaný na základě fikce uznání již představuje spíše sankci, jež má postihovat žalovaného za jeho pasivitu v řízení.¹⁸ Rozsudek pro uznání obdobně jako rozsudek pro zmeškání nevychází ze zjištěného skutkového stavu, ale z procesního úkonu uznání nároku žalovaným či z fikce, že takovýto procesní úkon nastal.¹⁹

1.1. Rozsudek pro zmeškání

Rozsudek pro zmeškání bývá taktéž nazýván jako kontumační rozsudek.²⁰ Dle § 153b odst. 1 OSŘ: „Zmešká-li žalovaný, kterému byly řádně doručeny do jeho vlastních rukou (§ 49) žaloba a předvolání k jednání nejméně deset dnů přede dnem, kdy se jednání má konat, a který byl o následcích nedostavení se poučen, bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které se ve věci konalo, a navrhne-li to žalobce, který se dostavil k jednání, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkající se sporu, za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání.“ Druhý odstavec zmiňovaného ustanovení OSŘ pak stanoví postup pro případ, že je v daném řízení vícero žalovaných: „Je-li v jedné věci několik žalovaných, kteří mají takové společné povinnosti, že se rozsudek musí vztahovat na všechny (§ 91

¹² ŠÍNOVÁ Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 502 s. ISBN 978-80-7400-787-3. s. 326.

¹³ MIKULCOVÁ, Lenka. Povinnost tvrzení a důkazní povinnost po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2003, 9, 467-472. ISSN 1210-6410.

¹⁴ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 486.

¹⁵ SEDLÁČEK, Miroslav. Kontumační rozsudek - analýza, komparace a náměty ke koncepci budoucí úpravy. *Právní rozhledy*. 2020, 10, 357-363. ISSN 1210-6410.

¹⁶ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. 268 s. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 142.

¹⁷ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 730-736.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. 268 s. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 336.

odst. 2), lze rozhodnout rozsudkem pro zmeškání jen tehdy, nedostaví-li se k jednání všichni řádně obeslaní žalovaní." Zatímco tedy u samostatného společenství podle § 91 odst. 1 OSŘ se účinky zmeškání posuzují vůči každému žalovanému samostatně a je možné rozsudek pro zmeškání vydat pouze vůči některému z nich, u nerozlučného společenství podle § 91 odst. 2 OSŘ je vydání rozsudku pro zmeškání možné jen tehdy, nedostaví-li se k nařízenému jednání žádný z nich.²¹ Dojde-li například k situaci, kdy se jeden z více žalovaných, kteří tvoří nerozlučné společenství, z nařízeného jednání omluví (a je-li jeho omluva včasná a důvodná), má tato omluva procesní důsledky i vůči ostatním žalovaným, a ačkoliv se tito k jednání nedostavili a ani se neomluvili, není možné vůči nim rozsudkem pro zmeškání rozhodnout právě z důvodu, že předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání nebyly naplněny ve vztahu k omluvivšímu se žalovanému, se kterým tito tvoří nerozlučné společenství.²²

Rozsudek pro zmeškání je v praxi využíván zejména v případech, kdy byl zrušen platební rozkaz pro nedoručitelnost, protože se žalovaný na adrese trvalého pobytu či na adrese svého sídla nezdržuje a na rozdíl od platebního rozkazu předvolání k jednání je možné doručit žalovanému náhradním způsobem a následně rozsudek pro zmeškání vydán být může.²³

U institutu rozsudku pro zmeškání zajisté stojí za zmínku, že § 153b OSŘ byl podroben přezkumu Ústavním soudem, jelikož Okresní soud v Děčíně se domníval, že by uvedené ustanovení, resp. některé jeho odstavce, mohly být v rozporu s ústavním pořádkem, konkrétně se zásadou rovnosti účastníků řízení.²⁴ Ústavní soud však ve svém nálezu ze dne 28.1.2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10 dospěl k závěru, že ustanovení upravující rozsudek pro zmeškání lze vyložit i tak, aby k porušení zásady rovnosti účastníků nedošlo.²⁵ Ústavní soud při svém posuzování užil test rovného zacházení, v němž rozsudek pro zmeškání obstál.²⁶ Dle názoru Ústavního soudu odlišné zacházení s žalovaným při aplikaci rozsudku pro zmeškání je přiměřené a žalovaný oproti žalobci podstatně znevýhodněn není, a to zejména s ohledem na existenci materiálních podmínek, jimiž jsou uvážlivé a zdrženlivé posuzování podmínek, absence procesní aktivity žalovaného, rozlišování mezi zmeškáním a zpožděním, respektování omluvy z důvodu neodvratitelných událostí či vyloučení zneužití práva.²⁷ Naopak nerovné postavení účastníků by nastalo, kdyby bylo možné rozsudek pro zmeškání vydat vůči žalovanému i vůči žalobci, a to proto, že žalobce

²¹ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

²² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2000, sp. zn. 20 Cdo 1050/2000

²³ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 486.

²⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 28.1.2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Tamtéž.

stanovisko žalovaného někdy ani předem nezná a neměl by tak možnost reagovat na tvrzení, které by žalovaný přednesl až na jednání, naproti tomu žalovanému je stanovisko žalobce zřejmé z podané žaloby, jež mu byla doručena, a tedy oproti žalobci je ve výhodnější situaci.²⁸ Nadto Ústavnímu soudu nebylo známo, že by docházelo k častému protahování řízení ze strany žalobců, naopak k tomuto docházelo ze strany žalovaných, což byl jeden z hlavních důvodů, proč byl rozsudek pro zmeškání do právní úpravy zakotven.²⁹ Ústavní soud tedy upřednostnil ústavně konformní výklad před zrušením napadeného ustanovení.³⁰ V citovaném nálezu však Ústavní soud nevyločil, že by v budoucnu v důsledku změny okolností (např. nárůstu případů nedostavení se žalobců) mohlo dojít ke zrušení stávající podoby tohoto institutu.³¹

Že se jedná o rozsudek pro zmeškání, a nikoliv jiný druh rozsudku je možné poznat z toho, že je rozsudek takto v záhlaví označen, avšak není-li takto v záhlaví označen, není to důvodem pro zrušení rozsudku a postačí, pokud to, že jde o rozsudek pro zmeškání, alespoň vyplývá z odůvodnění rozsudku.³²

1.2. Rozsudek pro uznání

Rozsudek pro uznání je upraven v § 153a OSŘ. Použitelný je přitom na dvě odlišné situace, při nichž může být vydán.

První z nich je dle § 153a odst. 1 OSŘ: „*Uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání. Uzná-li žalovaný nárok proti němu žalobou uplatněný jen zčásti, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání, jen navrhne-li to žalobce.*” V daném případě dojde k vydání rozsudku pro uznání na základě procesního úkonu učiněného žalovaným.³³ Jak vyplývá z dikce uvedeného ustanovení, dojde-li k uznání nároku či základu nároku žalovaným, je soud povinen rozsudek pro uznání vydat, což představuje jeden z hlavních rozdílů oproti rozsudku pro zmeškání, který soud vydat pouze může. Je-li rozsudek pro uznání vydán pouze co do základu nároku, jedná se o tzv. mezitimní rozsudek pro uznání a je-li uznán pouze zčásti, pak o tzv. částečný rozsudek pro uznání.³⁴ Druhý jmenovaný rozsudek však soud vydá pouze na návrh žalobce, jak ostatně vyplývá z výše uvedeného zákonného ustanovení. Pokud žalobce vydání částečného rozsudku pro

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ Tamtéž.

³¹ Tamtéž.

³² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7.4.2009, sp. zn. 23 Cdo 5116/2008

³³ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 730-736.

³⁴ Tamtéž.

uznání nenavrhne, soud pokračuje v řízení.³⁵ Je-li na straně žalovaného více osob, které tvoří nerozlučné společenství, je možné rozsudek pro uznání vydat pouze tehdy, uznají-li nárok všichni žalovaní.³⁶

Druhý případ, ve kterém může dojít k vydání rozsudku pro uznání je v souladu s § 153a odst. 3 OSŘ: „*Rozsudkem pro uznání rozhodne soud také tehdy, má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal (§ 114b odst. 5 a § 114c odst. 6).*” V daném případě se jedná o tzv. fikci uznání.³⁷ K ní může dojít v souladu s § 114b odst. 5 OSŘ tehdy, pokud se žalovaný bez vážného důvodu včas nevyjádří k tzv. kvalifikované výzvě dle prvního odstavce téhož ustanovení a zároveň ani ve stanovené lhůtě nesdělí soudu, jaký vážný důvod mu ve vyjádření se ke kvalifikované výzvě brání. Podmínkou, jež musí být pro fikci uznání naplněna, je pak dle § 114b odst. 5 OSŘ to, že žalovaný byl o možnosti vydání rozsudku pro uznání poučen. Fikce uznání dle § 114c odst. 6 OSŘ pak nastane tehdy, nedostavil-li se žalovaný k přípravnému jednání a ani se včas a z důležitého důvodu neomluvil. Podmínkami uvedenými v § 114c odst. 6 OSŘ, jež musí být splněny, aby fikce uznání nastala, jsou poučení o možnosti vydání rozsudku pro uznání, řádné a včasné předvolání k přípravnému jednání nejméně 20 dnů předem a rovněž řádné doručení žaloby. Rozsudek pro uznání představuje v obou zmíněných situacích sankční prvek, kterým je postihována nečinnost žalovaného, který byl vyzván k vyjádření se či k dostavení se, avšak neučinil tak.³⁸

Jak uvádí § 153a odst. 4 OSŘ: „*Jen pro vydání rozsudku pro uznání nemusí být nařízeno jednání.*”

Obdobně jako je tomu u rozsudku pro zmeškání, skutečnost, že rozsudek pro uznání nebyl takto výslovně označen, ničemu nebrání a není důvodem pro jeho zrušení v odvolacím řízení.³⁹

Rovněž institut rozsudku pro uznání vydaný na základě fikce uznání v důsledku nevyjádření se ke kvalifikované výzvě byl podroben přezkumu Ústavním soudem. Plenárním nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15 bylo shledáno, že rozsudek pro uznání dle § 153a odst. 3 OSŘ není v rozporu s ústavním pořádkem, jelikož je možno použít ústavně konformní výklad.⁴⁰ Bylo zde řečeno, že rozsudky pro uznání byly vydávány 15 let, bylo jich vydáno stovky tisíc a pouze ve 4 případech došlo při jejich vydání k porušení ústavních práv žalovaných.⁴¹ Dle

³⁵ SEDLÁČEK, Miroslav. Rozsudek pro uznání ve světle judikatury. *Soudce*. 2019, 7-8, 14. ISSN 1211-5347.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 730-736.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.3.2003, sp. zn. 26 Cdo 1878/2002

⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 31.5.2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15

⁴¹ Tamtéž.

Ústavního soudu nedochází daným ustanovením k porušení práva na spravedlivý proces ani k zásahům do autonomie vůle žalovaného, a to proto, že žalovanému je kvalifikovaná výzva doručena do vlastních rukou, náhradní doručení je vyloučeno a žalovaný má svobodnou vůli se buďto vyjádřit nebo nikoliv.⁴² Ústavní soud však připustil, že dané ustanovení je poněkud nešťastně formulováno a považuje za vhodnější a důvěryhodnější, pokud obecné soudy v odůvodnění rozsudků pro uznání odůvodní, že příčinou vydání rozsudku pro uznání je pasivita žalovaného.⁴³ U daného nálezu je vhodné zmínit, že byl přijat těsnou většinou a mnoho z ústavních soudců k dané problematice zaujalo odlišné stanovisko. Tak například ústavní soudce Pavel Rychetský ve svém stanovisku kritizuje, že Ústavní soud neaplikoval na daný institut test proporcionality a domnívá se, že institut rozsudku pro uznání vydaný na základě fikce by při testu proporcionality neobstál, a to zejména co se týká vhodnosti a nezbytnosti zvolené úpravy, neboť se domnívá, že téhož cíle by bylo možno dosáhnout i jinými prostředky.⁴⁴ Ústavní soudce Ludvík David zase ve svém odlišném stanovisku upozorňuje na to, že užití rozsudku pro zmeškání v tisících věcí nutně nemusí být odrazem bezproblémového fungování daného institutu, ba naopak může být pouhým důsledkem pasivity žalovaných.⁴⁵ Odlišné stanovisko ústavních soudců Kateřiny Šimáčkové a Jaroslava Fenyka zase poukazuje na to, že někteří žalovaní, například z důvodu nevzdělanosti či nemajetnosti, nezvládnou podat kvalifikované vyjádření k žalobě či kvalifikované výzvě ani neporozumí, přičemž v zájmu spravedlivého rozhodování by i tito žalovaní měli mít možnost předstoupit před soud.⁴⁶ Lze shrnout, že mezi ústavněprávními odborníky se jedná o velmi kontroverzní téma. Osobně bych se též přiklonila k zachování předmětného ustanovení a možnosti ústavně konformního výkladu, na druhou stranu musím připustit, že není vyloučeno, že by tento institut při testu proporcionality dost možná opravdu neobstál.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Odlišné stanovisko Pavla Rychetského k nálezu Ústavního soudu ze dne 31.5.2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15

⁴⁵ Odlišné stanovisko Ludvíka Davida k nálezu Ústavního soudu ze dne 31.5.2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15

⁴⁶ Odlišné stanovisko Kateřiny Šimáčkové a Jaroslava Fenyka k nálezu Ústavního soudu ze dne 31.5.2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15

2. Historický vývoj právní úpravy

Instituty rozsudek pro zmeškání a rozsudek pro uznání nejsou pro český právní řád žádnou novinkou. Oba byly upraveny již v ČŘS, tedy existovaly a byly používány již v 19. století. V procesním předpise, jež tento zákon nahradil, tj. v zákoně č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád) bychom však tyto instituty hledali marně. V § 52 odst. 2 zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, bylo uvedeno, že rozsudek pro zmeškání nelze vydat. Důvodem, proč byl rozsudek pro zmeškání z české právní úpravy vypuštěn byla tehdejší snaha o vymýcení formální pravdy za současného upřednostňování materiální pravdy.⁴⁷ Taktéž zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve svém původním znění tyto instituty neupravoval. Teprve v důsledku novely provedené zákonem č. 171/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád, byly rozsudek pro zmeškání a rozsudek pro uznání do českého právního řádu navráceny. Další změn pak tyto instituty doznaly v důsledku novely provedené zákonem č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a některé další zákony a novely provedené zákonem č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Drobná změna uvedených ustanovení se pak uskutečnila i letošní novelou OSŘ, jež byla provedena zákonem č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

2.1. Zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)

Rozsudek v případech zmeškání, jak je část věnující se kontumačnímu rozsudku v tomto procesním předpise nazvána, je v ČŘS poměrně podrobně upraven, přičemž jsou mu věnovány § 396 - § 403 tohoto zákona.

Ze znění § 396 ČŘS plyne, že rozsudkem pro zmeškání bylo možné rozhodnout jak za situace, kdy první rok zmeškal žalovaný, tak i v případě, že jej zmeškal žalobce. Toto považuji za největší rozdíl oproti současné úpravě, která rozsudek pro zmeškání, jež by bylo možno vydat v důsledku nedostavení se žalobce, nezná. V případě zmeškání jedné ze stran pak byl dle § 396 ČŘS pokládán za pravdivý přednes o skutkových okolnostech týkající se předmětu sporu dostavivší se strany, avšak pouze za předpokladu, že nebyl vyvrácen předloženými důkazy. Pouze na základě

⁴⁷ LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. 268 s. ISBN 978-80-210-7601-3. s. 144.

těchto případných důkazů mohl soud posuzovat hodnověrnost přednesů, jinak je musel vzít za základ svého rozsudku, ať už je za pravdivé považoval, či nikoliv.⁴⁸ Soudu však zůstalo zachováno právní posouzení, zda z uváděných skutečností bylo možné dovozovat žalobou uplatněný nárok a pokud tomu tak nebylo, mohl i přes návrh dostavivšího se žalobce žalobu rozsudkem pro zmeškání zamítnout, či naopak přes návrh dostavivšího se žalovaného žalobě vyhovět, takové rozsudky pro zmeškání však nemohly mít zkrácenou formu.⁴⁹ Další odlišností oproti úpravě současné je pak to, že za splnění podmínky zmeškání (ať už žalobce či žalovaného) a podmínky, že strana, jež se dostavila, vydání tohoto rozsudku navrhla, bylo vydání rozsudku pro zmeškání dle § 396 ČŘS obligatorní (jak vyplývá z použitého slovního spojení “nutno rozhodnouti”). Dle Hory existovaly dva druhy zmeškání, a to zmeškání úplné, tj. takové, kdy jedna ze stran zmeškala od počátku a zmeškání částečné, tj. takové, kdy ke zmeškání došlo až poté, co již strany zahájili činnost směřující k předložení skutkového stavu soudu.⁵⁰

Dle § 397 ČŘS se nepřihlíželo k písemným výkladům nedostavivší se strany.

Další procesní situací, kdy bylo možno rozhodnout tzv. rozsudkem pro zmeškání ve věci hlavní, bylo nepodání včasné odpovědi na žalobu žalovaným, a to za předpokladu, že žalobce jeho vynesení navrhl, jak vyplývá z § 398 ČŘS.

Rozsudek pro zmeškání bylo v souladu s § 399 ČŘS možno dostavivší se stranou navrhnout také tehdy, pokud druhá strana zmeškala rok určený k ústnímu přelíčení, jež byl ustanoven po odpovědi žalovaného na žalobu. Při vynesení rozsudku však muselo být dle § 399 ČŘS přihlíženo k výsledkům důkazů dříve provedených a ke dřívějším prohlášením a údajům o skutkových okolnostech strany, jež rok určený k ústnímu přelíčení zmeškala.

Všech výše uvedených procesních situací bylo možno užít také, byla-li některá ze stran pro nepřiměřené chování ze soudní síně vykázána, jak stanovil § 400 ČŘS. Toto ustanovení ČŘS mě velmi zaujalo a vedlo k zamyšlení, zda by se obdobný důsledek nemohl uplatnit i ve stávající úpravě. Domnívám se však, že spíše nikoliv, jelikož v současné právní úpravě je kladen zájem na tom, aby rozsudky pro zmeškání směřovaly především vůči pasivním žalovaným. U žalovaného, jež se k jednání dostaví, avšak následně bude z jednací síně vykázán, zjevně nebude naplněna podmínka, že se jedná o pasivního žalovaného, který nemá zájem se řízení účastnit. Rovněž dle

⁴⁸ HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní. I. - III. díl.* II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2010, 988 s. ISBN: 978-80-7357-540-3. s. 395-396.

⁴⁹ Tamtéž, s. 396.

⁵⁰ Tamtéž, s. 395.

Bezoušky by takový postup představoval sankční prostředek, jímž rozsudek pro zmeškání být nemá.⁵¹

CŘS ve svém ustanovení § 402 upravoval taktéž tři situace, za nichž byl návrh na vynesení tohoto rozsudku odmítnut, a to: 1) scházeli-li výkaz o tom, že nedostavivší se strana byla k roku řádně obeslána, 2) nemohla-li se strana dostavit v důsledku živelní pohromy nebo jiné neodvratné události, 3) nemohla-li přítomná strana při roku podat průkaz, který soud žádal o okolnosti, ke které bylo nutné přihlížet z úřední povinnosti. První zmíněný důvod nápadně připomíná jednu z nutných podmínek, jež musí být v současné právní úpravě splněna, aby bylo vůbec možno rozsudek pro zmeškání vydat, tj. doručení předvolání k jednání žalovanému do vlastních rukou nejméně 10 dnů přede dnem, kdy se jednání má konat. Oproti tomu druhá výše uvedená situace, za předpokladu, že by byla soudu včas oznámena, by v dnešní právní úpravě mohla být omluvou, kterou lze považovat za důvodnou a která vydání kontumačního rozsudku brání, v opačném případě by mohla představovat omluvitelný důvod zmeškání. Za další podmínky, jež musely být pro vydání rozsudku pro zmeškání naplněny, lze považovat ještě vyvolání věci a přetrvávání nepřítomnosti zmeškavší strany i v době skončení jednání.⁵² Domnívám se, že podmínka přetrvávání nepřítomnosti zmeškavší strany i v době skončení jednání v současné právní úpravě není nikterak řešena, ale že postup soudu by byl obdobný, tedy že by rozsudek pro zmeškání v takovém případě nevydal a věc projednal. V případě nenaplnění byť jen jedné z výše uvedených podmínek soud návrh na vydání rozsudku pro zmeškání usnesením zamítl, rok odročil a nařídil rok nový.⁵³ Nebyla-li některá z podmínek naplněna a přesto byl rozsudek pro zmeškání vydán, bylo možné se bránit odvoláním.⁵⁴ Pro případy, kdy sice zmeškavší strana řádně a včas obeslána byla, ale v době rozhodování soudu ještě nedošel výkaz o doručení, si mohl soud vyhradit, že rozhodne o vynesení rozsudku pro zmeškání až po uplynutí určitého dne a líčení prohlásit za skončené.⁵⁵ Pokud do tohoto dne byl soudu doručen výkaz, ze kterého vyplývalo řádné a včasné obesláni, soud rozsudek pro zmeškání vydal, v opačném případě obnovil jednání a ustanovil nový rok.⁵⁶ Taková možnost v současné právní úpravě rovněž absentuje.

Rozsudek na základě uznání upravoval § 395 CŘS, dle kterého pokud žalovaný při prvním roku nebo při ústním přelíčení zcela či zčásti uznal nárok proti němu vznesený, bylo na návrh

⁵¹ BEZOUŠKA, Petr. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. *Právní rozhledy*. 2004, 1, 31-35. ISSN 1210-6410.

⁵² HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní. I. - III. díl*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2010, 988 s. ISBN: 978-80-7357-540-3. II. díl, s. 396.

⁵³ Tamtéž, s. 396.

⁵⁴ Tamtéž, s. 396.

⁵⁵ Tamtéž, s. 396.

⁵⁶ Tamtéž, s. 396.

žalobce rozhodnuto tímto rozsudkem. Jednalo se v podstatě o období rozsudku pro uznání dle § 153a odst. 1 v současném procesním předpise, avšak na rozdíl od současné úpravy bylo návrhu žalobce zapotřebí, ať už byl rozsudek uznáván zcela nebo v části.

Tomu, že se stejně jako v současné právní úpravě jednalo o specifické rozsudky, nasvědčovalo, že dle § 417 ČŘS mohly být oba výše uvedené rozsudky sepsány zkráceně. Uvedené lze přirovnat k současnému ustanovení OSŘ, v němž jsou zmírněny požadavky na odůvodnění těchto rozsudků oproti rozsudkům ostatním.

2.2. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Jak již bylo zmíněno výše, OSŘ rozsudek pro zmeškání ani rozsudek pro uznání v původním znění neupravoval.

K jejich návratu do českého právního řádu tak došlo až v důsledku novely provedené zákonem č. 171/1993 Sb. Za zmínku pak určitě stojí i změny těchto ustanovení, k nimž došlo zákonem č. 30/2000 Sb. a zákonem č. 7/2009 Sb. K poslední novelizaci předmětných ustanovení došlo v letošním roce, a to zákonem č. 192/2021 Sb.

2.2.1. Novela provedená zákonem č. 171/1993 Sb.

V důsledku novely OSŘ provedené zákonem č. 171/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád, jež nabyla účinnosti dne 1.9.1993, byly přidány § 153a a § 153b, jež rozsudek pro uznání a rozsudek pro zmeškání upravují. Důvodem, proč byly tyto instituty znovu do českého právního řádu zakotveny, bylo především protahování soudního řízení a poškozování oprávněných zájmů účastníků řízení v důsledku liknavosti či záměrného vyhýbání se účasti na soudním jednání druhým účastníkem.⁵⁷ Cílem vložení těchto ustanovení, jakož i mírnějších požadavků na jejich odůvodnění, byla snaha o zrychlení soudního řízení.⁵⁸ Ačkoliv se tato úprava snažila navázat na úpravu v ČŘS, záměrně se od ní odklání v tom, že rozsudek pro zmeškání nelze vydat proti nedostavivšímu se žalobci a v tomto se spíše přibližuje úpravě dle uherského práva.⁵⁹ Dle důvodové zprávy by totiž rozsudek pro zmeškání žalobce zakládal nerovné postavení účastníků, a to proto, že žalobce (na rozdíl od žalovaného) předem nezná stanovisko žalovaného a neměl by tak možnost reagovat na jeho tvrzení přednesená až na jednání.⁶⁰

⁵⁷ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 171/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád, č. 171/1993 Dz, k bodu 18.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž.

Podle nově vloženého § 153b odst. 1 OSŘ se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkajících se sporu, pokládala za nesporná a na tomto základě mohl soud rozsudkem pro zmeškání rozhodnout v případě, že žalovaný, jemuž bylo řádně doručeno předvolání nejméně 5 dnů přede dnem, kdy se mělo jednání konat, a který byl o následcích nedostavení se poučen, bez důvodné a včasné omluvy, zmeškal první jednání, které bylo ve věci nařízeno, přičemž vydání rozsudku pro zmeškání navrhl žalobce, který se k jednání dostavil. Důvodová zpráva však poukazuje na to, že i když budou všechny požadavky naplněny, soud rozsudek pro zmeškání vydat nemusí.⁶¹ Tak tomu bude zejména pokud nárok není v souladu s hmotným právem či nelze-li učinit závěr o důvodnosti uplatněného nároku.⁶² V situaci, kdy bylo více žalovaných, bylo možné rozsudkem pro zmeškání v souladu s § 153b odst. 2 OSŘ rozhodnout pouze tehdy, nedostavili-li se k jednání všichni žalovaní. Odstavec 4 daného zákonného ustanovení pak zakládal možnost, aby soud na návrh rozsudek pro zmeškání usnesením zrušil a nařídil jednání, došlo-li ke zmeškání z omluvitelných důvodů, přičemž takový návrh bylo možno podat do dne, v němž rozsudek pro zmeškání nabyl právní moci. Dle odstavce 5 v případě, že žalovaný podal jak návrh na zrušení tohoto rozsudku, tak odvolání proti němu, a návrhu na zrušení bylo soudem vyhověno, pak platilo, že odvolání bylo vzato zpět.

Ustanovení § 153a odst. 1 OSŘ zakotvilo, že uzná-li žalovaný v průběhu řízení nárok nebo základ nároku uplatňovaný proti němu žalobou, rozhodne soud rozsudkem pro uznání. Návrhu žalobce bylo k vydání rozsudku pro zmeškání zapotřebí pouze tehdy, uznal-li žalovaný nárok jen zčásti, jak rovněž vyplývá z § 153a odst. 1 OSŘ. Jak uvádí důvodová zpráva, je tomu tak proto, že někdy by nemusel být tento postup pro žalobce výhodný.⁶³

Jak vyplývalo z § 153a odst. 2 a § 153b odst. 3 OSŘ, ani jeden z těchto rozsudků pak nebylo přípustné vydat ve věcech, v nichž nebylo možno uzavřít a schválit smír, rozsudek pro zmeškání také tehdy, došlo-li by takovým rozsudkem ke vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky.

Do § 157 OSŘ pak byl vložen čtvrtý odstavec, který upravoval požadavky na odůvodnění těchto rozsudků, a to tak, že v odůvodnění postačovalo uvést pouze předmět řízení a důvody, pro které soud rozhodl daným rozsudkem. Uvedené ustanovení je zajisté inspirováno zvláštními podmínkami pro tyto rozsudky zakotvenými v ČŘS.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

Taktéž do § 202 OSŘ byl vložen nový první odstavec, který vylučoval přípustnost odvolání proti těmto rozsudkům, vyjma odvolání z důvodu, že nebyly splněny předpoklady pro jejich vydání uvedené v § 153a a § 153b a že rozsudek spočívá v nesprávném právním posouzení věci.

Do ustanovení § 214 odst. 2 OSŘ, jež vymezuje situace, kdy není třeba k projednání odvolání nařizovat jednání, bylo doplněno písmeno h) právě pro případy, kdy odvolání směřovalo proti rozsudku pro uznání nebo rozsudku pro zmeškání. Uvedené pravidlo se do dnešních dní nedochovalo, což je dost možná škoda, protože by mohlo posloužit k odbřemenění odvolacích soudů od nařizování některých jednání.

Poslední relevantní změnou pak byla úprava stávajícího § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, jež upravoval zastavení výkonu rozhodnutí, pokud po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané. Do jmenovaného ustanovení pak bylo novelou vloženo, že výkon rozhodnutí bude zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním rozsudku pro zmeškání, jímž bylo toto právo přiznáno.

2.2.2. Novela provedená zákonem č. 30/2000 Sb.

Další novelizace OSŘ, která se významně dotkla těchto procesních institutů, byla provedena zákonem č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a některé další zákony, a nabyla účinnosti dne 1.1.2001.

U rozsudku pro zmeškání došlo k více spíše drobnějším změnám. Do prvního odstavce ustanovení § 153b byla přidána další podmínka, kterou je řádné doručení žaloby do vlastních rukou. Dále § 153b odst. 1 OSŘ prodloužil lhůtu pro doručení předvolání na nejméně 10 dní a ve věcech uvedených v § 118b nejméně 30 dní přede dnem konání jednání. Poslední změnou v uvedeném odstavci je nahrazení slovního spojení “bylo ve věci nařízeno” slovním spojením “se ve věci konalo”. Druhý odstavec pak doznal změn z toho hlediska, že nemožnost rozhodnout rozsudkem pro zmeškání nastala pouze v případě více žalovaných, kteří mají takové společné povinnosti, že se rozsudek musel vztahovat na všechny. Jak vyplývá z důvodové zprávy, nemožnost vydání rozsudku pro zmeškání, nedostaví-li se jen někteří žalovaní, je důvodná pouze u nerozlučných společníků, naopak pokud nejde o nerozlučné společníky, není důvodu, aby nemohl být rozsudek pro zmeškání vydán pouze vůči některým z nich.⁶⁴ Ke změně došlo i v pátém odstavci výše zmíněného ustanovení, kde v původním znění bylo-li návrhu na zrušení rozsudku vyhověno, platilo, že odvolání bylo vzato zpět, přičemž ve znění po novele bylo-li tomuto návrhu pravomocným usnesením vyhověno, k odvolání se nepřihlíží. Důvodem byla v tomto případě skutečnost, že původně používaná fikce působila v praxi problémy při úvaze, zda má o tomto

⁶⁴ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 30/2000 Dz, k bodům 191 až 193.

zpětvzetí soud rozhodovat, či nikoliv a byla v rozporu se zásadami procesního práva.⁶⁵ Naproti tomu fikce, že se k odvolání nepřihlíží, dle autorů důvodové zprávy zohledňuje to, že chybí podmínka zahájení odvolacího řízení.⁶⁶

Touto novelou občanského soudního řádu došlo k velké změně především u rozsudku pro uznání. Do § 153a OSŘ byly vloženy dva nové odstavce, kdy třetí odstavec zakládá možnost rozhodnout rozsudkem pro uznání také tehdy, má-li se za to, že žalovaný nárok uznal (tzv. fikce uznání). Zmíněné zákonné ustanovení pak odkazuje na taktéž nově zakotvený § 114b odst. 5 OSŘ, dle kterého se má za to, že žalovaný nárok proti němu žalobou uplatňovaný uznal, jestliže se bez vážného důvodu na výzvu soudu dle § 114b odst. 1 včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání. Podmínkou požadovanou v § 114b odst. 5 OSŘ však je, že žalovaný byl o tomto následku poučen. Dále pak bylo v § 153a odst. 4 OSŘ nově zakotveno, že pro vydání rozsudku pro uznání není třeba nařizovat jednání. Jak vyplývá z důvodové zprávy, zejména v případech, kdy soud je povinen rozsudkem pro uznání rozhodnout, ať už v důsledku výslovného uznání nároku žalovaným před jednáním, nebo v důsledku nastalé fikce uznání, jeví se nařízení jednání zbytečným.⁶⁷ Toto pravidlo se zřejmě osvědčilo, jelikož platí i dnes a bezesporu je toto soudy využíváno. Domnívám se, že nařízení jednání, u něhož je předem zřejmé, že na něm bez dalšího bude rozhodnuto rozsudkem pro uznání, by nejenom pouze zbytečně zatěžovalo soudní soustavu, nýbrž účast na něm by byla nadbytečná i pro účastníky samotné, a ještě by v důsledku účasti na takovém jednání došlo ke zcela zbytečnému navýšení nákladů soudního řízení.

Co se týká odvolacích důvodů proti rozsudku pro uznání a pro zmeškání, upravoval je nově vložený § 205b OSŘ, přičemž odvolacím důvodem jsou jednak vady uvedené v § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ (tj. nebyly splněny podmínky řízení, rozhodoval věcně nepřislušný soud prvního stupně, rozhodnutí soudu prvního stupně vydal vyloučený soudce (přisedící) nebo soud prvního stupně byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát), jednak pak skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady pro jejich vydání. Byl tak opuštěn dosavadní přístup založený na tom, že odvolání proti těmto rozsudkům je přípustné, je-li důvodné.⁶⁸

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tamtéž.

2.2.3. Novela provedená zákonem č. 7/2009 Sb.

S účinností od 1.7.2009 byla do § 153a odst. 3 OSŘ v důsledku novely provedené zákonem č. 7/2009 Sb. zakotvena druhá procesní situace, ve které dojde k fikci uznání nároku, a tou je nedostavení se k přípravnému jednání ve smyslu § 114c odst. 6 OSŘ.

2.2.4. Novela provedená zákonem č. 192/2021 Sb.

V důsledku letošní novelizace OSŘ provedené zákonem č. 192/2021 Sb., která nabyla účinnosti dne 1.7.2021, byl do § 153b odst. 3 OSŘ zakotven další důvod nepřipustnosti vydání rozsudku pro zmeškání, který nastává tehdy, je-li žalovaným ke dni zahájení řízení nebo ke dni vstupu do řízení nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti.

Tentýž důvod je nově uveden i v § 114b odst. 1 OSŘ, kde zakládá nepřipustnost vydání kvalifikované výzvy a v § 114c odst. 6 OSŘ, v němž vylučuje nastoupení fikce uznání v důsledku nedostavení se k přípravnému jednání.

Důvodem této úpravy byla dle důvodové zprávy přílišná přísnost rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání vydávaného na základě fikce uznání vůči nezletilým a volání po jejich ústavněprávní ochraně.⁶⁹ Rozsudek pro uznání vydaný v důsledku výslovného uznání žalovaného nezletilého však vydán být může, když podle důvodové zprávy jeho vydání může být pro žalovaného nezletilého naopak výhodné.⁷⁰ V případě procesního společenství na straně žalované u samostatného společenství bude vyloučeno vydání rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání na základě fikce pouze vůči nezletilému žalovanému, u nerozlučného společenství pak bude vyloučeno vůči všem společníkům, kteří tvoří s žalovaným nezletilým nerozlučné společenství.⁷¹

⁶⁹ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, č. 192/2021 Dz, k bodům 2 až 5.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Tamtéž.

3. Rozsudek pro zmeškání

3.1. Předpoklady vydání

Rozsudek pro zmeškání může být vydán pouze, pokud jsou kumulativně splněny všechny předpoklady pro jeho vydání. Posouzení, zda jsou opravdu veškeré předpoklady pro jeho vydání splněny a zda rozsudek pro zmeškání v dané věci vydá, je úlohou soudu.⁷² Všechny níže uvedené předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání musí být splněny v okamžiku prvního jednání.⁷³

Jednotlivými předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání jsou:

- zmeškání žalovaného
- doručení žaloby do vlastních rukou
- doručení předvolání do vlastních rukou
- poučení o následcích nedostavení se
- absence důvodné a včasné omluvy
- první jednání ve věci
- návrh žalobce
- opodstatněnost žaloby
- přípustnost rozsudku pro zmeškání
- neexistence podmínek pro vydání rozsudku pro uznání
- úvaha soudu.

3.1.1. Zmeškání žalovaného

První a základní podmínkou, která musí být splněna, aby bylo vůbec možné vydání rozsudku pro zmeškání zvažovat, je skutečnost, že se žalovaný nedostaví, tedy zmešká. Obdobně to platí v situaci, je-li žalovaný zastoupen a jednání zmešká jeho zástupce. O zmeškání by se však nejednalo, pokud by se k jednání dostavil obecný zmocněnec žalovaného a až na jednání by soud rozhodl, že se zastoupení tímto zástupcem nepřipouští.⁷⁴

V této věci je však vhodné poukázat na nutnost rozlišování mezi zmeškáním a pouhým zpožděním, což představuje jednu z materiálních podmínek, kterou je třeba posoudit při rozhodování o případném vydání rozsudku pro zmeškání.⁷⁵ Z judikatury Ústavního soudu plyne, že rozsudek pro zmeškání by neměl být užit, pokud jde pouze o drobné neúmyslné zpoždění

⁷² SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.6.1997, sp. zn. 2 Cdon 447/96

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 28.1.2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10

žalovaného, který jinak byl v průběhu řízení aktivní.⁷⁶ Poukazuje rovněž na to, že drobná zpoždění, například v důsledku dopravy, mohou nastat a mnohdy nejdou nikterak ovlivnit.⁷⁷ V případě drobného zpoždění by tak měla mít přednost ochrana práv účastníků soudního řízení, kteří na něm chtějí aktivně participovat a případná zpoždění by měla být sankcionována mírnějšími prostředky než je vydání rozsudku pro zmeškání.⁷⁸ Při posuzování otázky, jak dlouho by měl soud s vyhlášením rozsudku pro zmeškání počkat, zda se žalovaný přeci jen s drobným zpožděním nedostaví, není praxe nikterak jednotná. Za vhodný postup je však považována čekací doba 15 minut, tak jako tomu je v sousedním Německu a učinění přiměřených kroků k ověření, zda se účastník přeci jen nedostavil opožděně či neomluvil, například opětovné vyvolání účastníků či dotaz na kancelář, zda nevidují omluvu žalovaného.⁷⁹ Při mých účastech na soudních jednáních se však s několikaminutovým čekáním na žalovaného či s těmito ověřovacími úkony ze strany soudu setkávám velmi zřídka. Dle mého názoru je tento postup určitě vhodným řešením pro žalované, kteří se drobně opozdí, na druhou stranu však, ačkoliv nepatrně, rychlost soudních řízení zpomaluje, přestože institut rozsudku pro zmeškání by měl naopak přispět k jejich urychlení. V situaci, kdy by soudy na každého žalovaného čekaly 15 minut, po jejich uplynutí ověřovaly, zda se náhodou nedostavil opožděně či neomluvil a teprve následně by žalobce přednesl žalobu a navrhl vydání rozsudku pro zmeškání, bylo by za jeden den projednáno méně věcí, než pokud by čekací doba byla například pětiminutová. Nadto je vhodné položit si otázku, zda by dlouhá čekací doba měla být zachována jen u žalovaných, kteří byli v řízení alespoň nějakým způsobem aktivní a lze předpokládat, že se skutečně dostaví, anebo u všech žalovaných. Domnívám se, že cestu na soudní jednání by si každý účastník řízení měl plánovat tak, aby na soud dorazil s přiměřeným předstihem, nikoliv přesně na čas, na který byl předvolán, a drobné zpoždění hromadného dopravního prostředku či dopravní zácpa by tak neměli zahájení jednání v čas uvedený na předvolání nikterak negativně ovlivnit. Jedná-li se o větší zpoždění, například ve vlakové dopravě, v takovém případě zase účastník řízení už během cesty zjistí, že takové, ač jím neovlivněné, zpoždění nastane, má u sebe mobilní telefon a je schopen včas zavolat na telefonní číslo, které je pro tento účel uvedeno v předvolání, vysvětlit situaci a v důsledku zpoždění se omluvit. V takovém případě má samozřejmě čekání na žalovaného smysl, a to i pokud by přesahovalo 15 minut. Naopak u žalovaného, který v dosavadním průběhu řízení nijakou aktivitu nečinil, na soud ani nezatelefonoval a na možné zpoždění neupozornil a následně se se zpožděním dostaví, mi nepřijde

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 10.3.2005, sp. zn. III. ÚS 428/04

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

nutné ani vhodné, aby byla patnáctiminutová čekací doba zachována. Jakmile soud rozsudek pro zmeškání vyhlásí, je jím vázán a rozhodnutí již nelze měnit ani v důsledku opožděného dostavení se žalovaného.⁸⁰

Jak dále vyplývá z judikatury Ústavního soudu, soud by měl v každém jednotlivém případě před vydáním rozsudku pro zmeškání zvážit, zda důvod zmeškání nebo časový rozsah zmeškání jsou omluvitelné.⁸¹ Není tedy na místě takovým rozsudkem rozhodnout, když jinak aktivní žalovaný zmeškal jednání neúmyslně pro svůj omyl (např. tehdy, pokud se žalovaný mylně domníval, že se nařízené jednání konat nebude, jelikož na předvolání byl uveden původní žalobce, který však svou pohledávku postoupil na právního nástupce).⁸²

Na tom, že žalovaný zmeškal, ničeho nemění ani skutečnost, že vycházel mylně z předpokladu, že jednání bude odročeno na základě omluvy jiného účastníka.⁸³

3.1.2. Doručení žaloby do vlastních rukou

Dalším předpokladem, který musí být dle § 153b odst. 1 OSŘ naplněn, aby bylo možno rozsudek pro zmeškání vydat, je doručení žaloby nejméně 10 dní přede dnem, kdy se má jednání konat, a to do vlastních rukou žalovaného. Nebyla-li žaloba doručena žalovanému do vlastních rukou, nelze rozsudkem pro zmeškání rozhodnout.⁸⁴ Vzhledem k tomu, že § 153b OSŘ nevylučuje možnost náhradního doručení, může být žaloba doručena náhradním způsobem, tj. prostřednictvím fikce doručení.

Dle § 49 odst. 2 a 3 OSŘ při doručování písemnosti do vlastních rukou, nebyl-li adresát zastižen, je zásilka uložena po dobu 10 dní u provozovatele poštovních služeb a adresátovi je zanechána písemná výzva. Pokud si ji adresát během této lhůty nevyzvedne, považuje se tato písemnost v souladu s § 49 odst. 4 OSŘ za doručenu desátým dnem a následně je adresátovi vhozena do schránky (fikce doručení). Nelze-li adresátovi v místě doručování tuto výzvu zanechat, v takovém případě je dle § 49 odst. 2 OSŘ písemnost vrácena soudu, který takovou výzvu vyvěsí na úřední desce. Za doručení do vlastních rukou je v souladu s § 49 odst. 6 OSŘ považováno taktéž doručení prostřednictvím veřejné datové sítě.

Jak vyplývá z nálezu Ústavního soudu ze dne 28.1.2014, sp. zn. Pl ÚS 49/10, soud by měl zejména v případech, kdy je doručováno tzv. fikcí doručení postupovat velmi obezřetně a pečlivě

⁸⁰ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 494.

⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1.11.2005, sp. zn. IV. ÚS 63/05

⁸² Tamtéž.

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.8.2011, sp. zn. 22 Cdo 3352/2009

⁸⁴ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27.6.1994, sp. zn. 17 Co 237/94

zvážit, zda byly vyčerpány veškeré možnosti, jak žalovaného zastihnout, a zda je v daném případě zachována procesní rovnost účastníků řízení.⁸⁵

Zároveň nutno podotknout, že pokud je účastníkem řízení namítáno, že nebyla řádně a včas doručena žaloba (či předvolání) do vlastních rukou, tedy že nebyl splněn jeden z předpokladů pro vydání kontumačního rozsudku, lze uvedené přezkoumat v rámci odvolání, avšak tato skutečnost nemůže představovat omluvitelný důvod zmeškání, pro který je možné zrušit rozsudek pro zmeškání postupem dle § 153b odst. 4 OSŘ.⁸⁶

3.1.3. Doručení předvolání do vlastních rukou

Dalším nutným předpokladem, aby bylo možno rozsudek pro zmeškání vydat, je dle § 153b odst. 1 OSŘ doručení předvolání k jednání do vlastních rukou žalovaného, a to nejméně 10 dní přede dnem, kdy se má jednání konat. Nebylo-li předvolání k jednání doručeno žalovanému do vlastních rukou, nelze rozsudkem pro zmeškání rozhodnout.⁸⁷ Vzhledem k tomu, že § 153b OSŘ nevyklučuje možnost náhradního doručení, může být předvolání k jednání doručeno náhradním způsobem, tj. prostřednictvím fikce doručení.

Pokud je účastník řízení zastoupen a soudu je tato skutečnost známa, doručuje se předvolání k jednání do vlastních rukou zástupce žalovaného. Pokud však v době zasílání předvolání nebyl žalovaný zastoupen zástupcem s procesní plnou mocí, není soud povinen dodatečně předvolávat a poučovat o následcích nedostavení se i zástupce žalovaného.⁸⁸

Obdobně to pak platí i pro případné doručování vyrozumění o odročení jednání, které musí být žalovanému taktéž doručeno do vlastních rukou, v opačném případě by nebylo možno u odročeného jednání kontumační rozsudek vydat.⁸⁹

Soudy by měly předvolání k prvnímu jednání zasílat žalovanému vždy s dostatečným předstihem alespoň jednoho měsíce tak, aby stihla uplynout lhůta, po kterou bude předvolání uloženo na poště a zároveň aby soudu došlo oznámení od pošty zpět.⁹⁰ Rozdílně od obecné úpravy doručování do vlastních rukou, kdy je adresátovi po uplynutí lhůty k vyzvednutí písemnost vrácena do domovní schránky, mohou soudy vhození písemnosti do schránky v souladu s § 49 odst. 4 OSŘ vyloučit, a to proto, aby byl soud již dopředu informován o tom, zda se žalovaný o předvolání

⁸⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 28.1.2014, sp. zn. Pl ÚS 49/10

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.7.2016, sp. zn. 26 Cdo 355/2016

⁸⁷ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27.6.1994, sp. zn. 17 Co 237/94

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7.11.2007, sp. zn. 28 Cdo 4511/2007

⁸⁹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5.3.2015, sp. zn. 8 Co 576/2015

⁹⁰ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 486.

dozvěděl, či nikoliv.⁹¹ Domnívám se, že toto bývá soudy rovněž často využíváno, když jim tato informace může napovědět, jak dlouhou dobu je nutné si na dané jednání vyčlenit a uvedené jim může pomoci například při časové organizaci jiných jednání. V případě nedostatku času mezi zasíláním předvolání a nařízeným jednáním je vhodnější doručovat předvolání prostřednictvím soudního doručovatele, jelikož u tohoto způsobu doručování se dá přímo v soudní budově ověřit, zda byla zásilka doručena, či nikoliv.⁹²

Předpoklad pro vydání rozsudku pro zmeškání, kterým je doručení předvolání do vlastních rukou, nebyl splněn, doručoval-li soud předvolání k jednání na jinou adresu než na adresu pro doručování, kterou žalovaný v průběhu řízení označil jako adresu pro doručování.⁹³ V souladu s § 46a OSŘ měl soud v takovém případě předvolání doručovat na adresu, jež si žalovaný pro dané řízení zvolil jako adresu pro doručování.

Nutno podotknouti, že pro naplnění tohoto předpokladu pro vydání kontumačního rozsudku, je rovněž nutné, aby předvolání obsahovalo všechny podstatné náležitosti. Jestliže v předvolání absentoval údaj o tom, u kterého soudu se jednání koná, dospěl soud k závěru, že předvolání k prvnímu jednání nebylo žalovanému doručeno řádně, a proto nebylo možné kontumační rozsudek vydat.⁹⁴ Uvedené dává smysl, když většina žalovaných, obvykle právně nezastoupených, neví, jaký soud je v jejich případě místně příslušný, nehledě na případy, kdy je místní příslušnost daná na výběr a žalovaný tak nemůže tušit, u jakého soudu žalobce žalobu podal. Předvolání musí obsahovat také časový údaj o tom, kdy se bude jednání konat. Započne-li však jednání později než v uvedený čas, nemá to žádný vliv na to, že žalovaný byl k jednání předvolán řádně.⁹⁵ Předvolání tedy působí od uvedeného času až do okamžiku, kdy je jednání ukončeno (případně odročeno), a není podstatné, jestli bylo zahájeno přesně v určený čas nebo v čase pozdějším.⁹⁶

Co se doručování písemností do vlastních rukou týká, u právnických osob tyto písemnosti často přebírají zaměstnanci, kteří jsou přebíráním písemností pověřeni a kteří následně písemnosti předají oprávněným osobám tak, aby se s těmito písemnostmi mohly seznámit. Odlišně tomu však bylo v případě jedné pracovnice podatelny žalovaného, která žalobu, předvolání a následně i vydaný rozsudek pro zmeškání nezaevidovala a neodevzdala příslušným statutárním orgánům žalovaného, ale naopak předala odlišné osobě, což mělo za následek, že v důsledku protiprávního

⁹¹ Tamtéž, s. 486.

⁹² Tamtéž, s. 487.

⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.10.2016, sp. zn. 26 Cdo 1772/2016

⁹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.4.1998, sp. zn. 10 Cmo 138/98

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.10.1999, sp. zn. 20 Cdo 1846/99

⁹⁶ Tamtéž.

jednání této zaměstnankyně k doručení výše uvedených písemností nikdy nedošlo.⁹⁷ Obecné soudy se však tvrzeními o nedoručení poštovních zásilek nezabývaly, nýbrž odvolání bylo odmítnuto jako opožděné.⁹⁸ Ústavní soud v takovémto rozhodnutí spatřuje projevy nadměrného formalismu a prvky libovůle a shledal, že došlo k porušení základního práva na soudní a jinou právní ochranu, jež je zaručena článkem 36 LZPS.⁹⁹

3.1.4. Poučení o následcích nedostavení se

Čtvrtým předpokladem, který musí být naplněn, je výslovné, konkrétní a adresné poučení o následcích nedostavení se v podobě možnosti vydání rozsudku pro zmeškání.¹⁰⁰ Poučení bývá standardně včleněno do předvolání k jednání.¹⁰¹ Je-li žalovaný v řízení zastoupen, musí být o následku nedostavení se poučen jeho zástupce.¹⁰²

Dále je nutné zmínit, že v případě, že bylo původně nařízené jednání odročeno na jiný termín, musí taktéž předvolání k novému jednání obsahovat řádné poučení o následcích nedostavení se.¹⁰³ Pro možnost vydat rozsudek pro zmeškání je dostačující i takový postup, že ve vyrozumění o odročení jednání bude uvedeno, že pokyny z předvolání k předchozímu jednání zůstávají v platnosti.¹⁰⁴ Pokud však v novém předvolání poučení absentuje, a rovněž v něm není uvedeno, že pokyny z předchozího předvolání zůstávají v platnosti, není splněn předpoklad řádného poučení, a tedy nelze rozsudek pro zmeškání vydat.¹⁰⁵

3.1.5. Absence důvodné a včasné omluvy

Dalším, v pořadí pátým, předpokladem pro vydání rozsudku pro zmeškání je absence omluvy, jež musí být zároveň jak důvodná, tak včasná. Je-li žalovaný v řízení zastoupen, podmínky důvodné a včasné omluvy se vztahují pouze na jeho zástupce a ani případná důvodná a včasná omluva samotného žalovaného v takovém případě není nikterak relevantní.¹⁰⁶

⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 20.11.2007, sp. zn. I. ÚS 394/05

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

¹⁰¹ HORÁK Pavel, HROMADA Miroslav. Poučovací povinnost soudu 1. stupně v nalézacím řízení sporném. *Právní rozhledy*. 2003, 10, 487-494. ISSN 1210-6410.

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2000, sp. zn. 20 Cdo 935/2000

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.9.2017, sp. zn. 28 Cdo 4085/2016

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 18.6.2008, sp. zn. I. ÚS 1084/08

Důvodnost omluvy spočívá v tom, že omluva obsahuje uvedení konkrétního dostatečně závažného důvodu, na základě kterého se žalovaný jednání nemůže zúčastnit.¹⁰⁷ Údaje v omluvě obsažené musí být zcela konkrétní právě proto, aby soud mohl posoudit důvodnost omluvy a zda jejím účelem není snaha bránit ochraně práv druhého účastníka v soudním řízení.¹⁰⁸ Jestliže žalovaný v omluvě neuvádí objektivní překážky a naopak je z omluvy zřejmé, že se jedná jen o obstrukční postoj žalovaného, taková omluva není důvodná a není na překážku vydání rozsudku pro zmeškání.¹⁰⁹ Pokud na základě údajů v omluvě uvedených nemůže soud posoudit, zda jsou tyto závažné důvody dány, takovou omluvu nelze za důvodnou považovat.¹¹⁰ Soud totiž při posuzování důvodnosti omluvy vychází z okolností jemu známých v době posuzování a k okolnostem tvrzeným dodatečně přihlížet nelze.¹¹¹ Žalovaným tak lze jen doporučit, aby si poté, co se soudu z nařízeného jednání omluvili, raději ověřili, zda soud posoudí jejich omluvu jako důvodnou a nehrozí tak, že bude kontumační rozsudek vydán, protože ze zákona nikterak neplyne povinnost soudu žalovaného uvědomit o tom, zda bude jeho omluva považována za důvodnou, či nikoliv.¹¹² Přesto však je procesně správný takový postup soudu, aby žalovaného upozornil v případě, kdy jeho omluvu za důvodnou nepovažuje, a že tudíž v případě neúčasti žalovaného tento rozsudek může být vydán, což však je samozřejmě možné jen za předpokladu, že je mezi omluvou žalovaného a konáním nařízeného jednání dostatek času, aby soud mohl výše uvedený postup zrealizovat.¹¹³

Jestliže při jednání shledal soud prvního stupně omluvu žalovaného jako nedůvodnou a rozhodl rozsudkem pro zmeškání, nelze aby tentýž soud svůj závěr následně přezkoumal, dospěl k závěru o důvodnosti omluvy a sám tento rozsudek zrušil.¹¹⁴ Takový rozsudek lze napadnout pouze odvoláním a může jej zrušit pouze odvolací soud.¹¹⁵

Tvrzení, že je žalovaný nemocen, je tvrzením, které je považováno za omluvu důvodnou.¹¹⁶ Je tomu tak proto, že se jedná o stav, který žalovaný většinou nemůže nikterak ovlivnit či předvídat a nemoc obvykle dané osobě neumožňuje pohybovat se mimo místo léčení.¹¹⁷ Z toho, že se

¹⁰⁷ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.5.2002, sp. zn. 29 Cdo 3063/2000

¹⁰⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16.10.2008, sp. zn. III. ÚS 837/08

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2002, sp. zn. 29 Odo 205/2001

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 489.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2002, sp. zn. 33 Odo 753/2002

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.1.2000, sp. zn. 20 Cdo 2068/98

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2001, sp. zn. 20 Cdo 2056/2000

žalovaný, ač nemocen, dostavil omluvit k soudu osobně, nelze bez dalšího vyvodit, že nemocen není, případně že mu nemoc v účasti na jednání nebrání.¹¹⁸ Tento závěr nelze bez dalšího dovodit ani ze skutečnosti, že žalovanému jsou v době dočasné pracovní neschopnosti umožněny vycházky.¹¹⁹ Také zdravotní problémy, jež vyžadují vyhýbání se stresovým situacím (pod něž lze podřadit jednání u soudu), jsou Nejvyšším soudem považovány za ospravedlnitelný důvod, proč se účastník řízení účastnit nemůže.¹²⁰

Zejména u právních zástupců účastníků pak není vyloučeno, že dojde k tomu, že na stejný den, případně i čas budou předvoláni hned k několika jednáním. Aby bylo možné omluvu z důvodu kolize s jiným soudním jednáním považovat za důvodnou, musí omluva obsahovat konkrétní údaje o tom, jaké jednání mu v tom brání (v jaké věci a u jakého soudu), kdy se o kolidujícím jednání dozvěděl (aby bylo zřejmé, že k němu byl předvolán dříve než k jednání, ze kterého se omlouvá) a že tuto kolizi nešlo vyřešit jinak.¹²¹

Je-li důvodem omluvy pobyt žalovaného mimo území České republiky v době konání jednání, taktéž musí být uvedeny konkrétní skutečnosti, např. musí být uvedeno kterých osob oprávněných jednat za společnost se zahraniční pobyt týká.¹²²

Za důvodnou nebyla shledána ani omluva spočívající v nemožnosti obstarat si zástupce, obzvláště pak za situace, kdy doba mezi doručením předvolání a nařízeným jednáním dosahovala téměř dvou měsíců.¹²³

Aby byla omluva důvodná, postačí, aby žalovaný důvody způsobilé jeho neúčast u jednání omluvit pouze tvrdil, tedy tyto důvody nemusí být v omluvě rovněž prokázány.¹²⁴ Má-li soud o důvodu omluvy pochybnosti, může důvod omluvy prověřit.¹²⁵ Zjistí-li se, že v omluvě uvedený důvod nebyl pravdivý, může soud přistoupit k užití pořádkových opatření.¹²⁶ Osobně bych v pozici soudce důvodnost omluvy prověřovala téměř vždy, jelikož se domnívám, že se často jedná o pouhou obstrukci ze strany žalovaných. Pochybnost vzbuzují pak zejména omluvy opakované, kdy žalovaný se z původního jednání omluví a požádá o jeho odročení na jiný termín a následně se nedostaví ani na odročené jednání, rovněž s omluvou a žádostí o opětovné odročení.

Včasná omluva je taková, která soudu došla před jednáním, případně v závislosti na okolnostech by podmínku včasnosti mohla splňovat i taková omluva, která soudu došla před

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.12.2009, sp. zn. 21 Cdo 2839/2008

¹²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.1.2011, sp. zn. 26 Cdo 3443/2010

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.5.1999, sp. zn. 31 Cdo 2432/98

¹²² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2002, sp. zn. 29 Odo 205/2001

¹²³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2000, sp. zn. 20 Cdo 1529/98

¹²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.5.1999, sp. zn. 31 Cdo 2432/98

¹²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2001, sp. zn. 20 Cdo 2056/2000

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.1.2000, sp. zn. 20 Cdo 2068/98

vyhlášením rozsudku.¹²⁷ Omluvil-li se žalovaný až prostřednictvím telefonátu 15 minut po zahájení jednání, taková omluva nemůže být považována za omluvu včasnou.¹²⁸ Přitom ke včasnosti omluvy postačí, aby se omluva včas dostala do sféry soudu.¹²⁹ Na včasnost omluvy tedy nemá žádný vliv, pokud se omluva v důsledku administrativního postupu soudu nestihne před jednáním dostat přímo k rozhodujícímu soudci.¹³⁰ Pokud se žalovaný z jednání omluvil včasně, avšak z důvodu administrativní chyby byla omluva žalovaného založena do spisu až později, nebyly naplněny podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání, a byl-li rozsudek pro zmeškání vydán, lze tuto skutečnost uplatnit v odvolání.¹³¹

Co se týče formy omluvy, není v § 153b OSŘ stanovena žádná závazná forma, jakou by omluva musela být učiněna a lze ji učinit i jiným způsobem než podáním podle § 42 OSŘ.¹³² V praxi jsou často omluvy činěny formou telefonickou či elektronickou.¹³³ Omluva tedy nemůže být soudem pomíjena pouze proto, že byla učiněna telefonicky, a je přitom nerozhodné, zda telefonický hovor probíhal přímo se soudcem nebo s jiným zaměstnancem soudu.¹³⁴ V případě, že se účastník řízení omlouvá telefonicky, přičemž o telefonátu je pořizován úřední záznam, nelze bohužel vyloučit, že úřední záznam bude sepsán odlišně než byla omluva skutečně formulována.¹³⁵ Ačkoliv je v takovém případě rozhodující jaký obsah omluva skutečně měla, je na účastníku řízení, jež se omlouval, aby doložil skutečný obsah omluvy.¹³⁶ Žalovaného, který zvolí telefonický způsob omluvy oproti formě například písemné, tedy zatěžují rizika formy, kterou zvolil.¹³⁷ Zvolí-li žalovaný naopak zaslání omluvy doporučeným dopisem prostřednictvím provozovatele poštovních služeb, v takovém případě jej zase zatěžuje riziko, že tato omluva se k soudu nedostane včas.¹³⁸

¹²⁷ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.8.2019, sp. zn. 25 Cdo 1790/2019

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.10.2002, sp. zn. 29 Odo 545/2002

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3.5.2017, sp. zn. 28 Cdo 5107/2016

¹³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.1.2012, sp. zn. 20 Cdo 469/2010

¹³² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.1.2000, sp. zn. 20 Cdo 2068/98

¹³³ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

¹³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.1.2000, sp. zn. 20 Cdo 2068/98

¹³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2001, sp. zn. 20 Cdo 2907/99

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12.2.2014, sp. zn. III. ÚS 166/14

3.1.6. První jednání ve věci

Další podmínkou je, že se jedná o první jednání, při druhém či dalším jednání nelze již rozsudek pro zmeškání vydat.¹³⁹ Dostavil-li se žalovaný k prvnímu jednání, avšak k dalším jednáním se již bez omluvy nedostaví, nelze již na těchto dalších jednáních rozsudek pro zmeškání vydat, a to ani tehdy, obsahují-li tato předvolání k dalším jednáním, ač nesprávně, poučení o následku v podobě možnosti vydání rozsudku pro zmeškání.¹⁴⁰

V této souvislosti si dovoluji odkázat na textaci § 153b odst. 1 OSŘ, ve kterém se nejprve hovořilo o “prvním jednání, které bylo ve věci nařízeno” a následně byla textace pozměněna na “první jednání, které se ve věci konalo”. V důsledku změny textace tak již nepochybně nelze za první jednání považovat jednání, které sice bylo nařízeno, avšak přede dnem tohoto jednání došlo k odročení či ke zrušení jednání. Jak vyplývá z judikatury Nejvyššího soudu, nedošlo-li ke zrušení prvního jednání nejpozději den před jeho konáním a žalovaný se k takovému jednání dostavil, nelze na dalším jednání již rozsudek pro zmeškání vydat.¹⁴¹ Je přitom nerozhodné, jestli bylo jednání zahájeno a teprve v průběhu jednání rozhodl soud o jeho zrušení, nebo zda soud rozhodl o zrušení, aniž by jednání vůbec zahájil.¹⁴² Obě tyto situace brání vydání rozsudku pro zmeškání na dalším jednání.¹⁴³ Předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání nejsou naplněny ani tehdy, jestliže na prvním jednání došlo pouze k odročení za účelem opětovného předvolání účastníků, i v takovém případě první jednání již proběhlo a na dalším jednání nelze rozhodnout rozsudkem pro zmeškání.¹⁴⁴ Obdobně v situaci, kdy se k prvnímu jednání dostavili zástupci stran, na tomto jednání bylo krátkou cestou doručeno odůvodnění odporu zástupci žalobce a zástupce žalovaného nabídl vyřešení smírem, nelze již na dalším jednání rozsudek pro zmeškání vydat.¹⁴⁵

3.1.7. Návrh žalobce

Aby mohl být vydán kontumační rozsudek, musí se k prvnímu jednání dostavit žalobce a vydání tohoto rozsudku musí navrhnout.¹⁴⁶ Pokud by žalobce vydání rozsudku pro zmeškání navrhl pouze ve svém písemném podání a k soudnímu jednání se nedostavil, nelze rozsudek pro

¹³⁹SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

¹⁴⁰IŠTVÁNEK František. *Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2006, 160 s. ISBN 80-7357-165-X. s. 38.

¹⁴¹Nález Ústavního soudu ze dne 20.6.2011, sp. zn. I. ÚS 329/08

¹⁴²Tamtéž.

¹⁴³Tamtéž.

¹⁴⁴Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.9.2003, sp. zn. 29 Odo 166/2002

¹⁴⁵Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.2.2018, sp. zn. 23 Cdo 4516/2016

¹⁴⁶SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

zmeškání vydat.¹⁴⁷ Pokud se žalobce k prvnímu jednání nedostavil a rozsudek pro zmeškání ani nenavrh, je postup soudu, který rozsudek pro zmeškání vydal, v rozporu s § 153b OSŘ.¹⁴⁸

Nabízela-li by se snad otázka, zda lze vydat rozsudek pro zmeškání i vůči nedostavivšímu se žalobci ohledně žalovaným uplatněnému vzájemnému návrhu, odpověď je taková, že vydat nelze, a to proto, že i přesto, že byl v řízení uplatněn vzájemný návrh, žalobce nadále zůstává žalobcem, a vůči žalobci nelze rozsudek pro zmeškání dle platné právní úpravy vydat, a žalovaný i přes uplatnění vzájemného návrhu nadále zůstává žalovaným.¹⁴⁹

Přítomnost žalobce, který navrhl vydání rozsudku pro zmeškání, v jednací síni při tzv. tiché poradě senátu ničemu nevádí a po této poradě je možné bez přerušení jednání rozsudek pro zmeškání vydat.¹⁵⁰

3.1.8. Odůvodněnost žaloby po hmotněprávní stránce

Dalším z předpokladů pro vydání rozsudku pro zmeškání je odůvodněnost žaloby po hmotněprávní stránce. Právní posouzení zde spočívá v úvaze, zda na základě žalobních tvrzení lze přiznat právě to plnění, kterého se žalobce žalobou domáhá.¹⁵¹ Je tedy zapotřebí, aby žalobní tvrzení vedly k závěru, že výrokem lze přiznat právě žalobou požadované plnění.¹⁵² Bude-li se jednat o tvrzení neúplná, u nichž k takovému závěru dospět nelze, případně dokonce o tvrzení, jež jsou v rozporu s žalobním návrhem, podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání naplněny nebudou.¹⁵³ Obdobně nebudou splněny podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání ani tehdy, jestliže skutková tvrzení jsou kusá a vyvolávají pochybnosti o skutkovém základu sporu.¹⁵⁴ Skutečnost, že žalobní tvrzení nevedou k závěru, že podle nich lze přiznat právě žalobou požadované plnění, nelze zhojit ani případným doplňujícím přednesem žalobce na jednání.¹⁵⁵

Pokud ze žalobních tvrzení vyplývá oprávněnost pouze části žalobou požadovaného plnění, může soud rozhodnout rozsudkem pro zmeškání jen o části předmětu řízení.¹⁵⁶

Není přitom rozhodné, zda k žalobním tvrzením byly předloženy též důkazy, ani jaký byl obsah těchto důkazů, jelikož při vydání rozsudku pro zmeškání k hodnocení důkazů ani

¹⁴⁷ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 489.

¹⁴⁸ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27.6.1994, sp. zn. 17 Co 237/94

¹⁴⁹ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 489.

¹⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.8.2016, sp. zn. 23 Cdo 4951/2014

¹⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2001, sp. zn. 20 Cdo 1547/99

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2001, sp. zn. 20 Cdo 2083/99

¹⁵⁵ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 28.12.1994, sp. zn. 15 Co 437/94

¹⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2009, sp. zn. 23 Cdo 2397/2007

nedochází.¹⁵⁷ Plně postačuje, pokud žalobce skutečnosti potřebné k uplatnění jeho nároku pouze tvrdí, přičemž tato tvrzení jsou soudem pokládána za nesporná.¹⁵⁸

Pokud veškeré rozhodující skutečnosti nejsou obsaženy přímo v textu samotné žaloby, ale žalobce v tomto textu výslovně odkazuje na příložené listiny, je možné rozhodnout rozsudkem pro zmeškání pouze tehdy, pokud byly žalovanému doručeny do vlastních rukou i tyto příložené listiny.¹⁵⁹

Zároveň není možné kontumační rozsudek vydat v případě, že žalobce na jednání učiní změnu žaloby, a to proto, že tuto změněnou žalobu musí soud nejprve doručit do vlastních rukou žalovaného.¹⁶⁰ O změnu žaloby se může jednat například tehdy, pokud žalobce určitou částku v žalobě požadoval jakožto příslušenství pohledávky a na prvním jednání žalobu změnil tak, aby mu tato částka byla přiznána jako samostatný nárok.¹⁶¹ Jinak je tomu u částečného zpětvzetí žaloby, které není změnou žaloby, a tedy není na překážku tomu, aby byl rozsudek pro zmeškání ohledně zbývajících částky vydán.¹⁶²

Odůvodněnost žaloby po hmotněprávní stránce není dána, jestliže z žalobních tvrzení neplyne, co bylo obsahem smlouvy, o jaký závazkový vztah se jednalo, či jaké nároky z předmětného vztahu jsou v řízení uplatňovány.¹⁶³ Obdobně u žaloby o náhradu škody spočívající v nákladech na léčení, již se žalobce domáhá náhrady nákladů za rekonstrukci koupelny a náhrady za koupi motorového vozidla, aby byla splněna podmínka odůvodněnosti žaloby po hmotněprávní stránce, musí žalobní tvrzení obsahovat údaje o tom, jak žalobce k částce dospěl, z čeho se částka skládá, v čem rekonstrukce spočívala, jak rekonstrukce souvisela s poškozením zdraví žalobce žalovaným, dále důkladné odůvodnění nezbytnosti dopravy do zdravotnických zařízení, a kdo náklady za předmětnou rekonstrukci a předmětné vozidlo vynaložil.¹⁶⁴

Žalobní tvrzení, jež jsou v žalobě uvedena, musí odůvodňovat nejen přiznání žalobou uplatněné jistiny, ale musí poskytovat také podklad pro závěr, že na jejich základě je možné přiznat též žalobou požadované příslušenství pohledávky.¹⁶⁵ Neobsahuje-li žaloba tvrzení, z nichž by vyplývala povaha úroku z prodlení a způsob jeho výpočtu, není předpoklad odůvodněnosti žaloby po hmotněprávní stránce splněn.¹⁶⁶ Není-li z žalobních tvrzení zřejmé, kdy byla žalovanému

¹⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2001, sp. zn. 20 Cdo 1547/99

¹⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.12.2003, sp. zn. 29 Odo 473/2003

¹⁵⁹ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 27.11.2019, sp. zn. 15 Co 368/2019

¹⁶⁰ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 489.

¹⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2002, sp. zn. 29 Odo 247/2001

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2010, sp. zn. 23 Cdo 216/2008

¹⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.3.2017, sp. zn. 25 Cdo 5168/2016

¹⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2000, sp. zn. 20 Cdo 2272/2000

¹⁶⁶ Tamtéž.

doručena výzva k úhradě smluvní pokuty (a tedy kdy nastal počátek prodlení), pak žalobní tvrzení nevedou k závěru o splatnosti smluvní pokuty a počátku prodlení, a tedy není možné přiznat úroky z prodlení rozsudkem pro zmeškání.¹⁶⁷

Může dojít taktéž k tomu, že skutková tvrzení obsažená v žalobě jsou v rozporu se skutkovými tvrzeními uvedenými v jiné části žaloby, například že žalobce nedopatřením označí předmět, jehož se žalobou domáhá, pokaždé jinak.¹⁶⁸ Pokud uvedené nastane, měl by soud před vydáním rozsudku pro zmeškání vyzvat žalobce, aby upřesnil, o jaký předmět se jedná.¹⁶⁹

3.1.9. Přípustnost

Jak vyplývá z § 153b odst. 3 OSŘ, rozsudek pro zmeškání nelze vydat ve třech případech. Prvním jsou věci, v nichž nelze uzavřít a schválit smír. Druhým případem je, pokud by došlo takovým rozsudkem ke vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky. Třetím, zcela novým důvodem nepřipustnosti vydání rozsudku pro zmeškání, jež byl zaveden ode dne 1.7.2021, je, pokud je žalovaným ke dni zahájení řízení nebo ke dni vstupu do řízení nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti.

Dle § 99 odst. 1 OSŘ smír nelze uzavřít, nepřipouští-li to povaha věci. Jak vyplývá z právní teorie i ze soudní praxe, povaha věci umožňuje uzavřít smír ve věcech, v nichž jsou účastníci řízení ve dvoustranném poměru, a hmotné právo umožňuje úpravu smluvních vztahů dispozitivními úkony účastníků.¹⁷⁰ Naopak povaha věci uzavření smíru nepřipouští například ve věcech osobního stavu a také ve věcech, které nelze vyřešit dohodou mezi účastníky.¹⁷¹ V souladu s § 99 odst. 2 OSŘ pak soud smír neschválí, je-li v rozporu s právními předpisy. Typickým příkladem, kdy smír není možné schválit (a tedy ani vydat rozsudek pro zmeškání), je, pokud by se smír přičil kogentním ustanovením zákona.¹⁷² Dalším příkladem je, pokud by dohoda účastníků byla neplatná či smír byl neurčitý a nesrozumitelný.¹⁷³ V těchto případech tedy v souladu s § 153b odst. 3 OSŘ nelze ani vydat rozsudek pro zmeškání.

Došlo-li by rozsudkem ke vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky, takové rozhodnutí je rozhodnutím konstitutivním a rozsudek pro zmeškání není možno vydat.¹⁷⁴

¹⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2005, sp. zn. 33 Odo 1325/2004

¹⁶⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 26.11.1948, sp. zn. RV I 36/48

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4.1.2006, sp. zn. 30 Cdo 641/2005

¹⁷¹ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 491-495.

¹⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2019, sp. zn. 33 Cdo 4156/2017

¹⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4.1.2006, sp. zn. 30 Cdo 641/2005

¹⁷⁴ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

Rozsudkem pro zmeškání nelze z tohoto důvodu rozhodnout například o žalobě na určení, že žalovanému pro změnu poměrů nepřísluší bytová náhrada, jež mu byla dříve přiznána soudem či soudním smírem, neboť takové rozhodnutí má konstitutivní účinky a jeho právní mocí dochází ke změně obsahu právního poměru mezi účastníky řízení.¹⁷⁵ Z téhož důvodu nelze rozsudkem pro zmeškání rozhodnout například v řízení o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví, o vypořádání společného jmění manželů či o přezkoumání oprávněnosti výpovědi z nájmu, ve všech těchto případech je totiž rozhodováno o existenci právního poměru.¹⁷⁶

Jsou-li naplněny ostatní předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, je úlohou soudu, aby právně posoudil, zda by vydáním rozsudku nedošlo ke vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky, případně zda nejde o věc, v níž nelze uzavřít nebo schválit smír.¹⁷⁷

Rozsudek pro zmeškání nelze dle § 25 odst. 2 ZŘS vydat taktéž v řízeních podle tohoto zákona.

Vydání rozsudku pro zmeškání dále není v souladu s § 43 odst. 1 OSŘ přípustné, pokud žaloba neobsahuje všechny stanovené náležitosti podání nebo je-li nesrozumitelná či neurčitá.¹⁷⁸ Jak stanoví § 43 odst. 2 OSŘ, nedojde-li ani přes výzvu k doplnění či opravě takové žaloby, a v řízení nelze pokračovat, soud žalobu usnesením odmítne.

Aby bylo možno vydat rozsudek pro zmeškání (ostatně stejně jako jakékoli jiné rozhodnutí ve věci samé), musí být v souladu s § 103 OSŘ splněny podmínky řízení.¹⁷⁹

Také nebylo-li žalovanému doručeno doplnění žalobních tvrzení, v němž jsou uvedena nová tvrzení, nebo nebyla-li mu doručena změna žaloby, není vydání rozsudku pro zmeškání přípustné.¹⁸⁰

Dalším specifickým případem, kdy nelze rozsudkem pro zmeškání rozhodnout, je v řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu.¹⁸¹ Uvedené logicky vyplývá z toho, že i po podání námitek zůstává v platnosti směnečný platební rozkaz a soud v námitkovém řízení ani nerozhoduje o žalobou uplatněném nároku, pouze posuzuje námitky.¹⁸² V případě, že soud shledá námitky důvodnými, směnečný platební rozkaz nenahrazuje jiným meritorním rozhodnutím, pouze jej zruší, v opačném případě ponechá směnečný platební rozkaz v platnosti.¹⁸³ Ze všech

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.2.2001, sp. zn. 26 Cdo 223/2001

¹⁷⁶ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 492.

¹⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2001, sp. zn. 20 Cdo 1547/99

¹⁷⁸ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář.* 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.9.2016, sp. zn. 5 Cmo 322/2016

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Tamtéž.

výše uvedených důvodů je tedy zřejmé, že tento typ rozsudku nemůže mít v námitkovém řízení své uplatnění.

Naproti tomu o návrhu na vyklizení bytu lze rozsudkem pro zmeškání rozhodnout, jelikož dle ustálené judikatury lze o tomto rozhodnout rozsudkem pro uznání a nebyl shledán žádný důvod, proč by nebylo o tomto možné rozhodnout též rozsudkem pro zmeškání.¹⁸⁴

Taktéž může být rozsudkem pro zmeškání rozhodnuto o žalobě o určení, zda právní vztah či právo je, či není.¹⁸⁵ Takový postup však není příliš doporučován, a to zejména v řízeních týkajících se nemovitých věcí, ve kterých bude rozsudek podkladem pro zápis do katastru nemovitostí.¹⁸⁶

3.1.10. Neexistence podmínek pro vydání rozsudku pro uznání

Jsou-li splněny podmínky uvedené v § 153a odst. 1 OSŘ, rozhodne soud rozsudkem pro uznání. Není však vyloučeno, aby došlo k situaci, kdy jsou zároveň naplněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání i podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání. Jelikož vydání rozsudku pro uznání je za splnění podmínek obligatorní, má rozsudek pro uznání přednost před rozsudkem pro zmeškání, a v takovém případě soud rozsudek pro zmeškání nevydá.¹⁸⁷

3.1.11. Úvaha soudu

Shledá-li soud, že všech 10 výše uvedených formálních předpokladů bylo naplněno, zbývá soudu ještě úvaha, zda je v dané věci vydání rozsudku pro zmeškání vhodné.¹⁸⁸ Je přitom pouze možností, nikoliv povinností soudu, aby rozsudek pro zmeškání vydal.¹⁸⁹ Uvedené je zřejmé z jazykového výkladu, kdy na rozdíl od rozsudku pro uznání je u rozsudku pro zmeškání použita formulace “může vydat”, nikoliv vydá.¹⁹⁰ Jak se domnívá Přidal, soudu by mělo být umožněno rozsudek pro zmeškání nevydat a tím korigovat fikci nespornosti tvrzení měřítka spravedlnosti.¹⁹¹ Nadto, jak dále uvádí, existuje alternativa k vydání rozsudku pro zmeškání, kterou je, že soud pokračuje v řízení a provádí dokazování.¹⁹² Někteří autoři však vyslovili i názor opačný, tj. že

¹⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.8.2016, sp. zn. 26 Cdo 505/2016

¹⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4.1.2006, sp. zn. 30 Cdo 641/2005

¹⁸⁶ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 492.

¹⁸⁷ SEDLÁČEK, Miroslav. Kontumační rozsudek – analýza, komparace a náměty ke koncepci budoucí úpravy. *Právní rozhledy*. 2020, 10, 357-363. ISSN 1210-6410.

¹⁸⁸ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ PŘIDAL Ondřej. Může nebo musí soud vydat rozsudek pro zmeškání? *Právní rozhledy*. 2004, 12, 472. ISSN 1210-6410.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² Tamtéž.

rozsudek pro zmeškání soud vydat musí, přičemž v nevyhovění návrhu žalobce na jeho vydání a následném neodůvodnění tohoto postupu spatřují porušení zákazu libovůle a rozpor s čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 1 Ústavy České republiky.¹⁹³ Domnívám se však, že tento názor již byl překonán. Ztotožňuji se s názorem Přidala, dle něhož nemůže jít o libovůli ani o rozpor s výše uvedeným článkem Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, když v daném řízení stejně k vydání rozsudku dojde, ač se tak stane až po provedeném dokazování a řádném řízení.¹⁹⁴ Pokud tedy soud po své úvaze dospěje k názoru, že rozsudek pro zmeškání nevydá, o návrhu žalobce na vydání rozsudku pro zmeškání nikterak nerozhoduje, a nadále pokračuje v řízení, jako by ani žalobce takový návrh nebyl učinil.¹⁹⁵ Soud ani není povinen se v odůvodnění rozsudku vyjadřovat k důvodům, proč návrhu na vydání rozsudku pro zmeškání nevyhověl.¹⁹⁶ Jak vyplývá rovněž z judikatury, na vydání rozsudku pro zmeškání neexistuje žádný právní nárok.¹⁹⁷

K problematice úvahy soudu se opakovaně vyjadřoval i Ústavní soud. Dle nálezu Ústavního soudu ze dne 23.8.2005, sp. zn. IV. ÚS 63/05: „*Rozsudek pro zmeškání je formální institut, který podstatně redukuje možnost uplatnění procesních práv žalovaného. Soud proto musí v každém jednotlivém případě dříve, než přistoupí k vydání rozsudku pro zmeškání, resp. než rozhodne o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání, pečlivě uvážit, zda důvod zmeškání, stejně tak jako časový rozsah zmeškání žalovaného při prvním jednání, jsou omluvitelné. Při rozhodování o případném vydání rozsudku pro zmeškání, resp. při rozhodování o návrhu žalovaného na zrušení rozsudku pro zmeškání, by měl soud vzít v úvahu rovněž předchozí procesní aktivitu žalovaného, tedy zda se vyjádřil k podané žalobě, zda navrhl důkazy ke své obraně atd. Soud by měl v každém jednotlivém případě přihlídnout rovněž k povaze předmětu sporu. Ústavní soud má za to, že k vydání rozsudku pro zmeškání by soud měl přistupovat uvážlivě a volit tento institut zejména v případech, v nichž nezájem na straně žalovaného je zřejmý, kdy je žalovaný skutečně nečinný (což vyplývá např. z obsahu a frekvence již dříve učiněných procesních úkonů) a odmítá se aktivně podílet na soudním procesu či úmyslně soudní řízení protahuje. V případech, kdy jinak aktivní účastník neúmyslně pro svůj omyl zmešká první jednání soudu, ale je zřetelný jeho zájem účastnit se soudního řízení a bránit se, není vydání rozsudku pro zmeškání namístě. Prioritou v soudním*

¹⁹³ MRUZEK, Karel. Problematika výkladu „může“ v ustanovení § 153b odst. 1 OSŘ. *Právní rozhledy*. 2004, 4, 150. ISSN 1210-6410.

¹⁹⁴ PŘIDAL Ondřej. Může nebo musí soud vydat rozsudek pro zmeškání? *Právní rozhledy*. 2004, 12, 472. ISSN 1210-6410.

¹⁹⁵ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 489.

¹⁹⁶ SEDLÁČEK, Miroslav. Kontumační rozsudek – analýza, komparace a náměty ke koncepci budoucí úpravy. *Právní rozhledy*. 2020, 10, 357-363. ISSN 1210-6410.

¹⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2014, sp. zn. 33 Cdo 2979/2013

*řízení musí v takovém případě zůstat ochrana práv účastníků soudního řízení, kteří na soudním řízení chtějí aktivně participovat. Hlavním posláním soudního řízení je zajišťovat spravedlivou ochranu práv a oprávněných zájmů účastníků (§ 1 a 3 občanského soudního řádu). Podmínky pro vydání kontumačního rozsudku musí být proto posuzovány uvážlivě a zdrženlivě, ve sporných a hraničních případech není jeho vydání namístě.*¹⁹⁸ Uvážení, zda je vhodné rozhodnout o věci kontumačním rozsudkem, je judikaturou chápáno jako zákonem povolená volná úvaha.¹⁹⁹

V judikatuře vztahující se k projednávané tématice je taktéž významný náleží Ústavního soudu ze dne 28.1.2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10, v němž Ústavní soud vyslovil: „*Před vydáním rozsudku pro zmeškání dle § 153b OSŘ je soud povinen zvážit, zda je v konkrétním případě respektována procesní rovnost účastníků řízení, a to zejména v případech, kdy byla žaloba nebo předvolání k jednání doručeno na základě tzv. fikce doručení (náhradní doručení dle § 49 odst. 4 OSŘ). Podmínky pro vydání kontumačního rozsudku musejí být posuzovány uvážlivě a zdrženlivě; ve sporných a hraničních případech není jeho vydání namístě. Dalšími materiálními podmínkami kontumačního rozsudku jsou zejména absence procesní aktivity žalovaného, nutnost rozlišování mezi zmeškáním a pouhým zpožděním, respektování omluvy pro nedostavení se na jednání z důvodu živelní pohromy nebo jiné neodvratné události, vyloučení zneužití práva apod.*”²⁰⁰

Jedním z nejvýznamnějších aspektů, který musí soudy při své úvaze aplikovat, je posouzení procesní aktivity žalovaného. Jak je uvedeno v náleží Ústavního soudu ze dne 7.5.2014, sp. zn. IV. ÚS 2921/13: „*K vydání rozsudku pro zmeškání nelze přistoupit ryze mechanicky, pouze na základě skutečnosti, že se žalovaný nedostavil k nařízenému jednání, nýbrž je třeba zohlednit celkovou procesní aktivitu žalovaného. Za situace, kdy bylo z odůvodnění odporu stěžovatelky zřejmé, že stěžovatelka má zájem na soudním řízení participovat a uplatněnému nároku oponovat, je nutno vydání rozsudku pro zmeškání hodnotit jako výraz přepjatého formalismu, zakládající porušení ústavně zaručeného práva stěžovatelky na soudní ochranu a spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.*”²⁰¹ Procesní aktivitou se rovněž Ústavní soud zabýval ve svém náleží ze dne 23.2.2016, sp. zn. IV. ÚS 3143/15, v němž dospěl k závěru, že: „*V řízení, v průběhu kterého jsou obě strany aktivní a se soudy i mezi sebou komunikují, není namístě po třech letech od zahájení sporu vydat kontumační rozsudek, a to tím spíš ne za situace, kdy se zástupce žalovaného pokusil svou neúčast u jednání omluvit, byť zjevně nedostatečným způsobem. Nalézací soud zvolil postup procesně nejpohodlnější, nikoliv s ohledem*

¹⁹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 23.8.2005, sp. zn. Pl. ÚS 63/05

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 28.1.2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10

²⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 7.5.2014, sp. zn. IV. ÚS 2921/13

na okolnosti případu nejvhodnější, přičemž takový postup nelze považovat za slučitelný se základními zásadami civilního procesu ani s ústavně zaručeným právem na spravedlivý proces.”²⁰²

Za procesní aktivitu žalovaného, která by bránila vydání rozsudku pro zmeškání, však nelze považovat blanketní odpor proti platebnímu rozkazu a stručné vyjádření.²⁰³ Z postupu žalovaného je pak zřejmé, že se odmítá aktivně podílet na řízení, nereagoval-li na výzvy soudu, nevznášel žádné námitky ani nepředložil důkazy.²⁰⁴

K úvaze soudu se dále hodí zmínit, že některé soudy rozsudek pro zmeškání nevydávají v tzv. bagatelních věcech (tj. je-li předmětem řízení peněžité plnění nepřevyšující částku 10 000 Kč) a věc raději projednají, a to z důvodu, že u bagatelních věcí není proti běžnému rozsudku odvolání přípustné, zatímco u rozsudku pro zmeškání není možnost podat odvolání nijak limitována co se finanční částky týká.²⁰⁵ Ve své koncipientické praxi jsem se s takovým přístupem taktéž setkala, i když spíše v ojedinělých případech. Většinou naopak soudy rozsudky pro zmeškání po návrhu žalobce a při splnění všech zákonných podmínek vydaly, a to bez ohledu na výši žalované částky.

Vhodné je taktéž zvážit vydání rozsudku pro zmeškání v takových případech, kdy z podání žalovaného je zřejmé, že žalovaný není schopen porozumět probíhajícímu řízení ani dokumentům, jež mu byly soudem zaslány a v případech, kdy je žalovaný zastoupen opatrovníkem, avšak vydání rozsudku pro zmeškání v takových případech vyloučeno není.²⁰⁶ Vodítkem soudů při úvaze, zda rozsudek pro zmeškání vydat nebo nevydat, by rovněž měla být povaha předmětu sporu.²⁰⁷

3.2. Omluvitelný důvod zmeškání

I když byly splněny veškeré výše vyjmenované předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, nelze vyloučit, že i přesto žalovaný první jednání zmeškal z tzv. omluvitelného důvodu. V takovém případě žalovaný může využít institut uvedený v § 153b odst. 4 OSŘ, kterým je návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání, žalovaný tento návrh podá a soud pak rozsudek pro zmeškání usnesením zruší a nařídí jednání. Tento návrh musí být, jak je uvedeno v § 153b odst. 4 OSŘ, podán nejpozději do dne právní moci rozsudku. Dnem právní moci rozsudku je den, kdy byl

²⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 23.2.2016, sp. zn. IV. ÚS 3143/15

²⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.7.2015, sp. zn. 28 Cdo 715/2015

²⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.1.2020, sp. zn. 33 Cdo 3978/2019

²⁰⁵ ŠÍNOVÁ Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 502 s. ISBN 978-80-7400-787-3. s. 338.

²⁰⁶ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 490.

²⁰⁷ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

rozsudek doručen poslednímu z účastníků řízení.²⁰⁸ O návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání přitom rozhoduje soud prvního stupně, tedy ten, který rozsudek pro zmeškání dříve vydal.²⁰⁹ Dle Mackové se tak jedná o zvláštní druh autoremedury.²¹⁰

Tento institut existuje proto, že po žalovaném, který se k jednání dostavit chtěl, a nebýt překážky či jiné okolnosti, která mu v tom zabránila, by se k jednání byl býval dostavil, nelze spravedlivě požadovat, aby nesl nepříznivý následek v podobě rozsudku pro zmeškání.²¹¹ Výše zmíněná překážka či jiná okolnost, jež žalovanému v účasti na jednání zabránila, musí představovat tzv. omluvitelný důvod, tj. příčina zmeškání musí mít tzv. aspekt ospravedlnitelnosti, a to s ohledem na její nepředvídatelnost, závažnost, povahu, rozsah či z jiných důvodů.²¹² Za omluvitelný důvod pak je v souladu s ustálenou judikaturou považována jednak taková překážka, která žalovanému objektivně brání, aby se včas dostavil k soudu, jednak také okolnost žalovaným zaviněná či způsobená, pokud ji lze s ohledem na okolnosti případu a poměry účastníka považovat za omluvitelnou.²¹³ Za účelem zjištění, zda jsou důvody, pro které žalovaný první jednání zmeškal, skutečně omluvitelné, lze nařídít i jednání, při němž se bude uvedené posuzovat.²¹⁴

Rozdílně od omluvy žalovaného z jednání, kde postačí, aby žalovaný důvody, pro které se omlouvá, pouze tvrdil, navrhuje-li žalovaný zrušení rozsudku pro zmeškání z omluvitelného důvodu, je nutné, aby žalovaný skutečnosti, jež jsou způsobily omluvit jeho neúčast na jednání, taktéž prokázal.²¹⁵ Ostatně tyto dva instituty je nutné od sebe důkladně odlišovat. V prvním zmíněném jsou důvody, pro které se žalovaný omlouvá, známy ještě před jednáním, a tedy i před jednáním je omluva učiněna. Naproti tomu u návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání se vychází z presumpce správnosti rozsudku, tedy předpokládá se, že všechny předpoklady pro vydání splněny byly, avšak u žalovaného nastala taková okolnost, která mu zabránila se k jednání dostavit a svou neúčast předem omluvit, přičemž tyto okolnosti soudu v době rozhodování známy nebyly.²¹⁶ Je tedy zapotřebí zkoumat nejen, zda omluvitelný důvod zabránil žalovanému v účasti na jednání, ale také to, zda mu bránil i právě ve včasné omluvě z jednání.²¹⁷ Okolnost, která

²⁰⁸ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 19.11.1996, sp. zn. 16 Co 431/96

²⁰⁹ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

²¹⁰ MACKOVÁ, Alena. Nad novelou občanského soudního řádu. *Bulletin Advokacie*. 1994, 1, 5. ISSN 1210-6348.

²¹¹ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

²¹² Tamtéž.

²¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.2.2001, sp. zn. 20 Cdo 2041/2000

²¹⁴ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 493.

²¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.2.2001, sp. zn. 20 Cdo 2041/2000

²¹⁶ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 736-744.

²¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2014, sp. zn. 32 Cdo 3677/2013

žalovanému sice objektivně bránila v účasti na jednání, avšak byla mu známa předem, a objektivní okolnosti nebránily tomu, aby se z jednání včas omluvil, nemůže být považována za omluvitelný důvod.²¹⁸ Návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání pro omluvitelný důvod tak nemůže být vyhověno, pokud zdravotní obtíže žalovaného začaly již v den soudního jednání předcházející, a jejich síla nebyla natolik vysoká, aby mu znemožňovala uskutečnění telefonického hovoru k zajištění omluvy.²¹⁹ Pokud žalovaný tvrdí, že o zdravotní indispozici telefonicky uvědomil svou asistentku, která jej měla z jednání omluvit, avšak neučinila tak, je zřejmé, že pokud mohl žalovaný přes zdravotní indispozice telefonovat své asistentce, pak byl schopen přes zdravotní indispozice zatelefonovat na soud za účelem své omluvy z jednání.²²⁰ Naproti tomu, byl-li žalovaný hospitalizován 3 dny před jednáním a jeho zdravotní stav mu neumožňoval, aby telefonicky uvědomil soud dříve než až po vydání rozsudku pro zmeškání, taková skutečnost může představovat omluvitelný důvod zmeškání.²²¹ Zároveň nutno podotknout, že jedna skutečnost nemůže současně představovat důvodnou a včasnou omluvu a zároveň omluvitelný důvod zmeškání.²²²

Za omluvitelný důvod zmeškání jednání možno považovat například náhlou zdravotní indispozici, zpoždění veřejného dopravního prostředku, technickou závadu na osobním automobilu, neočekávané protažení jiného soudního jednání či kombinaci dvou faktorů, jimiž jsou omezení sjízdnosti vozovky a zraková vada²²³, dále také například zdržení jízdy osobním automobilem v důsledku dvou omezení průjezdnosti dálnice, z nichž jedno způsobil havarovaný kamion.²²⁴ Omluvitelným důvodem by mohla být také akutní zdravotní indispozice právního zástupce žalovaného, avšak není tomu tak v případě, kdy existence právního zastoupení ke dni vydání rozsudku pro zmeškání nebyla osvědčena.²²⁵ Omluvitelným důvodem rovněž nemůže být skutečnost, že zaměstnanec žalovaného nepředal předvolání k jednání oprávněným osobám.²²⁶

Považuji za nutné zdůraznit, že je třeba rozlišovat mezi institutem návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání a odvoláním proti rozsudku pro zmeškání. Zatímco v řízení o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání soud zkoumá, zda zde existuje omluvitelný důvod, pro který je možné rozsudek pro zmeškání zrušit, nepřisluší mu posuzovat, zda byly splněny předpoklady pro

²¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.9.1999, sp. zn. 20 Cdo 330/98

²¹⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5.2.2009, sp. zn. IV. ÚS 2612/08

²²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1.10.2014, sp. zn. 23 Cdo 2130/2014

²²¹ ŠÍNOVÁ Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 502 s. ISBN 978-80-7400-787-3. s. 338.

²²² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2001, sp. zn. 20 Cdo 737/2000

²²³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.2.2001, sp. zn. 20 Cdo 2041/2000

²²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10.12.2015, sp. zn. 32 Cdo 120/2014

²²⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 17.11.1998, sp. zn. I. ÚS 268/97

²²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.2.2000, sp. zn. 20 Cdo 1857/98

vydání tohoto rozsudku, mimo jiné proto, že o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání rozhoduje tentýž soud, který rozsudek pro zmeškání vydal.²²⁷ Není tedy možné, aby tentýž soud v řízení o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání znovu přezkoumal své posouzení, například co se týká omluvy žalovaného jakožto předpokladu pro vydání rozsudku pro zmeškání.²²⁸ V řízení o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání může brát soud do úvahy pouze skutečnosti, které mu nebyly známy v době, kdy byl rozsudek pro zmeškání vyhlášen.²²⁹ Stejně tak v rámci případného odvolání či dovolání proti usnesení, kterým byl návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání soudem prvního stupně zamítnut, nemůže být o tom, zda byly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, rozhodováno.²³⁰ U odvolání je tomu pak přesně naopak, předmětem přezkumu je, zda byly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání a není na místě v odvolacím řízení (stejně jako v řízení o dovolání proti usnesení, kterým odvolací soud odvolání proti rozsudku pro zmeškání odmítl) posuzovat, zda jsou dány omluvitelné důvody.²³¹ V této souvislosti je důležité zmínit, že i když jsou v odvolání namítány okolnosti, jež by mohly být omluvitelným důvodem zmeškání, automaticky to z podání nečiní návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání.²³² Zároveň pokud žalovaný tvrdí, že jednání zmeškal z omluvitelných důvodů, avšak návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání nepodal, nevyčerpal tak všechny procesní prostředky, jež mu zákon k ochraně práva poskytuje a z toho důvodu bude zamítnuta i jeho případná ústavní stížnost.²³³

Není však vyloučeno, aby bylo proti rozsudku pro zmeškání podáno jak odvolání, tak návrh na jeho zrušení. V takovém případě má přednost rozhodnutí o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání a odvolací soud může o podaném odvolání rozhodnout teprve poté, co soud prvního stupně rozhodl o návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání, v opačném případě by bylo řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.²³⁴ Jak vyplývá z § 153b odst. 5 OSŘ, bylo-li návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání pravomocným usnesením vyhověno, k odvolání se nepřihlíží. Uvedené pořadí tak zamezuje možnému negativnímu důsledku, kdy by po právní moci usnesení o odmítnutí odvolání byl rozsudek pro zmeškání v řízení o návrhu na jeho zrušení zrušen, a zůstala by neřešena otázka akcesorických výroků v usnesení o odvolání, kterým je například výrok o náhradě nákladů řízení.²³⁵ Byl-li však návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání usnesením zamítnut a žalovaný proti tomuto zamítavému usnesení podal

²²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.5.2001, sp. zn. 20 Cdo 1910/2000

²²⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25.4.2000, sp. zn. 5 Cmo 275/2000

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.8.1996, sp. zn. 2 Cdon 637/96

²³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.5.2001, sp. zn. 20 Cdo 1910/2000

²³² Tamtéž.

²³³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7.5.1998, sp. zn. I. ÚS 444/97

²³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.5.2001, sp. zn. 20 Cdo 1910/2000

²³⁵ Tamtéž.

odvolání, rozhodování o odvolání proti zamítavému usnesení bude mít přednost před rozhodnutím o odvolání proti samotnému rozsudku pro zmeškání.²³⁶

Co se lhůt pro podání návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání a odvolání týká, jedná se o lhůty zákonné, a tedy lze u nich zmeškání lhůty prominout, pokud žalovaný ani v těchto lhůtách nebyl schopen návrh na zrušení a odvolání podat, k čemuž může dojít typicky při dlouhodobé hospitalizaci žalovaného.²³⁷

Závěrem je vhodné ještě k návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání uvést, že pokud bylo odvolacím soudem změněno usnesení soudu prvního stupně tak, že se návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání zamítá, není dovolání přípustné.²³⁸ Důvodem je to, že takové usnesení odvolacího soudu je rozhodnutím procesního charakteru, nikoliv rozhodnutím ve věci samé, které by věcně řešilo práva a povinnosti účastníků řízení.²³⁹

²³⁶ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 493.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.4.2010, sp. zn. 28 Cdo 1447/2010

²³⁹ Tamtéž.

4. Rozsudek pro uznání

4.1. Výslovné uznání

Prvním případem, kdy může dojít k vydání rozsudku pro uznání je situace, kterou předvídá § 153a odst. 1 OSŘ, a tou je výslovné uznání žalovaným.

Výslovné uznání nároku žalovaným je procesní úkon učiněný žalovaným vůči soudu, přičemž uznání nároku musí z tohoto procesního úkonu obsahově jednoznačně vyplývat.²⁴⁰ Není však nutné, aby procesní úkon byl označen jako uznání nároku.²⁴¹ O uznání nároku půjde i tehdy, je-li vyjádřeno jiným slovním spojením, např. “proti žalobě nic nenamítám, skutečnosti uvedené v žalobě jsou pravdivé”.²⁴² K uznání musí dojít v průběhu soudního řízení, nikoliv ještě před jeho zahájením.²⁴³

Judikaturou bylo dovozeno, že pro účely posouzení procesního úkonu žalovaného jako uznání nároku žalovaným není nutné, aby uznání žalovaného mělo též náležitosti, jež jsou kladeny na uznání závazku dle § 323 již zrušeného ObchZ.²⁴⁴ Domnívám se, že uvedené lze vztáhnout i k současné úpravě uznání dluhu dle § 2053 OZ. Na rozdíl od těchto hmotněprávních institutů není pro uznání nároku dle § 153a OSŘ předepsána písemná forma a procesní úkon uznání může být soudu adresován v jakékoli formě.²⁴⁵

Učiní-li však žalovaný výslovné uznání nároku při ústním jednání, je v souladu s § 40 odst. 2 písm. b) OSŘ zapotřebí, aby byl o takovém úkonu sepsán protokol, jež musí být v souladu s § 40 odst. 7 OSŘ žalovaným podepsán. Nebude-li protokol žalovaným podepsán, nebudou splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání.²⁴⁶ Judikaturou bylo přitom dovozeno, že podpis žalovaného, kterým stvrzuje uznání dluhu, nemůže být zaměňován s podpisy účastníků na závěr protokolu o jednání, kterým tito pouze potvrzují, že se seznámili s termínem, na který bylo jednání odročeno.²⁴⁷

²⁴⁰ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 730-736.

²⁴¹ ŠÍNOVÁ Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 502 s. ISBN 978-80-7400-787-3. s. 212.

²⁴² JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 479.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.4.2002, sp. zn. 29 Odo 522/2001

²⁴⁵ Tamtéž.

²⁴⁶ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27.11.1998, sp. zn. 24 Co 86/96

²⁴⁷ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30.5.2014, sp. zn. 25 Co 696/2013

Jakmile je výslovné uznání nároku žalovaným učiněno, nelze již učinit zpětvzetí či se dovolávat neplatnosti tohoto procesního úkonu.²⁴⁸ Rovněž nelze vyhovět ani odvolání, které by zpochybňovalo již učiněné výslovné uznání nároku žalovaným.²⁴⁹

Uznáním nároku dle § 153a OSŘ je vždy procesní úkon, v němž je vyjádřena vědomost o daném nároku spolu s vůlí žalovaného tento nárok nepodmíněně uspokojit.²⁵⁰ Uvede-li pak žalovaný, že pohledávku uznává, a je ochoten ji splácet pokud sežene zaměstnání, není uznání nároku vázáno na podmínku sehnání zaměstnání, jelikož uznání nároku žalovaným bylo jednoznačně vyjádřeno, a jeho vyjádření k jeho možnostem uspokojení pohledávky na uznání nároku ničeho nemění.²⁵¹ Naproti tomu, uvede-li žalovaný, že žalovanou částku žalobci dluží, avšak dále namítá zánik nároku započtením, podmínky pro vydání rozsudku pro uznání naplněny nebudou.²⁵² Není-li podání žalovaného určité a srozumitelné, avšak ničeho proti žalobou uplatněnému nároku v něm nenamítá, soud může učinit dotaz, zda nárok uznává.²⁵³

Jsou-li zde ohledně učinění projevu vůle žalovaným důvodné pochybnosti, je postup soudu spočívající ve vydání rozsudku pro uznání v rozporu s ústavně zaručeným právem na soudní ochranu.²⁵⁴ Naopak je-li nepochybné, že žalovaný nárok uznal, je soud povinen rozsudek pro uznání vydat a je přitom zcela irrelevantní, zda na základě dosavadního dokazování se žalobou uplatněný nárok jeví soudu jako důvodný, či nikoliv.²⁵⁵ Za nesprávný je pak nutné označit postup soudu, který po výslovném uznání žalovaným žalobu zamítl s odůvodněním, že žalobce neunesl důkazní břemeno.²⁵⁶ Soud se po uznání nároku žalovaným již nezaobírá ani tím, co jej k uznání nároku vedlo.²⁵⁷ Uznáním nároku tak dochází k přesunu odpovědnosti za výsledek sporu ze soudu na účastníka samotného.²⁵⁸

V případech, že by soud prvního stupně opomenul skutečnost, že došlo k uznání nároku žalovaným a ve věci by rozhodl standardním rozsudkem, soud druhého stupně by pak v odvolacím řízení rozsudek změnil na rozsudek pro uznání.²⁵⁹

²⁴⁸ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 730-736.

²⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2001, sp. zn. 20 Cdo 1053/2000

²⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.4.2002, sp. zn. 29 Odo 522/2001

²⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18.5.2006, sp. zn. 25 Cdo 1954/2005

²⁵² Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3.10.1994, sp. zn. 6 Co 2198/94

²⁵³ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 479.

²⁵⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 30.3.2006, sp. zn. III. ÚS 454/04

²⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2001, sp. zn. 20 Cdo 1053/2000

²⁵⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1.4.1998, sp. zn. 12 Cmo 508/96

²⁵⁷ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 480.

²⁵⁸ Tamtéž, s. 479.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 481.

Domnívám se, že rozsudky pro uznání vydané na základě výslovného uznání nároku žalovaným tvoří spíše menšinu případů oproti těm rozsudkům, jež jsou vydávány na základě fikce uznání. Důvodem může být ta skutečnost, že osoby, které nárok uznávají, často reagují již na předžalobní upomínku, a celá věc je vyřešena v mimosoudním řízení. Případně pokud už žaloba byla podána, mnohdy se žalobce a žalovaný dohodnou na uzavření soudního smíru ještě předtím, než by se soud žalovaného ohledně jeho stanoviska stihl vůbec dotázat.

4.2. Fikce uznání

Co se fikce uznání týká, je zapotřebí zmínit, že je předmětem časté kritiky. Jak uvádí Winterová, dochází k fingování uznání v situacích, kdy se však jedná o typické zmeškání, neboť pod zmeškání je možné zahrnout nejen nedostavení se, ale také nesplnění povinnosti spočívající ve vyjádření se k žalobě.²⁶⁰ Dle Winterové mělo být nevyjádření se ke kvalifikované výzvě postihováno taktéž rozsudkem pro zmeškání, který je méně tvrdý než rozsudek pro uznání právě z důvodu, že jej soud ani při naplnění podmínek vydat nemusí, a navíc rozsudek pro zmeškání na danou situaci lépe dopadá.²⁶¹ Rozsudek pro uznání naproti tomu soudce vydat musí, a to i tehdy, pokud by žaloba nebyla dle tvrzených skutečností důvodná, a je zde tedy vyšší šance, že vydaný rozsudek skutkovému stavu odpovídat nebude.²⁶²

Dle názoru Macury uznání nároku jakožto dispozitivní úkon nemůže být předmětem fikce a tento stav považuje za rozporný s civilním procesem a zásadou dispoziční.²⁶³ Namísto toho by považoval za vhodné, aby nevyjádření se ke kvalifikované výzvě bylo sankcionováno rozsudkem pro zmeškání v širším smyslu, obdobně jako je tomu v úpravách některých evropských zemí.²⁶⁴

Obdobně i Sedláčková by považovala za vhodnější postihovat nevyjádření se ke kvalifikované výzvě rozsudkem pro zmeškání, přičemž argumentuje mimo jiné tím, že není vyloučeno, že žalovaný si sice kvalifikovanou výzvu převzal, avšak následně u něj nastaly okolnosti bránící vyjádřit se k žalobě, a tyto pominuly až poté, co byl rozsudek pro uznání vydán, přičemž rozsudek pro uznání na rozdíl od rozsudku pro zmeškání nenabízí žádný řádný opravný prostředek dopadající na takovou situaci.²⁶⁵

²⁶⁰ WINTEROVÁ, Alena. Koncentrace civilního soudního řízení. *Bulletin Advokacie*. 2001, 4, 21. ISSN 1210-6348.

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Tamtéž.

²⁶³ MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o. s. ř. *Bulletin Advokacie*. 2002, 2, 29. ISSN 1210-6348.

²⁶⁴ Tamtéž, s. 33.

²⁶⁵ SEDLÁČKOVÁ, Ivana. K článku prof. JUDr. J. Macura: „Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o. s. ř.“. *Bulletin Advokacie*. 2002, 6-7, 75. ISSN 1210-6348.

S názory autorů uvedenými výše se plně ztotožňuji a užití rozsudku pro zmeškání na oba případy, na něž dle současné právní úpravy dopadá fikce uznání, by mi přišlo mnohem logičtější, a to mimo jiné i s ohledem na úpravu obsaženou v ČRS, v němž byla zakotvena kontumace pro celou širokou škálu případů, včetně nepodání včasné odpovědi na žalobu.

Častým předmětem diskusí je rovněž otázka, zda se skutečně jedná o fikci nebo o domněnku. K tomu, že se jedná spíše o domněnku, se přiklání Sedláčková, a to jednak s ohledem na užití slovní spojení “má se za to”, a také proto, že domněnka je založena na předpokladu pravdivosti určité skutečnosti vycházející se zkušeností a poznatků, zatímco fikce je používána u skutečností, u kterých je známo, že neexistují.²⁶⁶ S ohledem na to se domnívá, že právní domněnka dispozitivního úkonu možná je, když je zároveň vysoce pravděpodobná existence skutečností v domněnce předpokládaných.²⁶⁷ Rovněž dospívá k názoru, že k porušení dispoziční zásady nedochází, jelikož účastník řízení může svou činností zabránit tomu, aby se domněnka použila, v opačném případě je-li nečinný, projevuje svou nečinností vlastně vůli o určitém obsahu.²⁶⁸ Rovněž dle Bezoušky se jedná o domněnku, a to proto, že v případě neučinění procesního úkonu je možné se pouze domnívat, že žalovaný nemá jak se bránit či se žalobě ani nikterak bránit nechce.²⁶⁹ Naproti tomu Michna je přesvědčen, že se jedná o zákonnou fikci uznání nároku, jelikož ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ je účelovou právní konstrukcí, která pouze finguje procesní situaci, která nenastala, nikoliv úkon samotný.²⁷⁰ Dle Michny nelze z nečinnosti žalovaného dovozovat poznatky o tom, jaká byla vůle žalovaného, neztotožňuje se s názorem vysoké pravděpodobnosti existence takových skutečností, naopak v daném ustanovení spatřuje vysokou míru nejistoty a dále poukazuje na to, že není připuštěno vyvrácení závěru důkazem opaku, a tedy se dle něj jedná o zákonnou fikci.²⁷¹ Rovněž Hudková se domnívá, že se jedná o právní fikci, když má za to, že pouze minimum osob, jež se na kvalifikovanou výzvu nevyjádří nebo se k přípravnému jednání nedostaví, nárok skutečně uznávají, přičemž poukazuje na rozdíl mezi uznáním nároku a tím, že žalovaný nemá, co by k věci uvedl.²⁷² Osobně se přikláním k názoru druhé skupiny autorů, tj. že se jedná o právní fikci.

²⁶⁶ Tamtéž, s. 74.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 75.

²⁶⁸ Tamtéž, s. 75.

²⁶⁹ BEZOUŠKA, Petr. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. *Právní rozhledy*. 2004, 1, 31-35. ISSN 1210-6410.

²⁷⁰ MICHNA, Lukáš. Fikce nebo domněnka v případě rozsudku pro uznání? *Bulletin advokacie*. 2002, 11-12, 90-94. ISSN 1805-8280.

²⁷¹ Tamtéž.

²⁷² HUDKOVÁ Barbora. Fikce uznání nároku žalovaným: K nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15. *Právní rozhledy*. 2017, 23-24, 834-838. ISSN 1210-6410.

4.2.1. Nevyjádření se ke kvalifikované výzvě

Jak již bylo předestřeno výše, prvním případem, ve kterém se má za to, že žalovaný nárok uznal, je nevyjádření se ke kvalifikované výzvě. Uvedenou situaci upravuje § 114b odst. 5 OSŘ, dle něhož: *“Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle odstavce 1 včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3) musí být poučen. To neplatí, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby.”*

Kvalifikovanou výzvou je dle § 114b odst. 1 OSŘ možno žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svou obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, kterých se dovolává. Kvalifikovanou výzvu dle výše zmíněného ustanovení je možno vydat jednak v případech, ve kterých to vyžaduje povaha věci nebo okolnosti případu, jednak v případech, kdy bylo o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem. Kvalifikovaná výzva může být, jak vyplývá z § 114b odst. 1 OSŘ, buďto vydána až jako druhá v pořadí, pokud nebylo vyhověno dříve vydané jednoduché výzvě podle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ, avšak může být také vydána rovnou namísto výzvy jednoduché. Své uplatnění může kvalifikovaná výzva najít rovněž tehdy, nevyjádřil-li se žalovaný k jednoduché výzvě řádně.²⁷³ Jak vyplývá z § 114b odst. 3 OSŘ, nelze kvalifikovanou výzvu vydat, proběhlo-li již přípravné jednání nebo první jednání ve věci. Dle § 114b odst. 1 OSŘ usnesení s kvalifikovanou výzvou vydává předseda senátu. Vydala-li by jej jiná osoba, např. vyšší soudní úředník, fikce uznání nároku by nemohla nastat.²⁷⁴ Fikce uznání nároku nastane i tehdy, byla-li kvalifikovaná výzva vydána místně nepřislušným soudem, rozsudek pro uznání následně vydá soud místně příslušný.²⁷⁵

Povaha věci představuje objektivní vlastnosti daného případu, které mohou ovlivnit řízení.²⁷⁶ Vydání kvalifikované výzvy, jež by odůvodňovala povaha věci, přichází v úvahu zejména tam, kde je zjišťování skutkového stavu věci s ohledem na předpokládané množství odlišných tvrzení účastníků a navrhovaných důkazů mimořádně obtížné a soud nemůže, aniž by znal stanovisko žalovaného, připravit první jednání tak, aby při něm bylo zpravidla možné věc rozhodnout.²⁷⁷

²⁷³ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, 5, 1-32. ISSN 1210-6410.

²⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.2.2004, sp. zn. 25 Cdo 1839/2003

²⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2009, sp. zn. 33 Cdo 1862/2007

²⁷⁶ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 555-567.

²⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.8.2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004

Vydání kvalifikované výzvy je z povahy věci vyloučeno tam, kde jde o zcela jednoduché věci, u kterých není příprava jednání zapotřebí.²⁷⁸

Judikatura dovodila, že povaha věci nevylučuje vydání kvalifikované výzvy v řízení o určení neplatnosti rozvázání pracovního poměru, když tyto typy řízení lze zpravidla řadit mezi skutkově obtížné spory.²⁷⁹ Rovněž i v řízení o zdržení se obtěžování imisemi se zpravidla bude jednat o skutkově obtížný spor a kvalifikovaná výzva může být v řízení tohoto typu vydána.²⁸⁰ O zcela jednoduchou věc, jež by vylučovala vydání kvalifikované výzvy, se bez dalšího nebude jednat ani u žaloby na vyklizení.²⁸¹

Kvalifikovanou výzvu rovněž nelze vydat, je-li ze žaloby zřejmé, že se jedná o bezúspěšné uplatňování práva.²⁸² Tak je tomu tehdy, neodpovídá-li výše plnění požadovaného žalobou skutkovým tvrzením v žalobě uvedeným, tj. již z žaloby je zřejmý nepoměr mezi nimi, v jehož důsledku nemůže být žalobě zcela vyhověno.²⁸³ Svě místo nemá kvalifikovaná výzva ani tam, kde ze žalobních tvrzení vyplývá, že účelem dohody účastníků, ze které žalobní nárok vyplývá, bylo obejít zákon.²⁸⁴

Vydání kvalifikované výzvy rovněž nemá své místo v žalobách, jež obsahují eventuální petit, a to z důvodu, že u těchto žalob vzhledem k jejich povaze není dost dobře možné přiznat rozsudkem právě a jen to plnění, jehož se žalobce domáhá, když žaloba obsahuje jednak primární petit, a dále pak sekundární petit, který se uplatní tehdy, není-li přiznání primárního petitu možné.²⁸⁵

Jak vyplývá z § 114b odst. 1 OSŘ, kvalifikovanou výzvu je nepřípustné použít tehdy, nelze-li o věci uzavřít a schválit smír a nově také tehdy, je-li žalovaným ke dni zahájení řízení nebo ke dni vstupu do řízení nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti. Autoři komentářové literatury se přitom domnívají, že obdobně by mělo být s vydáním kvalifikované výzvy postupováno u osob, jež jsou sice zletilé, ale nikoliv zcela svéprávné.²⁸⁶

²⁷⁸ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 555-567.

²⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.3.2017, sp. zn. 21 Cdo 1981/2016

²⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.6.2017, sp. zn. 22 Cdo 1438/2017

²⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.3.2010, sp. zn. 26 Cdo 2054/2008

²⁸² SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 555-567.

²⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.5.2014, sp. zn. 30 Cdo 1038/2013

²⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.5.2006, sp. zn. 33 Odo 1037/2004

²⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.10.2017, sp. zn. 23 Cdo 1737/2017

²⁸⁶ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 555-567.

Naproti tomu okolnosti případu pak představují subjektivní vlastnosti, jednání a stavy účastníků, které jsou soudu známé a rovněž mohou průběh řízení ovlivnit.²⁸⁷ Zpravidla se bude jednat o okolnosti, jež vyplývají ze spisu.²⁸⁸ Může se však jednat i o okolnosti jiné, které jsou soudu známé z úřední činnosti, např. okolnost, že v jiném řízení mezi týmiž účastníky byla již daná věc posuzována jako předběžná otázka.²⁸⁹ Právě skutečnost, že je mezi účastníky vedeno jiné soudní řízení může odůvodňovat vydání kvalifikované výzvy, a nelze jen na základě obrany žalovaného v tomto jiném soudním řízení očekávat, že obrana a postoj žalovaného budou v obou soudních řízeních zcela totožné.²⁹⁰ Vydání kvalifikované výzvy, které by odůvodňovaly okolnosti případu, přichází v úvahu tehdy, jsou-li v konkrétním případě dány mimořádné skutečnosti vedoucí k závěru, že bez písemného vyjádření žalovaného ve věci nemůže být první jednání připraveno tak, aby při něm mohlo být zpravidla o sporu rozhodnuto.²⁹¹

Kvalifikovaná výzva nejde, s ohledem na okolnosti případu, vydat vůči žalovanému neznámého pobytu, jemuž byl pro řízení ustanoven opatrovník.²⁹² Další okolností zakládající nemožnost vydání kvalifikované výzvy je, pokud je žalovaným fyzická osoba, která nemůže před soudem samostatně jednat či právnická osoba, která nemůže vystupovat před soudem, jímž byl ustanoven opatrovník.²⁹³ I s takovým chybným postupem soudu jsem se ve své praxi setkala, když soud vydal kvalifikovanou výzvu vůči právnické osobě, která neměla žádného člena statutárního orgánu, a za kterou tedy neměl kdo jednat, a tedy ani nebyl takový subjekt, který by za právnickou osobu mohl na kvalifikovanou výzvu reagovat. Také tehdy, je-li žalovaný stížen duševní poruchou, která mu brání jednat samostatně před soudem, a nebyl-li mu pro řízení ustanoven opatrovník, neměl být rozsudek pro uznání pro nevyjádření se ke kvalifikované výzvě vydán.²⁹⁴

Nelze ji dále vydat tehdy, vyjádřil-li se již žalovaný v rámci odporu proti platebnímu rozkazu, a to proto, že v důsledku jeho vyjádření obsaženém v odporu již soud může připravit jednání tak, aby bylo o věci rozhodnuto při jediném jednání, a vydání kvalifikované výzvy v takovém případě již není odůvodněno ani povahou věci ani okolnostmi případu.²⁹⁵ Rovněž není prostor pro vydání kvalifikované výzvy tehdy, je-li z obsahu spisu již zřejmý základ obrany žalovaného.²⁹⁶ Taktéž není místo pro vydání kvalifikované výzvy, jsou-li u incidenčního sporu

²⁸⁷ Tamtéž.

²⁸⁸ Tamtéž.

²⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.9.2015, sp. zn. 23 Cdo 760/2015

²⁹⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13.2.2018, sp. zn. II. ÚS 78/18

²⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.8.2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004

²⁹² SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 555-567.

²⁹³ Tamtéž.

²⁹⁴ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10.8.2017, sp. zn. 24 Co 189/2017

²⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.12.2004, sp. zn. 33 Odo 459/2004

²⁹⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16.6.2020, sp. zn. III. ÚS 1296/20

stanoviska žalobce i žalovaného dostatečně upřesněny v přihlášce pohledávky, žalobě o popření a v popěrném úkonu.²⁹⁷

Z judikatury Ústavního soudu rovněž plyne, že vydání kvalifikované výzvy je obvykle z povahy věci a okolností případu vyloučeno v řízení o stanovení výživného zletilé osobě.²⁹⁸

Samostatným důvodem pro vydání kvalifikované výzvy je pak skutečnost, že byl ve věci vydán platební rozkaz, popř. elektronický platební rozkaz či evropský platební rozkaz.²⁹⁹ Soudy v praxi standardně postupují tak, že usnesení ve smyslu § 114b odst. 1 OSŘ včlení přímo do platebního rozkazu. Judikaturou bylo dovozeno, že takový postup je v souladu s požadavkem uvedeným v § 114b odst. 1 OSŘ, totiž aby tato výzva měla formu usnesení, což je splněno, jelikož výrok platebního rozkazu, jímž je žalovaný vyzýván, aby se k žalobě vyjádřil, povahu usnesení skutečně má.³⁰⁰ Je-li kvalifikovaná výzva žalovanému zasílána spolu s platebním rozkazem, musí být tyto žalovanému doručeny v téže zásilce.³⁰¹

Ohledně otázky, zda skutečnost, že byl ve věci vydán platební rozkaz, již nevyžaduje, aby byla dána též povaha věci či okolností případu, se judikatura a komentářová literatura poněkud rozchází. Z judikatury vyplývá, že ve věci, v níž bylo rozhodováno platebním rozkazem, již nemusí být dodržen požadavek týkající se povahy věci a okolností případu, a to zejména proto, že na vydání platebního rozkazu jsou stanoveny přísnější požadavky než na vydání kvalifikované výzvy.³⁰² Osobně se k tomuto názoru také přikláním. Naproti tomu autoři nejnovější komentářové literatury zastávají názor opačný, a to, že soudu by nemělo být umožněno, aby použitím kvalifikované výzvy v rámci platebního rozkazu mohl docílit toho, že splnění podmínky povahy věci nebo okolností případu nebude zapotřebí.³⁰³

Dle § 114b odst. 2 OSŘ je lhůta pro vyjádření určena předsedou senátu, přičemž nesmí být kratší než 30 dní, avšak u věcí, o nichž bylo rozhodnuto jedním z výše uvedených druhů platebních rozkazů, tato lhůta počne běžet až po uplynutí lhůty k podání odporu proti němu. Určí-li soud v takovém případě lhůtu chybně, např. ode dne doručení usnesení, po uplynutí této chybně určené lhůty fikce uznání nároku nenastane, a to ani tehdy, byl-li by rozsudek pro uznání vydán až po uplynutí správně počítané lhůty.³⁰⁴ Po načtení obsáhlé judikatury vztahující se ke kvalifikované

²⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2016, sp. zn. 29 ICdo 74/2015

²⁹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 13.10.2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15

²⁹⁹ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 555-567.

³⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.9.2003, sp. zn. 32 Odo 616/2003

³⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2005, sp. zn. 30 Cdo 2602/2004

³⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.1.2005, sp. zn. 32 Odo 382/2004

³⁰³ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 555-567.

³⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.10.2005, sp. zn. 33 Odo 885/2004

výzvě se domnívám, že soudy nejčastěji využívají právě lhůtu 30denní, tedy minimální možnou. Uvedená 30denní lhůta zřejmě ve většině případech opravdu bude dostačující a pro žalobce výhodná, jelikož směřuje k rychlému vyřešení sporu a skončení řízení. Dívajíc se na to pohledem žalovaného, zpravidla právně nezastoupeného, lhůta by mohla být delší, a to zejména v těch případech, kdy lze očekávat, že žalovaný bude pro účely své procesní obrany potřebovat součinnost jiných subjektů, např. za účelem obstarání důkazů na svoji obranu.

Kvalifikovaná výzva musí být dle § 114b odst. 4 OSŘ doručena žalovanému do vlastních rukou, bez možnosti náhradního doručení, vyjma případů, kdy se doručuje do datové schránky. Toto ustanovení představuje záruku toho, že rozsudek pro uznání vydaný v důsledku nevyjádření se ke kvalifikované výzvě může být vydán pouze vůči žalovanému, do jehož dispozice se kvalifikovaná výzva skutečně dostala, a který měl příležitost na tuto výzvu reagovat. Samozřejmě vyjma oněch případů, kdy se doručuje do datové schránky. Umožnění náhradního doručení při doručování do datové schránky je projevem sankční povahy rozsudku pro uznání.³⁰⁵ U žalovaného, jež je v řízení zastoupen, se kvalifikovaná výzva doručuje pouze jeho zástupci, nikoliv žalovanému samotnému, a tedy podmínka ohledně doručení kvalifikované výzvy je splněna, byla-li výzva doručena do vlastních rukou zástupce.³⁰⁶ Usnesení obsahující kvalifikovanou výzvu nesmí být, jak vyplývá z § 114b odst. 4 OSŘ žalovanému doručeno dříve než samotná žaloba.

Aby mohla nastat fikce uznání, musí být zejména splněny podmínky pro vydání kvalifikované výzvy.³⁰⁷ Mezi tyto patří především, jak vyplývá z § 114b odst. 5 OSŘ, absence takových předpokladů, jež by mohly vést k zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby. Dále musí být naplněny veškeré formální podmínky, jež jsou zákonem kladeny na usnesení obsahující kvalifikovanou výzvu a na usnesení obecně.³⁰⁸ To, zda byly splněny předpoklady pro vydání kvalifikované výzvy a předpoklady pro fikci uznání, představuje právní posouzení věci.³⁰⁹ Rovněž musí být dle § 114b odst. 5 OSŘ splněna podmínka, že byl žalovaný poučen o možném následku nevyjádření se. Poučení soudu musí obsahovat nejen to, že v důsledku pasivity žalovaného nastane fikce uznání, ale rovněž poučení o důsledku fikce uznání v podobě vydání rozsudku pro uznání.³¹⁰

Kvalifikovanou výzvu k vyjádření je možné vydat pouze tehdy, je-li žaloba dostatečně určitá, konkrétní a věcně odůvodněná.³¹¹ Aby bylo možno vydat kvalifikovanou výzvu např. u

³⁰⁵ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 730-736.

³⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.1.2005, sp. zn. 32 Odo 387/2004

³⁰⁷ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 730-736.

³⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2.7.2013, sp. zn. 21 Cdo 2288/2012

³⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7.6.2007, sp. zn. 32 Odo 1762/2006

³¹⁰ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8.3.2002, sp. zn. 10 Co 131/2002

³¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.8.2020, sp. zn. 25 Cdo 471/2020

žaloby na nahrazení projevu vůle uzavřít smlouvu o převodu pozemků podle zákona o půdě, musí být v žalobě uvedena tvrzení o výši ceny náhradního pozemku a tvrzení o hodnotě neuspokojeného restitučního nároku.³¹² U žaloby o nahrazení projevu vůle k uzavření dohody o vydání jiné věci než zemědělské nemovitosti podle zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi zase musí žalobní tvrzení obsahovat tvrzení o oprávněné osobě, povinné osobě, pozemku a skutečnosti, na základě nichž došlo k majetkové křivdě.³¹³ Dojde-li ke změně žaloby, je možné vydat kvalifikovanou výzvu ve vztahu ke změně žaloby pouze tehdy, pokud soud tuto změnu pravomocně připustil, jelikož žalovanému musí být zřejmé, jaký nárok je proti němu žalobou uplatňován a k čemu přesně se má vyjádřit.³¹⁴ Žalovanému rovněž musí být doručeny všechny části žaloby, aby se k žalovanému nároku mohl relevantně vyjádřit, v opačném případě nemůže být následně rozsudek pro uznání na základě fikce vydán.³¹⁵ Usnesení obsahující kvalifikovanou výzvu nelze vydat ani tehdy, není-li v žalobním petitu vyjádřena vzájemná podmíněnost vrácení plnění a ani není v žalobních tvrzeních uvedeno, že k vrácení plnění žalobce žalovanému již došlo.³¹⁶

Požaduje-li žalobce v žalobě více nároků, avšak ze skutkových tvrzení uvedených v žalobě vyplývají pouze některé, nelze rozhodnout platebním rozkazem a ani vydat kvalifikovanou výzvu s ním spojenou.³¹⁷ Avšak kvalifikovanou výzvu a následně i rozsudek pro uznání lze vydat pouze ohledně některého z těchto samostatných nároků tehdy, je-li to odůvodněno povahou věci a okolnostmi případu.³¹⁸

Soudci by měli při zvažování vydání kvalifikované výzvy postupovat opatrně a nevolit ji příliš často, a to právě s ohledem na to, že v důsledku nesplnění povinnosti v ní uvedené je vydání rozsudku pro uznání obligatorní.³¹⁹ Z tohoto důvodu je nutné trvat na tom, aby kvalifikovaná výzva byla vydávána pouze tehdy, jsou-li v žalobě uvedené veškeré právně významné skutečnosti, a žaloba tak poskytuje dostatečný základ pro vydání případného rozsudku pro uznání.³²⁰ Za zcela nevhodný lze pak označit postup soudu, který by kvalifikovanou výzvu užíval mechanicky na všechny spory.³²¹ Rovněž Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. III. ÚS 3964/17 uvádí: „*K fikci uznání je tedy nutno přistupovat jako k nástroji výjimečnému, jehož použití je ospravedlněno jen*

³¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2017, sp. zn. 28 Cdo 2844/2017

³¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.6.2018, sp. zn. 28 Cdo 1660/2018

³¹⁴ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31.3.2003, sp. zn. 14 Co 95/2003

³¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.10.2008, sp. zn. 28 Cdo 1230/2008

³¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5.5.2004, sp. zn. 33 Odo 220/2004

³¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.2.2012, sp. zn. 23 Cdo 4311/2011

³¹⁸ Tamtéž.

³¹⁹ WINTEROVÁ, Alena. Koncentrace civilního soudního řízení. *Bulletin Advokacie*. 2001, 4, 21. ISSN 1210-6348.

³²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 13.10.2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15

³²¹ DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2002, 5, 1-32. ISSN 1210-6410.

v případech skutečně jednoznačných, přičemž podmínky jeho použití musí být interpretovány nikoli extenzivně, ale restriktivně (*exceptiones non sunt extendendae, exceptiones sunt strictissimae interpretationis*). Naopak rozšiřující výklad je namístě tam, kde jde právě o uplatnění ústavně zaručeného základního práva na přístup k soudu a na soudní ochranu formou řádně vedeného soudního řízení.³²² Rovněž by měl soud zvážit, zda v daném případě případně nepostačí vydání jednoduché výzvy dle § 114a odst. 2 písm. b) OSŘ.³²³

4.2.1.1. Kvalifikovanost vyjádření

Co se požadavku na kvalifikovanost vyjádření ke kvalifikované výzvě týká, judikatura se v této otázce stále vyvíjí. Zatímco starší judikatura byla na náležitosti kvalifikovaného vyjádření přísnější, novější judikatura je naopak zdrženlivější.

V souladu se starší judikaturou je za kvalifikované vyjádření považováno pouze takové, z něhož vyplývá, že žalovaný nárok neuznává, a v němž vylíčí alespoň v základních obrysech rozhodující skutečnosti, na kterých staví svou obranu.³²⁴ Obrana žalovaného by měla konkrétně vyvracet alespoň některá z žalobcových tvrzení či uvádět nová tvrzení, na základě kterých by žalovaný mohl spor vyhrát.³²⁵ Absentuje-li ve vyjádření označení či připojení důkazů, fikce uznání nároku nemůže pouze z takového důvodu nastat.³²⁶

Za kvalifikované nelze dle tehdejší judikatury považovat pouze obecné a vágní vyjádření, v němž žalovaný uvádí, že je smlouva neplatná, aniž by uvedl z čeho neplatnost smlouvy dovozuje.³²⁷

Podá-li žalovaný pouze neodůvodněný odpor, dojde podáním odporu ke zrušení platebního rozkazu, avšak v důsledku nevyjádření se ke kvalifikované výzvě následně nastane fikce uznání.³²⁸

Vyjádření žalovaného splňuje podmínku kvalifikovaného vyjádření, pokud v něm žalovaný uvedl skutečnosti, které budou-li prokázány, mohou představovat skutečnosti bránící vzniku uplatněného práva a vést k zamítnutí žaloby, není přitom nutné, aby žalovaný taktéž uvedl právní kvalifikaci týkající se těchto skutečností.³²⁹

³²² Nález Ústavního soudu ze dne 20.3.2018, sp. zn. III. ÚS 3964/17-2

³²³ Tamtéž.

³²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1.7.2008, sp. zn. 28 Cdo 611/2008

³²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.8.2008, sp. zn. 21 Cdo 3597/2007

³²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2011, sp. zn. 33 Cdo 4645/2009

³²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2013, sp. zn. 33 Cdo 3163/2013

³²⁸ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 555-567.

³²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2006, sp. zn. 22 Cdo 2646/2005

Podmínka, aby byly vylíčeny rozhodující skutečnosti, na nichž žalovaný staví svoji obranu, je splněna i tehdy, uvede-li žalovaný ve svém vyjádření pouze právní důvody, jež mohou bránit vzniku práva uplatněného v žalobě, např. když žalovaný namítá neurčitost, a tudíž neplatnost smluvních ujednání.³³⁰

Kvalifikovanost vyjádření naopak naplněna není, uvede-li žalovaný ve svém vyjádření pouze to, že ve věci není pasivně legitimován.³³¹ Naopak vznese-li žalovaný ve svém vyjádření námitku litispendence, a je-li tato oprávněná, je způsobilá zabránit fikci uznání.³³²

Novější judikatura se přiklání k tomu, že vydání rozsudku pro uznání by mělo být realizováno pouze tehdy, nevyjádří-li se žalovaný buď vůbec, a nebo uvede pouze to, že nárok neuznává, aniž by k tomu uvedl jakýkoliv věcný argument, případně tehdy pokud v konkrétním případě dospěje soud k závěru, že vyjádření žalovaného má za účel pouhou obstrukci, takový závěr však musí soud v rozsudku samozřejmě odůvodnit.³³³ K odvrácení fikce uznání tak nově stačí, aby byl z vyjádření žalovaného zřejmý jeho nesouhlas se žalobou, dále jeho zájem účastnit se řízení, a aby nešlo pouze o obstrukční jednání, a to i tehdy, nebyly-li uvedeny tvrzení a námitky, jež by mohly mít za následek zamítnutí žaloby.³³⁴ Za nekvalifikované podání by tak mělo být považováno pouze takové, z něhož je zřejmé, že se žalovaný nehodlá řádně bránit.³³⁵ Vyjádření obsahující pouhý nesouhlas a žádost o prodloužení lhůty, v němž však nejsou uvedeny žádné relevantní důvody, pro které se nemůže ve lhůtě vyjádřit, a ani žádné důvody, proč s žalobou nesouhlasí, však požadavek kvalifikovaného vyjádření nenaplnuje, naopak lze v něm spatřovat obstrukční jednání.³³⁶ Je také kladen důraz na to, aby žalovaný, jež je nezastoupen a sám právnicky nevzdělán, přičemž mnohdy žalobě ani zcela neporozumí, a není schopen ve vyjádření vznášet relevantní právní argumenty, nebyl sankcionován za to, že jeho vyjádření není dostatečně kvalifikované.³³⁷ V takových případech by soudy neměly bez dalšího vydat rozsudek pro uznání, nýbrž měly by poučit žalovaného, v čem je jeho vyjádření nedostatečné, co je zapotřebí doplnit a co je pro věcné posouzení relevantní.³³⁸ Poučení o nedostatečnosti podání by měl soud aplikovat také tehdy, dojde-li při odesílání vyjádření ke zřejmé administrativní či technické chybě, např. tehdy, je-li soudu doručena pouze titulní strana vyjádření, z jehož číslování je zřejmé, že mělo

³³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.1.2012, sp. zn. 23 Cdo 4426/2011

³³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7.4.2010, sp. zn. 28 Cdo 604/2010

³³² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2007, sp. zn. 28 Cdo 2949/2006

³³³ Nález Ústavního soudu ze dne 12.1.2021, sp. zn. III. ÚS 3207/20

³³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 1.8.2016, sp. zn. I. ÚS 1024/15

³³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 18.8.2017, sp. zn. II. ÚS 1298/17

³³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.10.2017, sp. zn. 25 Cdo 2757/2017

³³⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 1.8.2016, sp. zn. I. ÚS 1024/15

³³⁸ Tamtéž.

obsahovat stran vícero.³³⁹ Postupem soudu, který vydá rozsudek pro uznání namísto toho, aby žalovaného vyzval k doplnění vyjádření, ač má k tomu ještě dostatečný časový prostor, tak dojde k porušení práva na spravedlivý proces.³⁴⁰ Rovněž Ústavní soud shledal, že není spravedlivé, aby nastala fikce uznání tehdy, uvedl-li žalovaný ve svém vyjádření, že on je věřitelem, nikoliv dlužníkem, a to i s ohledem na skutečnost, že žalovaným byl zahraniční subjekt, nadto právně nezastoupený.³⁴¹ Naopak u žalovaných obchodních společností se dle Ústavního soudu očekává při tvorbě vyjádření určitá míra obezřetnosti.³⁴²

Pročítání rozsáhlé judikatury vztahující se k posuzování kvalifikovanosti vyjádření mě pouze utvrdilo v tom, že požadavky na kvalifikovanost vyjádření se skutečně v mezidobí let velmi měnily, a že vyjádření, jež by v počátcích existence institutu rozsudku pro uznání vydaného na základě fikce byla soudy posuzována jako nedostatečně kvalifikovaná, by naproti tomu v dnešní rozhodovací praxi byla považována za dostatečné splnění povinnosti vyjádřit se ke kvalifikované výzvě, a vznik fikce uznání by tak byla způsobilá odvrátit. Osobně se domnívám, že postup soudů se změnil k lepšímu, a že by měla být zohledňována procesní aktivita žalovaných především, namísto striktního lpění na tom, co vše musí vyjádření žalovaného obsahovat. V průběhu koncipientké praxe jsem se u soudu setkala s mnoha žalovanými, mnohdy právně nezastoupenými, a domnívám se, že v případě, že by těmto žalovaným bylo uloženo vyjádřit se ke kvalifikované výzvě, mnoho z nich by jakožto právně nevzdělaný laik nebylo schopno sepsat dostatečně kvalifikované vyjádření splňující všechny náležitosti požadované dle starší judikatury, ač by se řízení jinak zajisté aktivně účastnili.

4.2.1.2. Včasnost vyjádření

Vyjádření v reakci na kvalifikovanou výzvu dle § 114b odst. 1 OSŘ musí být zejména včasné, tj. musí být podáno v soudem určené lhůtě, která musí být v souladu s § 114b odst. 2 OSŘ minimálně třicetidenní.

Starší judikatura stavěla na tom, že pokud žalovaný kvalifikované vyjádření, v němž nárok neuznává, zašle až po uplynutí lhůty, nastane fikce uznání bez ohledu na to, že v době vyjádření žalovaného ještě nebyl rozsudek pro uznání vydán.³⁴³ Na tom, že po uplynutí lhůty k vyjádření nastane fikce uznání, nemůže ničeho změnit ani to, že žalovaný v opožděném vyjádření např.

³³⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 19.7.2016, sp. zn. IV. ÚS 842/16

³⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 6.9.2016, sp. zn. IV. ÚS 1252/16

³⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1.4.2014, sp. zn. IV. ÚS 2503/13

³⁴² Usnesení Ústavního soudu ze dne 28.8.2017, sp. zn. I. ÚS 2517/17

³⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8.3.2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004

namítá započtení³⁴⁴ či promlčení.³⁴⁵ Lhůta pro podání vyjádření je tedy lhůtou propadnou.³⁴⁶ Pokud by soud přihlédl k opožděnému vyjádření žalovaného, došlo by takovým postupem k porušení práva žalobce na spravedlivý proces.³⁴⁷ Na nastalé fikci uznání nároku v důsledku nevyjádření se žalovaného dle právního názoru Nejvyššího soudu nemůže ničeho změnit ani skutečnost, že soud ještě během lhůty k vyjádření předvolal účastníky k nařízenému jednání, ačkoliv je takový postup nehospodárný a nevhodný.³⁴⁸ Obdobný případ však byl později v judikatuře Ústavního soudu posouzen odlišně, když dle názoru Ústavního soudu nelze dovodit pasivitu a obstrukční jednání z toho, že žalovaný důvodně předpokládal, že se k žalobě vyjádří až ústně na nařízeném jednání, a postup soudu spočívající ve vydání rozsudku pro uznání není uvážlivý a restriktivní, naopak je v rozporu s ústavně zaručeným právem na spravedlivý proces.³⁴⁹

Podá-li žalovaný vyjádření ve stanovené lhůtě na poště, nemůže fikce uznání nastat, bez ohledu na to, zda pošta toto podání doručila či jej například ztratila.³⁵⁰ Obdobně byla-li zásilka žalovaného ve stanovené lhůtě doručena soudu, žalovaný tvrdí, že obsahem zásilky bylo vyjádření ke kvalifikované výzvě, a soud není schopen obsah zásilky dohledat, nemůže fikce uznání nároku nastat.³⁵¹ Zašle-li však žalovaný nedopatřením vyjádření jinému soudu, ač tak učiní ve lhůtě, fikce uznání nároku nastane.³⁵² Vyjádří-li se žalovaný tak, že vyjádření ke kvalifikované výzvě zašle soudu namísto něho vedlejší účastník, který následně skutečně takové vyjádření soudu zašle, fikce uznání nemůže nastat.³⁵³ Předal-li žalovaný, jež je ve výkonu trestu odnětí svobody a nemá jinou možnost než odeslat vyjádření zprostředkovaně přes vězeňskou službu, vyjádření ke kvalifikované výzvě včas vězeňské službě, avšak v důsledku prodloužení vězeňské služby bylo vyjádření soudu doručeno až po lhůtě, v takovém případě nemůže fikce uznání nastat.³⁵⁴

Naproti tomu dle novější judikatury nemá být rozsudek pro uznání vydán v situaci, kdy žalovaný ve svém vyjádření požádal o prodloužení lhůty a uvedl konkrétní okolnosti, pro něž nemůže vyjádření podat včas, byť se jedná o organizační důvody u žalovaného.³⁵⁵ Ústavní soud ve svém nedávném nálezu vyslovil, že vydáním rozsudku pro uznání v situaci, kdy se žalovaný ve lhůtě vyjádřil, že nárok neuznává a že k prokázání svých tvrzení předloží listiny, které má u sebe

³⁴⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16.1.2003, sp. zn. 12 Cmo 153/2002

³⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.5.2005, sp. zn. 21 Cdo 2433/2004

³⁴⁶ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2.10.2002, sp. zn. 25 Co 334/2002

³⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1.11.2017, sp. zn. 25 Cdo 3626/2017

³⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.1.2011, sp. zn. 25 Cdo 2039/2008

³⁴⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 14.2.2017, sp. zn. I. ÚS 2693/16

³⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4.9.2003, sp. zn. 22 Cdo 2166/2002

³⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.3.2008, sp. zn. 32 Cdo 3999/2007

³⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.10.2005, sp. zn. 33 Odo 885/2004

³⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.5.2013, sp. zn. 25 Cdo 4258/2011

³⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.8.2018, sp. zn. 33 Cdo 2943/2017

³⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.7.2019, sp. zn. 25 Cdo 1065/2019

jeho daňová poradkyně, jež zrovna čerpá dovolenou, a za tímto účelem požádal o prodloužení lhůty k vyjádření, došlo k porušení práva žalovaného na spravedlivý proces dle čl. 36 LZPS.³⁵⁶ Pokud se však žalovaný vyjádří opožděně, aniž by uvedl jakýkoliv vážný důvod, také současná judikatura má za to, že k fikci uznání došlo, a to s poukazem na to, že dodržování lhůt je nutno posuzovat formálně.³⁵⁷ Komentářová literatura však zachází ještě dál, když podle ní by měla fikce uznání nastat pouze tehdy, je-li v konkrétním případě zřejmé, že účelem opožděného podání vyjádření byla obstrukce.³⁵⁸

4.2.1.3. Vážný důvod

Výjimkou, kdy soud přihlédne i k opožděně podanému vyjádření, pak je vážný důvod na straně žalovaného. Vážným důvodem může být jednak překážka žalovanému objektivně bránící ve vyjádření či ve sdělení důvodu, jednak také okolnost, kterou mohl žalovaný zavinit či způsobit, pokud může být tato okolnost považována za ospravedlňující včasné nevyjádření se.³⁵⁹

Vážný důvod je však relevantní pouze tehdy, pokud žalovaný ve lhůtě k vyjádření tento důvod sdělil soudu, ledaže by šlo o tak vážný důvod, u kterého nebylo možné, aby jej soudu sdělil.³⁶⁰ Vážný důvod může nastat kdykoliv během lhůty určené k vyjádření, avšak musí trvat až do konce této lhůty.³⁶¹ Judikaturou bylo dovozeno, že smrt manžela žalovaného ve lhůtě k vyjádření se je nutno považovat za událost ospravedlňující nejen včasné nevyjádření se, ale také nesdělení tohoto vážného důvodu soudu.³⁶² Rovněž zrakové potíže žalovaného, jež prokazatelně nastaly během lhůty k vyjádření, představují vážný důvod, pro který žalovaný nemohl podat vyjádření včas, resp. nemohl ani soudu tento vážný důvod sdělit.³⁶³ Také hospitalizace žalovaného v nemocnici ve lhůtě pro vyjádření představuje natolik vážný důvod, který žalovaný v této lhůtě nemohl soudu být jen sdělit.³⁶⁴ Obdobně mohou představovat vážný důvod také zdravotní komplikace spočívající v hospitalizaci v nemocnici a následně v denním dojíždění do zdravotnického zařízení, jež nastaly u právního zástupce účastníka ve lhůtě k vyjádření.³⁶⁵ Naproti tomu za vážný důvod bránící tomu, aby jej žalovaný soudu být jen sdělil, nebyly vyhodnoceny

³⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 12.1.2021, sp. zn. III. ÚS 3207/20

³⁵⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20.11.2018, sp. zn. III. ÚS 32111/18

³⁵⁸ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 555-567.

³⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.12.2013, sp. zn. 21 Cdo 628/2013

³⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.5.2005, sp. zn. 21 Cdo 2433/2004

³⁶¹ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28.5.2012, sp. zn. 21 Co 138/2012

³⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.12.2013, sp. zn. 21 Cdo 628/2013

³⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 12.9.2016, sp. zn. I. ÚS 3263/13-3

³⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.1.2012, sp. zn. 23 Cdo 2895/2010

³⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.5.2016, sp. zn. 26 Cdo 5089/2015

zdravotní komplikace, se kterými se sice žalovaný léčil, avšak neschopenku si vystavit nedal.³⁶⁶ Ani udělení plné moci k podání vyjádření poslední den lhůty takovým vážným důvodem není, naopak toto představuje obstrukční jednání.³⁶⁷

4.2.2. Nedostavení se k přípravnému jednání

Vedle nevyjádření se ke kvalifikované výzvě představuje nedostavení se k přípravnému jednání další procesní situaci, za níž může nastat fikce uznání.

Aby mohla fikce nastat, předně musí být splněny podmínky, za nichž je možno přípravné jednání vůbec konat. Jak vyplývá z § 114c odst. 1 OSŘ, přípravné jednání předseda senátu nařídí tehdy, není-li možné o věci samé rozhodnout bez nařízení jednání, a dále pak tehdy, nebylo-li nebo nemůže-li být postupem podle § 114a odst. 2 OSŘ jednání připraveno tak, aby bylo možné věc rozhodnout při jediném jednání, a také nepostupoval-li podle ustanovení o kvalifikované výzvě. U institutů přípravného jednání a kvalifikované výzvy totiž platí, že se navzájem vylučují, a kdyby i přesto soud následně aplikoval druhý z těchto institutů, fikce uznání nenastane.³⁶⁸ Není přitom nijak relevantní ani to, jestli žalovaný na kvalifikovanou výzvu reagoval nebo jestli tato výzva byla součástí platebního rozkazu, jenž byl následně pro nedoručitelnost zrušen, v obou případech již nemůže být postupováno podle ustanovení, které upravuje přípravné jednání.³⁶⁹ Smyslem této úpravy je zabránění řetězení institutů, jež vylučují odklon od standardního průběhu řízení a mohou mít za následek fikci uznání.³⁷⁰ Je však plně na uvážení soudu, zda v daném případě upřednostní vydání kvalifikované výzvy nebo nařízení přípravného jednání.³⁷¹

Z druhého odstavce výše zmíněného ustanovení pak plyne, že předvolání k přípravnému jednání musí být doručeno do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení, vyjma doručování do datové schránky. V tomto ustanovení rovněž spatřuji záruku toho, že žalovaným (vyjma těch, kterým bylo doručováno do datové schránky) bylo předvolání k přípravnému jednání fakticky doručeno, o přípravném jednání se dozvěděli a mohli se k němu dostavit. Na rozdíl od předvolání k jednání ve věci, u předvolání k přípravnému jednání je nutno předvolání doručit jak zástupci účastníka, tak účastníku samotnému.³⁷²

³⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.10.2011, sp. zn. 23 Cdo 4768/2010

³⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.1.2017, sp. zn. 28 Cdo 5733/2016

³⁶⁸ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 13.12.2012, sp. zn. 27 Co 581/2012

³⁶⁹ Tamtéž.

³⁷⁰ Tamtéž.

³⁷¹ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 567-573.

³⁷² Tamtéž.

Jak vyplývá z § 114c odst. 6 OSŘ: „*Nedostaví-li se žalovaný k přípravnému jednání, ačkoliv byl řádně a včas předvolán nejméně 20 dnů předem a řádně mu byla doručena žaloba, aniž by se včas a z důležitého důvodu omluvil, má se, s výjimkou věcí, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2) nebo je-li žalovaným ke dni zahájení řízení nebo ke dni vstupu do řízení nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, za to, že uznává nárok, který je proti němu uplatňován žalobou; o tomto následku (§ 153a odst. 3) musí být poučen v předvolání k přípravnému jednání. To neplatí, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby.*” Nelze si nevšimnout podobnosti výše citovaného ustanovení, jež upravuje podmínky, za nichž nastane fikce uznání v důsledku nedostavení se k přípravnému jednání a ustanovení, jež upravuje podmínky, za nichž je možno rozhodnout rozsudkem pro zmeškání. Nedostaví-li se žalovaný k přípravnému jednání, soud je povinen vydat rozsudek pro uznání, naproti tomu pro rozsudek pro zmeškání není v přípravném řízení místo, jelikož tímto se sankcionuje pouze nedostavení se k prvnímu jednání ve věci.³⁷³

Jak vyplývá z citovaného ustanovení, obdobně jako u rozsudku pro zmeškání se může žalovaný z účasti na přípravném jednání včas z důležitého důvodu omluvit. Na posouzení, zda se jedná o důležitý důvod, je použitelná judikatura upravující uvedené u rozsudku pro zmeškání.³⁷⁴ Podmínky pro vydání rozsudku pro uznání splněny nebyly, jestliže se žalovaný z účasti na přípravném jednání včas a z důležitého důvodu omluvil, avšak jeho omluva byla administrativní chybou zaměstnance soudu založena do jiného spisu.³⁷⁵ Na rozdíl od předchozího institutu kvalifikované výzvy však u přípravného jednání není nijak zákonem upravena procesní situace, kdy se žalovaný nemohl z vážného důvodu z účasti na přípravném jednání ani omluvit.³⁷⁶ Autoři komentářové literatury se však domnívají, že by bylo možno na takovou procesní situaci užít postup podle § 153b odst. 4 OSŘ, tedy jakousi dobu návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání.³⁷⁷ Vzhledem k tomu, že v judikatuře jsem podobnou situaci nedohledala, domnívám se, že daná procesní situace v praxi zřejmě ještě nenastala. A to zřejmě i proto, že přípravné jednání není příliš hojně užívaným institutem. V praxi soudy spíše než k nařízení přípravného jednání přistupují k vydání kvalifikované výzvy.

³⁷³ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14.12.2011, sp. zn. 47 Co 249/2011

³⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1.2.2011, sp. zn. 28 Cdo 4084/2010

³⁷⁵ Tamtéž.

³⁷⁶ ŠÍNOVÁ Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 502 s. ISBN 978-80-7400-787-3. s. 227.

³⁷⁷ SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 567-573.

Není-li dodržena lhůta pro doručení předvolání k přípravnému jednání nejméně 20 dní přede dnem, kdy se má přípravné jednání konat, může se přípravné jednání uskutečnit, jestliže se daný účastník k přípravnému jednání dostaví a s jeho konáním výslovně souhlasí.³⁷⁸

Za velice zajímavé shledávám ustanovení § 114c odst. 7 OSŘ, dle něhož je za nedostavení se k přípravnému jednání bez omluvy sankcionován také žalobce, a to v podobě zastavení řízení. Zákonodárce tak v případě nedostavení se žalobce zakotvuje právní fikci, že žaloba byla vzata zpět.³⁷⁹ Toto ustanovení bychom mohli považovat za určitý krok směrem k tomu, aby byla obdobná sankce zavedena taktéž u nedostavení se žalobce k prvnímu jednání.

Nedostaví-li se k přípravnému jednání ani žalobce ani žalovaný, dojde rovněž k zastavení řízení, a nikoliv k vydání rozsudku pro uznání.³⁸⁰

4.3. Předpoklady vydání

Jak vyplývá z nálezu Ústavního soudu ze dne 30.3.2006, sp. zn. III. ÚS 454/04: “*Rozsudek pro uznání je institutem formální povahy, který podstatně redukuje možnost uplatnění procesních práv žalovaného, a jeho použití je proto vázáno na řádné a prokazatelné naplnění podmínek uvedených v § 153a o. s. ř.*”³⁸¹ Stejně jako je tomu u rozsudku pro zmeškání, také u rozsudku pro uznání musí být splněny všechny předpoklady, aby bylo možné jej vydat. Vzhledem k diferenciaci rozsudků pro uznání na rozsudek pro uznání vydávaný v důsledku výslovného uznání nároku žalovaným, na rozsudek pro uznání vydávaný v důsledku nevyjádření se ke kvalifikované výzvě a na rozsudek pro uznání vydávaný v důsledku nedostavení se k přípravnému jednání má také každý z těchto rozsudků své vlastní předpoklady pro vydání, kterým jsem se již věnovala vždy v části věnující se danému případu. Všechny tyto rozsudky tak mají společnou pouze existenci uznání či fikce uznání a dále otázky přípustnosti jejich vydání. Neznamená to však, že by tyto předpoklady byly jediné, naopak na každou z těchto tří odlišných situací se vztahují další předpoklady, které musí být naplněny.

Nejsou-li předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání splněny, soud návrh žalobce na jeho vydání zamítne usnesením, proti kterému je přípustné odvolání.³⁸² Vyhodnotí-li odvolací soud

³⁷⁸ Tamtéž.

³⁷⁹ ŠÍNOVÁ Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 502 s. ISBN 978-80-7400-787-3. s. 227.

³⁸⁰ MATĚJKOVÁ Adéla. Další pohled na občanský soudní řád po novele. In: *Právní rádce* [online]. 26.8.2009 [cit. 11.9.2021]. Dostupné z: <https://pravniradce.ekonom.cz/c1-38153090-dalsi-pohled-na-obcansky-soudni-rad-po-novele>

³⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 30.3.2006, sp. zn. III. ÚS 454/04

³⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2019, sp. zn. 29 ICdo 108/2017-II

návrh žalobce na vydání rozsudku pro uznání odlišně od soudu prvního stupně, může sám odvolací soud vydat rozsudek pro uznání.³⁸³

Judikaturou bylo dovozeno, že předpokladem pro vydání rozsudku pro uznání není zkoumání věcné legitimace žalovaného, neboť se jedná o hmotněprávní institut, který je předmětem dokazování, a v případě nastalé fikce uznání soud dokazování zásadně neprovádí.³⁸⁴

4.3.1. Výslovné uznání či fikce uznání nároku

Prvním a základním předpokladem pro vydání rozsudku pro uznání je, že došlo buďto k výslovnému uznání nároku žalovaným nebo nastala fikce uznání nároku žalovaným, přičemž oba tyto případy již byly podrobně rozebrány výše a není třeba se jimi dále zabývat.

4.3.2. Přípustnost

Jak stanoví § 153a odst. 2 OSŘ, rozsudek pro uznání není přípustný ve věcech, ve kterých nelze uzavřít a schválit smír. Obdobně jako tomu bylo i u rozsudku pro zmeškání, jak vyplývá z § 99 odst. 1 OSŘ, smír nelze uzavřít, nepřipouští-li to povaha věci. V souladu s § 99 odst. 2 OSŘ soud neschválí smír tehdy, je-li v rozporu s právními předpisy.

Před samotným vydáním rozsudku pro uznání musí soud vždy vyhodnotit, že by na základě žalobních tvrzení mohl v dané věci schválit smír, a tedy že tento smír by nebyl v rozporu s právními předpisy.³⁸⁵

Soud nemůže schválit smír, a tudíž ani vydat rozsudek pro uznání v řízeních o určení, zda tu právní vztah nebo právo je, či není, a to z důvodu, že pouze z žalobních tvrzení není možné dospět ke zjištění, zda má žalobce na určení naléhavý právní zájem, a zda nastaly zákonné podmínky existence právního vztahu či práva, a vydáním rozsudku pro uznání by mohlo dojít k nastolení protiprávního vztahu.³⁸⁶

O rozpor s právními předpisy může jít tehdy, bylo-li účelem dohody, z níž vyplývá žalovaný nárok, obejít zákon.³⁸⁷ O rozpor s právními předpisy se bude jednat také tehdy, dojde-li k uznání nároku žalovaným, který není pasivně legitimován.³⁸⁸ Ačkoliv vydání rozsudku pro uznání v řízení o vypořádání společného jmění není obecně vyloučeno, v případě, že ze žalobních

³⁸³ Tamtéž.

³⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.9.2007, sp. zn. 25 Cdo 3284/2006

³⁸⁵ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 16.2.2004, sp. zn. 16 Co 297/2003

³⁸⁶ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19.11.2002, sp. zn. 17 Co 465/2002

³⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.5.2006, sp. zn. 33 Odo 1037/2004

³⁸⁸ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 21.2.1997, sp. zn. 16 Co 53/97

tvrzení nevyplývá výše vypořádacího podílu, bylo by vydání rozsudku pro uznání rovněž v rozporu s právními předpisy.³⁸⁹

Jak vyplývá z § 25 odst. 2 ZŘS, rozsudek pro uznání nelze vydat taktéž v řízeních podle tohoto zákona. Nepřípustné je rovněž jeho vydání ve věcech statusových.³⁹⁰

V průběhu let byla judikaturou potvrzena možnost vydání rozsudku pro uznání v některých zvláštních typech řízení, např. v řízení o žalobě na vyklizení bytu, přičemž nelze podmínit vyklizení zajištěním bytové náhrady³⁹¹, dále v řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví³⁹², v řízení o určení spoluvlastnického práva k nemovitosti³⁹³, v řízení o peněžité zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou průtahy v řízení³⁹⁴, v řízení o odpůrcí žalobě podle insolvenčního zákona³⁹⁵, v řízení o výjimečné zvýšení odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění³⁹⁶, v řízení o nahrazení projevu vůle k uzavření dohody o vydání věci podle zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi³⁹⁷ či v řízení o nahrazení projevu vůle spočívajícího v souhlasu státu s převodem náhradních pozemků podle zákona o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku.³⁹⁸ Naproti tomu rozsudkem pro uznání nelze rozhodnout o neúčinnosti právního jednání, jelikož ohledně této věci není možné uzavřít a schválit smír.³⁹⁹ Obdobně jako rozsudek pro zmeškání, ani rozsudek pro uznání není možné vydat v námitkovém řízení, a to z toho důvodu, že se v něm rozhoduje již jen o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, nikoliv o věci samé.⁴⁰⁰

³⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.6.2016, sp. zn. 22 Cdo 2103/2016

³⁹⁰ JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5. s. 482.

³⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.2.2006, sp. zn. 26 Cdo 1253/2005

³⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.3.2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007

³⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.8.2017, sp. zn. 26 Cdo 5129/2016

³⁹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.7.2009, sp. zn. 25 Cdo 2462/2009

³⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2019, sp. zn. 29 ICdo 108/2017-II

³⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.1.2008, sp. zn. 25 Cdo 2682/2005

³⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.5.2018, sp. zn. 28 Cdo 1092/2018

³⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7.5.2018, sp. zn. 28 Cdo 5721/2017

³⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.10.2009, sp. zn. 30 Cdo 2666/2007

⁴⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2015, sp. zn. 29 Cdo 3248/2013

5. Společné znaky rozsudků

5.1. Odůvodnění

Prvním společným znakem těchto dvou rozsudků je to, že jsou oproti běžným rozsudkům mírnější požadavky na odůvodnění rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání. U těchto dle § 157 odst. 3 OSŘ se v odůvodnění uvádí pouze předmět řízení a stručně se vyloží důvody, pro které soud daným rozsudkem rozhodl. Důvodem zjednodušeného odůvodnění je snaha o odbřemenění soudů od nadbytečných činností.⁴⁰¹

5.2. Odvolací důvody

Rozsudek pro uznání a rozsudek pro zmeškání mají společné rovněž to, že jsou oproti ostatním rozsudkům omezeny možné odvolací důvody. Odvolacím důvodem, jak vyplývá z § 205b OSŘ, mohou být pouze vady uvedené v § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ, tj. nebyly splněny podmínky řízení, rozhodoval věcně nepřislušný soud prvního stupně, rozhodnutí soudu prvního stupně vydal vyloučený soudce (přísedící) nebo soud prvního stupně byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát, a dále pak skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady pro vydání těchto rozsudků. Ustanovení § 205b OSŘ je vůči ustanovení § 205 odst. 2 OSŘ *lex specialis*.⁴⁰² Odvolací důvod spočívající ve vadách uvedených v § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ se pro tyto rozsudky uplatní zejména z důvodu, že se jedná o zásadní vady řízení, pro které nemělo k vydání předmětného rozhodnutí vůbec dojít.⁴⁰³ Skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady pro vydání těchto rozsudků, jak vyplývá z komentářové literatury, mohou spočívat v nesprávném právním posouzení věci či jiné vadě, jež má za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, případně mohl soud dospět k nesprávným skutkovým zjištěním ohledně naplnění předpokladů pro vydání daných rozsudků.⁴⁰⁴ Přestože k prokázání nesplnění podmínek pro vydání rozsudků mohou být uplatněny i nové skutečnosti a důkazy, předpoklady pro vydání rozsudků se posuzují vždy podle stavu přetrvávajícího v době prvního jednání ve věci.⁴⁰⁵ Nutno zmínit, že i v případě, kdy bude u podaného odvolání uveden jiný odvolací důvod než jsou dva odvolací důvody uvedené výše, odvolací soud přesto rozsudek z

⁴⁰¹ SVOBODA Karel, SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 757-762.

⁴⁰² DRÁPAL, Ljubomír. Odvolání po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2001, 9, 1-24. ISSN 1210-6410.

⁴⁰³ SVOBODA Karel, SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 883-885.

⁴⁰⁴ Tamtéž.

⁴⁰⁵ Tamtéž.

oněch dvou odvolacích důvodů přezkoumá, a to proto, že odvolací soud není uplatněnými odvolacími důvody vázán.⁴⁰⁶ Odvolací soud tedy z úřední povinnosti vždy musí posuzovat, zda byly vůbec v řízení před soudem prvního stupně naplněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání.⁴⁰⁷ Ve své praxi jsem se již setkala se situací, kdy odvolatel ve svém odvolání označil odvolací důvody zcela jiné, jež nelze u rozsudku pro zmeškání použít, přičemž odvolací soud daný rozsudek přezkoumal a dospěl k závěru, že nebyly naplněny podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání a daný rozsudek změnil tak, že se rozsudek pro zmeškání nevydává, přičemž odvolatele samotného v daném konkrétním případě ani nenapadlo tento odvolací důvod namítat. Nebyly-li splněny předpoklady pro vydání daného rozsudku, odvolací soud daný rozsudek změní tak, že se rozsudek pro uznání či pro zmeškání nevydává.⁴⁰⁸ Zrušení rozsudku odvolacím soudem nelze v takovém případě použít.⁴⁰⁹ Dospěje-li odvolací soud k závěru, že řízení, jež vydání daného rozsudku předcházelo, trpí některou z vad uvedených v § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ, odvolací soud rozsudek zruší a v souladu s § 221 odst. 1 OSŘ pak podle povahy vady buďto věc vrátí soudu prvního stupně k dalšímu řízení či postoupí jinému soudu či rozhodne o zastavení řízení.⁴¹⁰

Odvolání založené na zpochybnění skutkového stavu uvedeného v žalobních tvrzeních nemůže uspět ani u rozsudku pro zmeškání⁴¹¹ ani u rozsudku pro uznání⁴¹².

Na závěr této kapitoly si dovolím ještě uvést, že u rozsudku pro uznání je přípustná taktéž obnova řízení za předpokladu, že jsou dány nové skutečnosti vedoucí ke zpochybnění splnění předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání.⁴¹³ Rovněž může být proti rozsudku pro uznání podána též žaloba pro zmatečnost.⁴¹⁴ Domnívám se, že obdobně i u rozsudku pro zmeškání jsou tyto dva opravné prostředky rovněž přípustné.

⁴⁰⁶ Tamtéž.

⁴⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.2.2001, sp. zn. 20 Cdo 2498/99

⁴⁰⁸ SVOBODA Karel, SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 883-885.

⁴⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.1.2009, sp. zn. 21 Cdo 658/2008

⁴¹⁰ SVOBODA Karel, SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3. s. 883-885.

⁴¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2001, sp. zn. 20 Cdo 1547/99

⁴¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.3.2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007

⁴¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2004, sp. zn. 33 Odo 294/2004

⁴¹⁴ ŠÍNOVÁ Renáta, HAMULÁKOVÁ Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 502 s. ISBN 978-80-7400-787-3. s. 214.

6. Komparace

Instituty rozsudek pro zmeškání a rozsudek pro uznání nejsou pouhým specifikem českého právního řádu, naopak se s nimi můžeme setkat i u jiných evropských států, přičemž samozřejmě každý z nich má trochu odlišně stanovené podmínky, za nichž mohou být vydány. Cílem většiny zahraničních právních úprav je nastolit vysokou míru pravděpodobnosti, že kontumační rozsudky jsou skutečně v souladu se skutkovým hmotněprávním stavem.⁴¹⁵ Pojetí kontumačního rozsudku je však ve většině právních úprav evropských států širší než je tomu v české právní úpravě, když kontumační rozsudky mohou být vydány nejen tehdy, nedostaví-li se žalovaní k jednání, ale také tehdy, zmeškají-li nějaký jiný procesní úkon.⁴¹⁶ Rozhodla jsem se blíže se zaměřit na slovenskou právní úpravu, a to s ohledem na skutečnost, že se jedná o naše přímé sousedy a také s ohledem na naši společnou historii.

6.1. Slovensko

Rozsudek pro zmeškání lze na Slovensku vydat i v případě nedostavení se k předběžnému projednání sporu, přičemž tento je upraven v § 172 CSP, a může být vydán tehdy, jestliže se žalobce nebo žalovaný nedostaví na předběžné projednání sporu. Podmínky, které § 172 CSP pro vydání rozsudku pro zmeškání stanoví, jsou poměrně podobné těm v české právní úpravě, jedná se o řádné a včasné předvolání, řádné doručení žaloby a případného vyjádření do vlastních rukou, poučení o možnosti vydání rozsudku pro zmeškání v předvolání a absence vážného důvodu nedostavení se. Z výše uvedeného zákonného ustanovení plyne, že stejně jako v české právní úpravě, soud pouze může rozsudek pro zmeškání vydat, ale nemusí. Jak vyplývá z § 172 CSP rozsudek pro zmeškání v případě nedostavení se k předběžnému projednání sporu nelze vydat, jsou-li naplněny podmínky pro zastavení řízení nebo odmítnutí či zamítnutí žaloby. Jedná se o podobný institut, kterým je v českém právním řádu rozsudek pro uznání vydávaný v důsledku nedostavení se k přípravnému jednání, avšak podle mého názoru lépe řešený, když je sankcionován pouze fakultativním vydáním rozsudku pro zmeškání namísto obligatorního vydání rozsudku pro uznání.

Rozsudek pro zmeškání žalovaného je dále upraven v § 273 a násl. CSP, přičemž dle § 273 CSP může soud rozhodnout o žalobě o splnění povinnosti i bez nařízení jednání, a to tehdy, pokud usnesením uložil žalovanému, aby se k žalobě vyjádřil a ve svém vyjádření uvedl rozhodující skutečnosti na svoji obranu, připojil listiny, na které se odvolává a označil důkazy k prokázání

⁴¹⁵ SEDLÁČEK, Miroslav. Kontumační rozsudek - analýza, komparace a náměty ke koncepci budoucí úpravy. *Právní rozhledy*. 2020, 10, 357-363. ISSN 1210-6410.

⁴¹⁶ Tamtéž.

svých tvrzení, a žalovaný tak bez vážného důvodu neučinil, přičemž žalovaný byl v usnesení poučen o následku v podobě vydání rozsudku pro zmeškání a usnesení bylo žalovanému doručeno do vlastních rukou. Nesplnění nevyjádření se k žalobě nápadně připomíná nevyjádření se ke kvalifikované výzvě v české právní úpravě, přičemž zatímco na Slovensku je nesplnění této povinnosti sankcionováno rozsudkem pro zmeškání, v české právní úpravě nastupuje v tomtéž případě fikce uznání nároku žalovaným a vydání rozsudku pro uznání. Při porovnání české a slovenské úpravy musím podotknout, že slovenská úprava, jež nesplnění dané povinnosti sankcionuje rozsudkem pro zmeškání, je dle mého názoru daleko vhodnějším řešením nesplnění povinnosti žalovaným a domnívám se, že bychom se touto úpravou měli inspirovat a nevyjádření se žalovaného ke kvalifikované výzvě by mělo být postihováno rovněž právě rozsudkem pro zmeškání.

Ustanovení § 274 CSP pak upravuje standardní rozsudek pro zmeškání, tedy situaci, kdy se žalovaný nedostaví k nařízenému jednání i přes řádné a včasné předvolání a poučení o možnosti vydání tohoto rozsudku a zároveň svou nepřítomnost včas a vážnými okolnostmi neomluví. Stejně jako v české právní úpravě je dle § 274 CSP zapotřebí, aby žalobce vydání rozsudku pro zmeškání navrhl. Výše uvedené ustanovení je však formulováno tak, že za splnění všech podmínek je povinností soudu rozsudkem pro zmeškání rozhodnout, čímž se slovenská právní úprava od české právní úpravy liší, protože dle české právní úpravy v tomtéž případě soud rozsudek pro zmeškání vydat pouze může, ale nemusí. Musím však podotknout, že slovenská právní úprava mi dává obecně větší smysl, když nedostavení se k nařízenému jednání postihuje přísněji (tj. rozsudek pro zmeškání za splnění všech podmínek soud vydat musí) než nevyjádření se k výzvě soudu, u něhož je zakotvena pouze možnost soudu takový rozsudek vydat, nikoliv však povinnost. Domnívám se, že toto řešení je vhodnější, než jaké nabízí česká právní úprava, v níž je tomu přesně naopak. Nedostavení se žalovaného k nařízenému jednání by mělo být dle mého názoru sankcionováno přísněji než nevyjádření se, případně nedostatečně kvalifikované vyjádření se, u kterého by měl být ponechán určitý prostor pro diskreci soudu ohledně vydání rozsudku pro zmeškání. Zatímco u výzvy k vyjádření je možné, že žalovaný z ní nepochopil, jak přesně má požadované vyjádření vypadat, z předvolání a pokynů na něm uvedených musí být každému žalovanému zřejmé, že se musí k soudu v daný termín dostavit.

Obdobně jako v české právní úpravě, taktéž ve slovenské právní úpravě je v souladu s § 275 CSP odůvodnění rozsudku pro zmeškání stručnější. Rovněž je-li více žalovaných, je ve slovenské právní úpravě rozhodné, zda se jedná o samostatné nebo nerozlučné společenství, přičemž u nerozlučného společenství je nutné, aby podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání byly naplněny u každého z více žalovaných, jak je upraveno v § 276 CSP. Obdobně jako česká

právní úprava, slovenská právní úprava upravuje ve svém § 277 CSP zrušení rozsudku pro zmeškání z omluvitelných důvodů, a to jak u zmeškání nařízeného jednání, tak u zmeškání lhůty pro podání vyjádření, přičemž v takovém případě je zapotřebí, aby žalovaný spolu s návrhem na zrušení rozsudku zaslal soudu i předmětné vyjádření.

Co však česká právní úprava nezná a slovenská ano, je rozsudek pro zmeškání žalobce, jenž je upravený v § 278 CSP a je možné jej vydat tehdy, nedostaví-li se žalobce k jednání ve věci, ač byl řádně a včas předvolán, o následku nedostavení se poučen, a včas a vážnými okolnostmi svoji nepřítomnost neomluvil. Dle předmětného ustanovení je zapotřebí, aby žalovaný vydání takového rozsudku navrhl a při splnění podmínek je pak soud povinen vydat rozsudek pro zmeškání, jímž žalobu zamítne.

Je však nutno zmínit, že použití ustanovení o rozsudku pro zmeškání je v některých konkrétních případech vyloučeno, a to tehdy, kdy by měl být rozsudek pro zmeškání vydán ve spotřebitelských sporech v neprospěch spotřebitele, jak vyplývá z § 299 odst. 1 CSP, v antidiskriminačních sporech v neprospěch žalobce, jak vyplývá z § 313 odst. 1 CSP či v individuálních pracovněprávních sporech v neprospěch zaměstnance, jak vyplývá z § 321 CSP. Jedná se zajisté o zajímavou myšlenku, kdy rozsudek pro zmeškání nelze v konkrétních případech vydat v neprospěch konkrétní slabší strany, u které lze očekávat větší pravděpodobnost nedostavení se či nevyjádření se v důsledku pouhé právní nezkušenosti.

Slovenské právní úpravě není cizí ani rozsudek pro uznání. V souladu s § 282 CSP soud takovým rozsudkem rozhodne, pokud žalovaný nárok či jeho část uzná, a zároveň žalobce vydání rozsudku pro uznání navrhne. Je tomu tedy rozdílně než v české právní úpravě, kde návrh žalobce, aby soud vydal rozsudek pro uznání, nutný není. Dle § 284 CSP pak soud nemusí nařizovat jednání, pokud byl nárok uznán v písemném projevu žalovaného. V tomto lze naopak spatřovat jistou podobnost s českou právní úpravou. Obdobně jako u rozsudku pro zmeškání stanovuje § 285 CSP pro rozsudek pro uznání nároku zjednodušené odůvodnění a obdobně § 283 CSP pak stanovuje, že v případě plurality žalovaných, je u nerozlučného společenství zapotřebí, aby nárok uznali všichni žalovaní.

7. De lege ferenda

V této části práce bych se ráda zamyslela nad tím, jak by měla být právní úprava rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání koncipována do budoucna, nakolik bychom měli vycházet z právní úpravy stávající a nakolik bychom se mohli inspirovat právními úpravami jiných států.

Osobně se domnívám, že rozsudek pro zmeškání je v současné právní úpravě pojat vcelku dobře a nemyslím si, že by bylo nutné provádět u tohoto institutu podstatnější změny. Zajisté by stála za zvážení možnost zakotvení rozsudku pro zmeškání žalobce, když uvedené bylo obsaženo v dřívější právní úpravě a také je zakotveno v právních úpravách mnoha jiných evropských států. Domnívám se však, že jeho zřízení není v současné době zcela nezbytné, když v testu ústavnosti daný institut obstál. Nadto důvodová zpráva poukazuje na to, že naopak v případě rozsudku pro zmeškání žalobce by nastalo nerovné postavení účastníků z toho důvodu, že žalobce stanovisko žalovaného nemusí předem znát a byla by mu tak odňata možnost na něj reagovat.⁴¹⁷ Uvedená problematika by zřejmě mohla být, jak navrhuje Bezouška, vhodně zhojena zavedením povinného doručení odpovědi žalovaného žalobci.⁴¹⁸ Osobně se však přikláním k názoru, že zavedení rozsudku pro zmeškání žalobce není v současné době nezbytné, ba ani vhodné. Mám za to, že požadovat po žalobci, který je obvykle nucen hájit svá práva v řízení před soudem z důvodu, že žalovaný dobrovolně nesplnil to, co splnit měl, aby se dostavil na jednání a v opačném případě jej trestat sankcí v podobě rozsudku pro zmeškání žalobce, je pro žalobce nepřiměřeně přísné. Mělo by být právem žalobce nedostavit se k jednání a omluvit se z něj. I tak přece svojí neúčastí riskuje možnost, že soud nemá některé skutečnosti za prokázané, nebude jej o tomto moci poučit a žaloba bude z toho důvodu zamítnuta. Moci však z jeho neúčasti dovozovat závěry o nespornosti tvrzení dostavivšího se žalovaného mi přijde nepřiměřeně přísné. Uvedený postup, kterým by byl žalobce, který může mít i tisíce pohledávek vůči různým žalovaným, nucen účastnit se každého jednotlivého jednání, tedy i těch, ve kterých je žalovaná strana zcela pasivní či již z jejího písemného vyjádření je zřejmé, že netvrdí ani nedokazuje nic, co by mohlo zapříčinit její úspěch ve věci, je nadto maximálně nevhodný, když účastí na takovém jednání zpravidla vzniknou další, mnohdy zbytečné náklady soudního řízení, které by ve finále byl povinen zaplatit žalovaný. Obdobně i u individuálního žalobce, který se domáhá svého práva v jednom konkrétním případě, by mu mělo být umožněno uvážení, zda považuje tvrzení v žalobě a případné následné replice k vyjádření žalovaného za dostatečná a účasti na jednání se rozhodne vzdát, a to i s ohledem na to,

⁴¹⁷ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 171/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád, č. 171/1993 Dz

⁴¹⁸ BEZOUŠKA, Petr. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. *Právní rozhledy*. 2004, 1, 31-35. ISSN 1210-6410.

že cesta na jednání, které se mnohdy v důsledku místní příslušnosti dle bydliště či sídla žalovaného nachází na druhém konci republiky, zabere nemálo času a musí na ni být vynaloženy nemalé náklady. Bylo by sice možno argumentovat tím, že soud mu náhradu nákladů řízení v případě úspěchu ve sporu přizná, avšak že následně dojde k reálnému uhrazení těchto nákladů žalovaným nikde žalobce zaručeno nemá. Také mám za to, že takovýto postup by mohl vyprodukovat mnoho rozsudků, jež by byly v rozporu se skutečným hmotněprávním stavem. Navíc nutno brát v potaz, že jedním z důvodů, proč byly rozsudky pro zmeškání a pro uznání do právní úpravy zakotveny byla právě častá pasivita žalovaných a prodlužování řízení z jejich strany, naopak se nezjistilo, že by častěji docházelo k obstrukčnímu jednání žalobců⁴¹⁹, a proto nevidím důvod, proč by měly rozsudky vydávané na základě fikce nespornosti žalobních tvrzení směřovat proti nim. Mám za to, že sankce v podobě zastavení řízení, která se uplatňuje při nedostavení se žalobce k přípravnému jednání, má u nedostavení se k přípravnému jednání své opodstatnění, když sankcionována je zde neochota žalobce podílet se na přípravě jednání, jejíž provedení je pro další pokračování v řízení nezbytné. Opodstatněnost vydat rozsudek pro zmeškání žalobce v důsledku nedostavení se k prvnímu jednání ve věci však neshledávám. Už z toho, že soud nařídil rovnou jednání lze usuzovat, že soud očekává, že bude možné věc rozhodnout zpravidla při jediném jednání. Dost možná tedy není účast žalobce na jednání vůbec nutná. Tak tomu často bude tehdy, nepodaří-li se platební rozkaz doručit žalovanému do vlastních rukou a pouze v důsledku toho je platební rozkaz pro nedoručitelnost zrušen a ve věci je nařízeno jednání. Při zakotvení sankce v důsledku nedostavení se žalobce by tak byl žalobce nucen účastnit se i takovýchto jednání, a to pouze z důvodu, aby nebylo řízení zastaveno, popř. nebyl vydán rozsudek pro zmeškání žalobce. Případně by bylo vhodným kompromisem mezi příznivci a odpůrci rozsudku pro zmeškání žalobce do právní úpravy zakotvit rozsudek pro zmeškání žalobce, který by bylo možné vydat pouze za splnění další podmínky, např. tehdy, bylo-li by v předvolání uvedeno, že účast žalobce na jednání je v daném konkrétním případě nutná a nedostaví-li se žalobce, může být vydán rozsudek pro zmeškání. Soudy by pak využili volnou úvahu k tomu, zda uvedené do předvolání uvádět či nikoliv. Rozhodně by však nebylo žádoucí, aby poučení o nutnosti účasti vkládali automaticky do všech rozsudků.

Dále by se snad mohla nabízet otázka, zda by nemělo být vydání rozsudku pro zmeškání v případě naplnění podmínek obligatorní, tak jako tomu bylo v ČRŠ. Domnívám se, že nikoliv. Ústavní soud i Nejvyšší soud ve své ustálené judikatuře neustále poukazují na úvahu soudu a je dobře, že je soudům ponechán určitý prostor pro diskreci a možnost rozsudek pro zmeškání, ať už z jakéhokoliv důvodu, nevydat.

⁴¹⁹ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 171/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád, č. 171/1993 Dz

Obdobně co se týká rozsudku pro uznání vydávaného na základě výslovného uznání žalovaným, neshledávám v současné právní úpravě žádná významná negativa a považuji ji za vyhovující.

Co však zcela jistě nelze považovat za vyhovující, je současná právní úprava rozsudku pro uznání vydávaného na základě fikce uznání. Ztotožňuji se s názorem Sedláčka, že nevyjádření se ke kvalifikované výzvě a nedostavení se k přípravnému jednání by vůbec nemělo být sankcionováno rozsudkem pro uznání, když se jedná o kontumaci, tj. zmeškání.⁴²⁰ Tak například na Slovensku je nedostavení se k předběžnému projednání sporu či nevyjádření k žalobě postihováno právě rozsudkem pro zmeškání. Obdobně je tomu i v jiných evropských státech. Odhlédnu-li však od zahraničních úprav, rozsudkem pro zmeškání bylo postihováno i nepodání včasné odpovědi na žalobu v ČR. Nevidím tedy důvod pro sankcionování rozsudkem pro uznání, když rozsudek pro zmeškání by byl řešením daleko vhodnějším. I pro samotné žalované by jistě bylo srozumitelnější, že byl daný rozsudek vydán proto, že zmeškali přípravné jednání či zmeškali vyjádření ve lhůtě. V současné právní úpravě je dle mého názoru nežádoucí rovněž to, že rozsudek pro uznání soud vydat musí. Pochopitelné je to u rozsudku pro uznání vydávaného v důsledku výslovného uznání žalovaným. Avšak v případech nevyjádření se ke kvalifikované výzvě či nedostavení se k přípravnému jednání by podle mého mělo být vydání takového rozsudku pouze fakultativní, tj. soudu by měla být ponechána možnost ve sporných případech takový rozsudek nevydat.

⁴²⁰ SEDLÁČEK, Miroslav. Kontumační rozsudek - analýza, komparace a náměty ke koncepci budoucí úpravy. *Právní rozhledy*. 2020, 10, 357-363. ISSN 1210-6410.

Závěr

Rozsudek pro zmeškání a rozsudek pro uznání představují specifické rozsudky založené na zásadě formální pravdy, jejichž podkladem není zjišťování skutkového stavu, a které jsou vydávány, aniž by byla věc projednána. Podkladem pro vydání rozsudku pro zmeškání jsou žalobcova tvrzení, jež jsou na základě fikce považovány za nesporné. U rozsudku pro uznání je jím procesní úkon učiněný žalovaným či fikce, že žalovaný procesní úkon učinil. Jejich smyslem je dosažení rychlejšího a ekonomičtějšího řízení v situacích, kdy žalovaná strana nemá zájem se do řízení aktivně zapojit. V ideální situaci by však tyto rozsudky měly korespondovat se skutečným hmotněprávním stavem. Oba rozsudky byly v minulosti podrobeny přezkumu Ústavním soudem a oba byly shledány v souladu s ústavním pořádkem. I tak se ale spousta odborníků vymezuje zejména proti nálezu, v němž byl těsnou většinou shledán ústavně konformním rozsudek pro uznání vydávaný na základě fikce nevyjádření se ke kvalifikované výzvě.

Rozsudek pro zmeškání ani rozsudek pro uznání nejsou pro český právní řád žádnou novinkou, když byly zakotveny již v právní úpravě z 19. století, v ČŘS. Později však v důsledku zlidovění soudnictví a upřednostňování materiální pravdy z českého právního řádu na nějaký čas vymizely. Po jejich znovuzakotvení však došlo ke změnám oproti úpravě obsažené v ČŘS. Vydání rozsudku pro zmeškání tak již není za splnění podmínek obligatorní, nýbrž fakultativní. Také již může směřovat pouze vůči jedné z procesních stran, vůči žalobci již nikoliv. Rovněž jeho pojetí je oproti historické právní úpravě podstatně užší, když postihuje pouze nedostavení se k prvnímu jednání ve věci a nezná zmeškání jiných procesních situací, kterých dříve existovalo daleko více. V důsledku později provedených novelizací OSŘ byl do právního řádu zakotven i rozsudek pro uznání vydávaný na základě fikce uznání, ta mohla nastat nejprve v důsledku nevyjádření se ke kvalifikované výzvě, později také v důsledku nedostavení se k přípravnému jednání.

Rozsudek pro zmeškání může být vydán pouze tehdy, jsou-li kumulativně naplněny všechny předpoklady pro jeho vydání. Musí dojít ke zmeškání žalovaného, tedy tomu, že se žalovaný k jednání nedostaví. Žalovanému musí být doručena žaloba i předvolání do vlastních rukou s možností náhradního doručení, a to nejméně 10 dní přede dnem konání. Předvolání musí rovněž splňovat obsahové náležitosti, zejména z něj musí být zřejmé kde a kdy se jednání koná. V předvolání musí být žalovaný poučen o možném následku v podobě rozsudku pro zmeškání. Rovněž musí být splněna podmínka absence důvodné a včasné omluvy. Aby byla omluva důvodná, musí v ní být tvrzen dostatečně závažný důvod, např. nemoc či kolize s jiným soudním jednáním. Aby byla včasná, musí omluva soudu dojít před jednáním, případně před vyhlášením rozsudku. Rovněž se musí jednat o první jednání v dané věci. Dále se žalobce musí k jednání dostavit a učinit návrh na vydání tohoto rozsudku. Soudy rovněž musí mít na paměti, že musí být

dána opodstatněnost žaloby po hmotněprávní stránce, tj. musí být možné na základě žalobních tvrzení přiznat právě to v žalobě uvedené plnění. Pokud budou žalobní tvrzení neúplná či dokonce s žalobním nárokem rozporná, nebude podmínka opodstatněnosti žaloby po hmotněprávní stránce naplněna. Vydání rozsudku pro zmeškání je v některých situacích nepřipustné, a to tehdy, nelze-li v dané věci uzavřít či schválit smír, došlo-li by jím ke vzniku, změně či zániku právního vztahu mezi účastníky, byl-li žalovaným v době zahájení řízení nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti a také tehdy, jedná-li se o řízení dle ZŘS. Rovněž nesmí být splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání, který má před rozsudkem pro zmeškání přednost. Závěrem pak nastupuje úvaha soudu, zda je vydání tohoto typu rozsudku vhodné s ohledem na povahu předmětu sporu či předchozí procesní aktivitu žalovaného, zda nejde o sporný případ, v němž by bylo lepší z důvodu uvážlivosti a zdrženlivosti jej raději nevydat. I přes splnění veškerých předpokladů může být rozsudek pro zmeškání zrušen pro existenci omluvitelného důvodu, pokud žalovaný prokáže okolnost, která mu bránila se na jednání dostavit a také se předem z jednání omluvit. Může se jednat např. o náhlou zdravotní indispozici či protažení jiného soudního jednání. O návrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání rozhoduje soud, který rozsudek vydal a zabývá se pouze tím, zda byl dán omluvitelný důvod. Oproti tomu odvolání proti rozsudku může být úspěšné tehdy, prokáže-li se, že nebyly naplněny podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání. Pokud žalovaný podá oba tyto opravné prostředky, přednost má rozhodování o prvním jmenovaném.

Rozsudek pro uznání může být vydán v důsledku uznání žalovaného, tedy procesního úkonu, ze kterého je zřejmé, že nárok uznává. V reakci na uznání žalovaného je soud povinen rozsudek pro uznání vydat a nepřísluší mu dále věc projednávat. Rozsudek pro uznání může být vydán také tehdy, dojde-li k fikci uznání. Fikce uznání je mezi procesněprávními odborníky předmětem časté kritiky. Nežádoucí je především to, že se finguje uznání tam, kde se jedná o zmeškání. Názory odborníků se taktéž rozcházejí v otázce, zda se jedná o fikci či domněnku. Prvním případem, ve kterém nastane fikce uznání, je, pokud se žalovaný řádně a včas nevyjádří ke kvalifikované výzvě. Ta může být vydána je-li to odůvodněné povahou věci a okolnostmi případu a také tehdy, byl-li ve věci vydán platební rozkaz, příp. elektronický platební rozkaz či evropský platební rozkaz, přičemž kvalifikovaná výzva již často bývá jejich součástí. Žalovaný se na kvalifikovanou výzvu musí vyjádřit kvalifikovaně, tj. nepostačí pouhé tvrzení, že nárok neuznává. Požadavky na to, co musí vyjádření žalovaného obsahovat, aby naplňovalo požadavky kvalifikovanosti se v posledních letech především v důsledku nové judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího soudu zmírňují. Vyjádření dále musí být včasné, tj. musí být podáno ve stanovené lhůtě. Přihlédnout k opožděnému podání je možné pouze tehdy, pokud u žalovaného nastal vážný důvod, který byl žalovaným soudu sdělen, případně jej soudu ani sdělit nemohl. Druhou procesní

situací, v níž může nastat fikce uznání, je, pokud se žalovaný nedostaví k přípravnému jednání. Samozřejmě pouze za předpokladů splnění všech podmínek, za kterých se může přípravné jednání konat, zejména doručení předvolání k němu do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení, v něm obsažené poučení o možnosti vydání rozsudku pro uznání a absence důvodné a včasné omluvy. Za nedostavení se k přípravnému jednání je sankcionován i žalobce, a to zastavením řízení. Uvedené vede k zamyšlení, zda by obdobná sankce neměla být uložena také tehdy, nedostaví-li se žalobce k prvnímu jednání. Já jsem toho názoru, že nikoliv, když se jedná o dva různé instituty, u kterých míra nutnosti účasti žalobce u jednání není srovnatelná. Obdobně jako u rozsudku pro zmeškání, také u rozsudku pro uznání musí být splněny veškeré předpoklady, za nichž může být rozsudek vydán. Pro všechny druhy rozsudků pro uznání je společným předpokladem existence uznání či fikce uznání nároku a rovněž přípustnost vydání takového rozsudku.

Dále se má práce zabývala otázkou, co mají tyto rozsudky společné. Vyjma již výše zmíněného, že jsou založené na zásadě formální pravdy a je jimi rozhodováno na základě něčeho jiného než skutkového stavu věci, jsem rovněž shledala společné další dva znaky. Prvním jsou mírnější požadavky na odůvodnění těchto rozsudků, spočívající pouze v předmětu řízení a stručném vylíčení důvodů, proč bylo rozhodnuto právě daným rozsudkem. Druhým společným znakem je pak omezení odvolacích důvodů, kterými mohou být pouze zásadní vady řízení nebo skutečnosti či důkazy prokazující, že nebyly splněny předpoklady pro vydání daného rozsudku. Odvolání, které by směřovalo vůči zpochybnění skutkového stavu, pak z povahy věci nebude úspěšné.

Rozsudky pro zmeškání a rozsudky pro uznání lze nalézt ve většině právních řádech evropských států. Rozsudek pro zmeškání v těchto zemích má spíše širší pojetí, když mnohdy zahrnuje i zmeškání jiného procesního úkonu. Blíže jsem se zaměřila na slovenskou právní úpravu, která je české právní úpravě v mnohém podobná. Na Slovensku je fakultativním rozsudkem pro zmeškání sankcionováno rovněž nedostavení se k předběžnému projednání sporu a nevyjádření se k žalobě, což považuji za daleko vhodnější než obdobné procesní situace sankcionovat obligatorním rozsudkem pro uznání, jako je tomu v naší právní úpravě. Vydání rozsudku pro zmeškání v důsledku nedostavení se k nařízenému jednání je však ve slovenské právní úpravě obligatorní, zatímco u nás fakultativní. Tato procesní situace je tedy sankcionována přísněji než pouhé nevyjádření se k žalobě, což shledávám za vhodnější než v české právní úpravě, která to má přesně naopak. Slovenská právní úprava odlišně od právní úpravy české v případě nedostavení se k jednání dopadá i na žalobce. Rozsudek pro uznání je ve slovenské právní úpravě naopak užší než v české, když dopadá jen na výslovné uznání nároku žalovaným. Na rozdíl od české právní

úpravy však musí jeho vydání žalobce navrhnout. Podobně mají česká a slovenská právní úprava upravené požadavky na odůvodnění těchto rozsudků.

Co se týče zhodnocení současné úpravy těchto rozsudků a návrhů na zlepšení stávající úpravy z hlediska *de lege ferenda*, úpravu rozsudku pro zmeškání považuji v současné právní úpravě za vyhovující. Ačkoliv je často diskutována otázka zavedení rozsudku pro zmeškání žalobce, nepovažují jeho zakotvení za nezbytné, ba ani vhodné. To s ohledem na to, že v testu ústavnosti současná podoba rozsudku pro zmeškání obstála, a naopak případné zavedení rozsudku pro zmeškání žalobce by způsobilo nerovné postavení účastníků. Na jeho zavedení pak považuji za problematické hlavně to, že by se jednalo o nepřiměřeně přísnou sankci pro žalobce, kterým by měla být ponechána možnost volby, zda se jednání účastnit budou nebo budou spoléhat na své dosud učiněné procesní úkony a ponechají na soudu, aby rozhodl bez jejich účasti. Žalobce je sice již sankcionován nedostaví-li se k přípravnému jednání, tam to však má své opodstatnění proto, že takové je nařízeno za účelem přípravy jednání a součinnost žalobce je zde zapotřebí. U jednání tomu tak však být nemusí a často ani není. Vhodným kompromisem mezi nezavedením rozsudku pro zmeškání a jeho zavedením pro všechny žalobce pak shledávám zavedení rozsudku pro zmeškání, který by však mohl být vydán pouze v odůvodněných případech, ve kterých si soud účast žalobce na jednání výslovně vyžádá v předvolání a žalobce se přesto k jednání nedostaví. Tento postup by však neměl být soudy zneužíván aplikováním na všechny žalobce bez rozdílu. Obdobně fakultativnost vydání rozsudku pro zmeškání shledávám za vyhovující. Také rozsudek pro uznání vydávaný na základě výslovného uznání žalovaným není třeba nikterak měnit. Naopak právní úprava rozsudků pro uznání vydávaných na základě fikce uznání by měla být zcela přepracována. Inspirujíc se právní úpravou obsaženou v ČRS a také právními úpravami ostatních evropských států, které znají zmeškání různých procesních úkonů, mám za to, že nevyjádření se ke kvalifikované výzvě a nedostavení se k přípravnému jednání by mělo být postihováno právě rozsudkem pro zmeškání. Jeho vydání by mělo být fakultativní jako je tomu na Slovensku, nikoliv obligatorní. Nezbyvá než vyčkat, jestli a kdy bude úprava těchto rozsudků novelizována a jakých změn bude učiněno.

Seznam zkratk

CSP	Zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok
CŘS	Zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)
LZPS	Listina základních práv a svobod
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

a. Monografie a komentáře

HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní. I. - III. díl. II. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2010, 988 s. ISBN: 978-80-7357-540-3.

IŠTVÁNEK František. *Přehled judikatury ve věcech rozsudků pro uznání, rozsudků pro zmeškání a podmínek odvolání.* 1. vydání. Praha: ASPI, 2006, 160 s. ISBN 80-7357-165-X.

JIRSA Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Moderní civilní proces.* 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, 268 s. ISBN 978-80-210-7601-3.

SVOBODA Karel., SMOLÍK Petr, LEVÝ Jiří, DOLEŽÍLEK Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář.* 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3.

ŠÍNOVÁ Renáta, HAMUŠÁKOVÁ Klára a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 502 s. ISBN 978-80-7400-787-3.

b. Články

BEZOUŠKA, Petr. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. *Právní rozhledy.* 2004, 1, 31-35. ISSN 1210-6410.

DRÁPAL, Ljubomír. Odvolání po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy.* 2001, 9, 1-24. ISSN 1210-6410.

DRÁPAL, Ljubomír. Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy.* 2002, 5, 1-32. ISSN 1210-6410.

HORÁK Pavel, HROMADA Miroslav. Poučovací povinnost soudu 1. stupně v nalézacím řízení sporném. *Právní rozhledy.* 2003, 10, 487-494. ISSN 1210-6410.

HUDKOVÁ Barbora. Fikce uznání nároku žalovaným: K nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15. *Právní rozhledy.* 2017, 23-24, 834-838. ISSN 1210-6410.

MACKOVÁ, Alena. Nad novelou občanského soudního řádu. *Bulletin Advokacie.* 1994, 1, 5. ISSN 1210-6348.

MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o. s. ř. *Bulletin Advokacie.* 2002, 2, 28-36. ISSN 1210-6348.

MICHNA, Lukáš. Fikce nebo domněnka v případě rozsudku pro uznání? *Bulletin advokacie*. 2002, 11-12, 90-94. ISSN 1805-8280.

MIKULCOVÁ, Lenka. Povinnost tvrzení a důkazní povinnost po novele občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2003, 9, 467-472. ISSN 1210-6410.

MRUZEK, Karel. Problematika výkladu „může“ v ustanovení § 153b odst. 1 OSŘ. *Právní rozhledy*. 2004, 4, 150. ISSN 1210-6410.

PŘIDAL Ondřej. Může nebo musí soud vydat rozsudek pro zmeškání? *Právní rozhledy*. 2004, 12, 472. ISSN 1210-6410.

SEDLÁČEK, Miroslav. Kontumační rozsudek - analýza, komparace a náměty ke koncepci budoucí úpravy. *Právní rozhledy*. 2020, 10, 357-363. ISSN 1210-6410.

SEDLÁČEK, Miroslav. Rozsudek pro uznání ve světle judikatury. *Soudce*. 2019, 7-8, 13-18. ISSN 1211-5347.

SEDLÁČKOVÁ, Ivana. K článku prof. JUDr. J. Macura: „Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o. s. ř.“. *Bulletin Advokacie*. 2002, 6-7, 74-76. ISSN 1210-6348.

WINTEROVÁ, Alena. Koncentrace civilního soudního řízení. *Bulletin Advokacie*. 2001, 4, 8-23. ISSN 1210-6348.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

MATĚJKOVÁ Adéla. Další pohled na občanský soudní řád po novele. In: *Právní rádce* [online]. 26.8.2009 [cit. 11.9.2021]. Dostupné z: <https://pravniradce.ekonom.cz/c1-38153090-dalsi-pohled-na-obcansky-soudni-rad-po-novele>

3. Seznam použitých právních předpisů

a. České právní předpisy

Zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní), ve znění pozdějších předpisů

Zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění k 1.9.1993

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění k 1.1.2001

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění k 1.7.2009

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění k 1.7.2021

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 171/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád

Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a některé další zákony

Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

b. Zahraniční právní předpisy

Zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok, v znení neskorších predpisov

4. Seznam použité judikatury

a. Judikatura Ústavního soudu

i. Nálezy

Nález Ústavního soudu ze dne 10.3.2005, sp. zn. III. ÚS 428/04

Nález Ústavního soudu ze dne 23.8.2005, sp. zn. Pl. ÚS 63/05

Nález Ústavního soudu ze dne 1.11.2005, sp. zn. IV. ÚS 63/05

Nález Ústavního soudu ze dne 30.3.2006, sp. zn. III. ÚS 454/04

Nález Ústavního soudu ze dne 20.11.2007, sp. zn. I. ÚS 394/05

Nález Ústavního soudu ze dne 18.6.2008, sp. zn. I. ÚS 1084/08

Nález Ústavního soudu ze dne 20.6.2011, sp. zn. I. ÚS 329/08

Nález Ústavního soudu ze dne 28.1.2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10

Nález Ústavního soudu ze dne 1.4.2014, sp. zn. IV. ÚS 2503/13

Nález Ústavního soudu ze dne 7.5.2014, sp. zn. IV. ÚS 2921/13

Nález Ústavního soudu ze dne 23.2.2016, sp. zn. IV. ÚS 3143/15
Nález Ústavního soudu ze dne 31.5.2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15
Nález Ústavního soudu ze dne 19.7.2016, sp. zn. IV. ÚS 842/16
Nález Ústavního soudu ze dne 1.8.2016, sp. zn. I. ÚS 1024/15
Nález Ústavního soudu ze dne 6.9.2016, sp. zn. IV. ÚS 1252/16
Nález Ústavního soudu ze dne 12.9.2016, sp. zn. I. ÚS 3263/13-3
Nález Ústavního soudu ze dne 13.10.2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15
Nález Ústavního soudu ze dne 14.2.2017, sp. zn. I. ÚS 2693/16
Nález Ústavního soudu ze dne 18.8.2017, sp. zn. II. ÚS 1298/17
Nález Ústavního soudu ze dne 20.3.2018, sp. zn. III. ÚS 3964/17-2
Nález Ústavního soudu ze dne 12.1.2021, sp. zn. III. ÚS 3207/20

ii. Usnesení

Usnesení Ústavního soudu ze dne 7.5.1998, sp. zn. I. ÚS 444/97
Usnesení Ústavního soudu ze dne 17.11.1998, sp. zn. I. ÚS 268/97
Usnesení Ústavního soudu ze dne 16.10.2008, sp. zn. III. ÚS 837/08
Usnesení Ústavního soudu ze dne 5.2.2009, sp. zn. IV. ÚS 2612/08
Usnesení Ústavního soudu ze dne 12.2.2014, sp. zn. III. ÚS 166/14
Usnesení Ústavního soudu ze dne 28.8.2017, sp. zn. I. ÚS 2517/17
Usnesení Ústavního soudu ze dne 13.2.2018, sp. zn. II. ÚS 78/18
Usnesení Ústavního soudu ze dne 20.11.2018, sp. zn. III. ÚS 32111/18
Usnesení Ústavního soudu ze dne 16.6.2020, sp. zn. III. ÚS 1296/20

b. Judikatura Nejvyššího soudu

i. Rozsudky

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 26.11.1948, sp. zn. RV I 36/48

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.4.2002, sp. zn. 29 Odo 522/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4.9.2003, sp. zn. 22 Cdo 2166/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.9.2003, sp. zn. 32 Odo 616/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.2.2004, sp. zn. 25 Cdo 1839/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5.5.2004, sp. zn. 33 Odo 220/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.12.2004, sp. zn. 33 Odo 459/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.1.2005, sp. zn. 32 Odo 382/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.1.2005, sp. zn. 32 Odo 387/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8.3.2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.5.2005, sp. zn. 21 Cdo 2433/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.10.2005, sp. zn. 33 Odo 885/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2005, sp. zn. 33 Odo 1325/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4.1.2006, sp. zn. 30 Cdo 641/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.5.2006, sp. zn. 33 Odo 1037/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2006, sp. zn. 22 Cdo 2646/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7.6.2007, sp. zn. 32 Odo 1762/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2007, sp. zn. 28 Cdo 2949/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.1.2008, sp. zn. 25 Cdo 2682/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.3.2008, sp. zn. 32 Cdo 3999/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.8.2008, sp. zn. 21 Cdo 3597/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.10.2008, sp. zn. 28 Cdo 1230/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.3.2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2009, sp. zn. 23 Cdo 2397/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2009, sp. zn. 33 Cdo 1862/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.10.2009, sp. zn. 30 Cdo 2666/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.12.2009, sp. zn. 21 Cdo 2839/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2010, sp. zn. 23 Cdo 216/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.1.2011, sp. zn. 26 Cdo 3443/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1.2.2011, sp. zn. 28 Cdo 4084/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2011, sp. zn. 33 Cdo 4645/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.1.2012, sp. zn. 20 Cdo 469/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.1.2012, sp. zn. 23 Cdo 4426/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.2.2012, sp. zn. 23 Cdo 4311/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.5.2013, sp. zn. 25 Cdo 4258/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2.7.2013, sp. zn. 21 Cdo 2288/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.12.2013, sp. zn. 21 Cdo 628/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.5.2014, sp. zn. 30 Cdo 1038/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.5.2016, sp. zn. 26 Cdo 5089/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2016, sp. zn. 29 ICdo 74/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.3.2017, sp. zn. 21 Cdo 1981/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2017, sp. zn. 28 Cdo 2844/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7.5.2018, sp. zn. 28 Cdo 5721/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.8.2018, sp. zn. 33 Cdo 2943/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2019, sp. zn. 33 Cdo 4156/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.7.2019, sp. zn. 25 Cdo 1065/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2019, sp. zn. 29 ICdo 108/2017-II

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.1.2020, sp. zn. 33 Cdo 3978/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.8.2020, sp. zn. 25 Cdo 471/2020

ii. Usnesení

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.8.1996, sp. zn. 2 Cdon 637/96

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.6.1997, sp. zn. 2 Cdo 447/96

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.5.1999, sp. zn. 31 Cdo 2432/98

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.9.1999, sp. zn. 20 Cdo 330/98

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.10.1999, sp. zn. 20 Cdo 1846/99

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.1.2000, sp. zn. 20 Cdo 2068/98

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.2.2000, sp. zn. 20 Cdo 1857/98

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2000, sp. zn. 20 Cdo 1529/98

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2000, sp. zn. 20 Cdo 935/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2000, sp. zn. 20 Cdo 1050/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2000, sp. zn. 20 Cdo 2272/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.2.2001, sp. zn. 26 Cdo 223/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.2.2001, sp. zn. 20 Cdo 2498/99

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.2.2001, sp. zn. 20 Cdo 2041/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2001, sp. zn. 20 Cdo 1547/99

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2001, sp. zn. 20 Cdo 737/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2001, sp. zn. 20 Cdo 1053/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2001, sp. zn. 20 Cdo 2056/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.5.2001, sp. zn. 20 Cdo 1910/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2001, sp. zn. 20 Cdo 2907/99

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2001, sp. zn. 20 Cdo 2083/99

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2002, sp. zn. 29 Odo 205/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.5.2002, sp. zn. 29 Cdo 3063/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2002, sp. zn. 29 Odo 247/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.10.2002, sp. zn. 29 Odo 545/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2002, sp. zn. 33 Odo 753/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.3.2003, sp. zn. 26 Cdo 1878/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.9.2003, sp. zn. 29 Odo 166/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.12.2003, sp. zn. 29 Odo 473/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2004, sp. zn. 33 Odo 294/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.8.2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2005, sp. zn. 30 Cdo 2602/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.2.2006, sp. zn. 26 Cdo 1253/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18.5.2006, sp. zn. 25 Cdo 1954/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.9.2007, sp. zn. 25 Cdo 3284/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7.11.2007, sp. zn. 28 Cdo 4511/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1.7.2008, sp. zn. 28 Cdo 611/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.1.2009, sp. zn. 21 Cdo 658/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7.4.2009, sp. zn. 23 Cdo 5116/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.7.2009, sp. zn. 25 Cdo 2462/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.3.2010, sp. zn. 26 Cdo 2054/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7.4.2010, sp. zn. 28 Cdo 604/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.4.2010, sp. zn. 28 Cdo 1447/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.1.2011, sp. zn. 25 Cdo 2039/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.8.2011, sp. zn. 22 Cdo 3352/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.10.2011, sp. zn. 23 Cdo 4768/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.1.2012, sp. zn. 23 Cdo 2895/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2013, sp. zn. 33 Cdo 3163/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2014, sp. zn. 32 Cdo 3677/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2014, sp. zn. 33 Cdo 2979/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1.10.2014, sp. zn. 23 Cdo 2130/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.7.2015, sp. zn. 28 Cdo 715/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.9.2015, sp. zn. 23 Cdo 760/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2015, sp. zn. 29 Cdo 3248/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10.12.2015, sp. zn. 32 Cdo 120/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.6.2016, sp. zn. 22 Cdo 2103/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.7.2016, sp. zn. 26 Cdo 355/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.8.2016, sp. zn. 26 Cdo 505/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.8.2016, sp. zn. 23 Cdo 4951/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.10.2016, sp. zn. 26 Cdo 1772/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.1.2017, sp. zn. 28 Cdo 5733/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.3.2017, sp. zn. 25 Cdo 5168/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3.5.2017, sp. zn. 28 Cdo 5107/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.6.2017, sp. zn. 22 Cdo 1438/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.8.2017, sp. zn. 26 Cdo 5129/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.9.2017, sp. zn. 28 Cdo 4085/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.10.2017, sp. zn. 25 Cdo 2757/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.10.2017, sp. zn. 23 Cdo 1737/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1.11.2017, sp. zn. 25 Cdo 3626/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.2.2018, sp. zn. 23 Cdo 4516/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.5.2018, sp. zn. 28 Cdo 1092/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.6.2018, sp. zn. 28 Cdo 1660/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.8.2019, sp. zn. 25 Cdo 1790/2019

c. Judikatura ostatních soudů

i. Rozsudky

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2.10.2002, sp. zn. 25 Co 334/2002

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14.12.2011, sp. zn. 47 Co 249/2011

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 16.2.2004, sp. zn. 16 Co 297/2003

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 27.11.2019, sp. zn. 15 Co 368/2019

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 13.12.2012, sp. zn. 27 Co 581/2012

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1.4.1998, sp. zn. 12 Cmo 508/96

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16.1.2003, sp. zn. 12 Cmo 153/2002

ii. Usnesení

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3.10.1994, sp. zn. 6 Co 2198/94

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5.3.2015, sp. zn. 8 Co 576/2015

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27.6.1994, sp. zn. 17 Co 237/94

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28.5.2012, sp. zn. 21 Co 138/2012

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30.5.2014, sp. zn. 25 Co 696/2013

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10.8.2017, sp. zn. 24 Co 189/2017

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 28.12.1994, sp. zn. 15 Co 437/94

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 19.11.1996, sp. zn. 16 Co 431/96

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 21.2.1997, sp. zn. 16 Co 53/97

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27.11.1998, sp. zn. 24 Co 86/96

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8.3.2002, sp. zn. 10 Co 131/2002

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19.11.2002, sp. zn. 17 Co 465/2002

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31.3.2003, sp. zn. 14 Co 95/2003

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.4.1998, sp. zn. 10 Cmo 138/98

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25.4.2000, sp. zn. 5 Cmo 275/2000

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.9.2016, sp. zn. 5 Cmo 322/2016

5. Seznam ostatních zdrojů

a. Důvodové zprávy

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 171/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád, č. 171/1993 Dz

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 30/2000 Dz

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, č. 192/2021 Dz

b. Odlišná stanoviska

Odlišné stanovisko Ludvíka Davida k nálezu Ústavního soudu ze dne 31.5.2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15

Odlišné stanovisko Kateřiny Šimáčkové a Jaroslava Fenyka k nálezu Ústavního soudu ze dne 31.5.2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15

Odlišné stanovisko Pavla Rychetského k nálezu Ústavního soudu ze dne 31.5.2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15

Zvláštní druhy rozsudků v civilním procesu

Abstrakt

Má rigorózní práce má za cíl přiblížit zvláštní druhy rozsudků v civilním procesu, jimiž jsou rozsudek pro zmeškání a rozsudek pro uznání, dále pak zhodnotit současnou právní úpravu těchto rozsudků a zamyslet se nad možnou právní úpravou z hlediska *de lege ferenda*.

První část práce seznamuje čtenáře se základními znaky a odlišnostmi těchto rozsudků od rozsudků ostatních, jakož i s oběma těmito rozsudky v obecné rovině.

Druhá část zachycuje historický vývoj rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání od nejstarších právních úprav až po právní úpravu současnou.

Stěžejní třetí část je věnována rozsudku pro zmeškání. První kapitola a její podkapitoly podrobně analyzují jednotlivé předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, jimž jsou zmeškání žalovaného, doručení žaloby do vlastních rukou, doručení předvolání do vlastních rukou, poučení o následcích nedostavení se, absence důvodné a včasné omluvy, první jednání ve věci, návrh žalobce, opodstatněnost žaloby, přípustnost, neexistence podmínek pro vydání rozsudku pro uznání a úvaha soudu. Druhá kapitola se pak zaměřuje na omluvitelné důvody zmeškání a dotkne se také vztahu mezi návrhem na zrušení rozsudku pro zmeškání a odvolání proti takovému rozsudku.

Rovněž stěžejní čtvrtá část práce představuje rozsudek pro uznání. První kapitola se zabývá výslovným uznáním žalovaného, druhá kapitola pak fikcí uznání, jež může spočívat buďto v nevyjádření se ke kvalifikované výzvě nebo v nedostavení se k přípravnému jednání. Třetí a poslední kapitola shrnuje předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání, jimiž jsou existence výslovného uznání či fikce uznání a přípustnost.

Jaké mají tyto dva zvláštní druhy rozsudků společné znaky se pak dozvíme v části páté rigorózní práce.

Šestá komparativní část čtenáři přiblíží slovenskou právní úpravu a porovnává ji s právní úpravou českou.

Poslední sedmá část na rozsudek pro zmeškání a rozsudek pro uznání pohlíží z hlediska *de lege ferenda*, kriticky hodnotí současnou právní úpravu a navrhuje možná zlepšení do budoucna.

Klíčová slova: rozsudek pro zmeškání, rozsudek pro uznání, právní fikce

Special types of judgments in civil procedure

Abstract

The goal of my rigorous work is to further examine the special types of judgments in civil procedure, that include judgment by default and judgment by acknowledgement, to evaluate the current legislation of these judgments and to consider possible legislation from a *de lege ferenda* point of view.

The first part of the work shows the reader the basic features of both judgments and their differences from other judgments, as well as with both of these judgments on a generic level.

The second part captures the historical development of a judgment by default and a judgment for acknowledgement from the oldest legislation to the current legislation.

The main third part is devoted to the judgment by default. The first chapter and its subchapters analyze in detail the individual preconditions for issuing a judgment by default, which are the default of the defendant, service of the application, service of the summons, instruction on the consequences of default, absence of reasonable and timely apology, first hearing in the case, proposal of the plaintiff, admissibility, lack of conditions for a judgment for acknowledgement and judicial discretion. The second chapter then focuses on the excusable reasons of default and also touches on the relationship between an application for annulment a judgment by default and an appeal against such a judgment.

Also the main fourth part of the work pictures a judgment by acknowledgement. The first chapter deals with the explicit acknowledgement of the defendant, the second chapter with the fiction of acknowledgement, that may consist in either not replying on a qualified call or not attending a preparatory hearing. The third and last chapter summarizes the preconditions for issuing a judgment by acknowledgement, which are the existence of explicit acknowledgement or fiction of acknowledgement and admissibility.

In the fifth part of the rigorous work we will find out what these two special types of judgments have in common.

The sixth comparative part introduces the reader legislation in the Slovak Republic and compares it with the legislation in the Czech Republic.

The last seventh part looks at the judgment by default and the judgment by acknowledgement from a *de lege ferenda* point of view, critically evaluates the current legislation and suggests possible improvements for the future.

Klíčová slova: judgment by default, judgment by acknowledgement, legal fiction